యుఆర్ టి నివేదికలు [2023] 6 ఎస్.సి.ఆర్.

సాబీర్ అలీ ఖాన్ వర్సెస్ సయ్యద్ మొహమ్మద్. అహ్మద్ అలీ ఖాన్ మరియు ఇతరులు

(సివిల్ అప్పీల్ నెంబరు 7086-7087 ఆఫ్ 2009)

13 ఏప్రిల్ 2023

[కె.ఎం. జోసెఫ్ మరియు హృషికేశ్ రాయ్, జె.జె.]

వక్ఫ్ చట్టం, 1995:

వక్ఫ్ ఆస్తులు, షియా ముస్లింలు అయిన పార్టీల ఆస్తులు – లబ్దిదారులు మరియు వారి హక్కులు - ప్రతికూల స్వాధీనం ద్వారా హక్కును పరిపూర్ణం చేసుకునే లబ్ధిదారులు - అనుమతి - కలిగి ఉండటం: వక్ఫ్ యొక్క లబ్ధిదారుడు , ట్రస్టీ లేదా వక్ఫ్ ఆస్తి యొక్క సహ యజమాని కాకపోతే, అది వక్ఫ్ ఆస్తి అయినప్పటికీ ప్రతికూల స్వాధీనం ద్వారా హక్కును పొందవచ్చు - ప్రతికూల స్వాధీనం ద్వారా హక్కును పొందే వక్ఫ్ లబ్ధిదారుడిపై ఎటువంటి ఆంక్షలు ఉండవు - వక్ఫ్ లబ్దిదారుని వర్ణించలేము వక్ఫ్ కు అపరిచితుడిగా - నిస్సందేహంగా, లబ్ధిదారుడు తన స్థానంలో వక్ఫ్ మేనేజర్ అయిన ముతావల్లితో కలపకూడదు - వక్ఫ్ యొక్క ఆస్తి, చట్టం ప్రకారం సర్వశక్తిమంతుడికి చెందుతుంది - పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 10 ప్రయోజనాల కోసం, అతన్ని ధర్మకర్తగా పరిగణిస్తారు - లబ్ధిదారుడు వక్ఫ్ దస్తావేజు పరంగా ప్రయోజనాలను పొందడానికి అర్హులు - ఈ కేసులో లబ్ధిదారుడు వక్ఫ్ దస్తావేజు ప్రకారం ప్రయోజనాలను పొందడానికి అర్హుడు. ప్రతికూల స్వాధీనానికి, నిజమైన యజమానికి వ్యతిరేకంగా ఉండాలనే నిబంధన ఉన్నందున, నిజమైన యజమాని సర్వశక్తిమంతుడు కాబట్టి, అటువంటి వ్యక్తి దేవుని బిరుదుకు విరుద్ధంగా ఉండటానికి అవసరమైన యానిమస్ కలిగి ఉండాలి - సహ యజమాని విషయంలో, కేవలం తనలో కేవలం హక్కును కలిగి ఉండటం సహ యజమాని యొక్క ఆస్తిగా సరిపోదు. సహ

యజమానులందరి తరఫున బహిష్కరణ కేసును విజయవంతంగా నిర్ధారిస్తే సహ యజమాని విజయం సాధించడానికి అర్హత పొందుతారు - వక్ఫ్ యొక్క లబ్ధిదారునికి వక్ఫ్ దస్తావేజు ప్రకారం హక్కులు ఉంటాయి - ఇతరుల ప్రయోజనాలను పరిరక్షించడానికి ఎటువంటి కర్తవ్యం విధించబడదు.

సెక్షన్ 52(2), 107 - సెక్షన్ 51 కు విరుద్ధంగా బదిలీ చేసిన వక్ఫ్ ఆస్తుల రికవరీ - 1934 లో ఒక షియా ముస్లిం సృష్టించిన వక్ఫ్ ఆస్తుల రికవరీ - అసలు వకీఫ్ కు ముగ్గురు కుమారులు - పెద్ద కుమారుడు- క్యూఏ తన తండ్రి మరణానంతరం ముత్తవల్లి అయ్యాడు - అయితే, అతని తమ్ముళ్లు ఆ ఆస్తికి రెవెన్యూ రికార్డుల్లో భూమిదార్లుగా పేర్లు మార్చారు - పెద్ద కుమారుడు దాఖలు చేసిన దావా ఇది వక్ఫ్ ఆస్తి మరియు తన ఇద్దరు సోదరుల పేర్లను తొలగించడం నుండి ఉపశమనం కోరాడు - దావా పెండింగ్ లో ఉన్న సమయంలో, QA యొక్క ఒక సోదరుడు , తన మూడింట ఒక వంతు వాటాను తన మేనల్లుడికి విక్రయించాడు, దీనిని మొదటి అమ్మకం అని పిలుస్తారు - పిటిషనర్ కు అనుకూలంగా దావా వేసినప్పటికీ, కన్సాలిడేషన్ ప్రొసీడింగ్స్ దృష్ట్యా అది తగ్గింది - మొదటి అమ్మకం బలహీనంగా భావించబడింది - ఆ తరువాత, 1974 లో, ముగ్గురు సోదరుల మధ్య రాజీ కుదిరింది మరియు వారు వక్ఫ్ ను తిరస్కరించారు - రాజీ ఆధారంగా , అతని మరొక మేనల్లుడి కోసం QA చేసిన రెండవ అమ్మకం ఆధారంగా - QA కుమారుడు ఒక రిట్ పిటిషన్ లో సవాలు చేశాడు - 1988 లో, QA యొక్క కుమారుడు ముతావలిగా మారాడు - బదిలీదారుని కుమారుడు ముతావలీగా మారాడు - రిట్ పిటిషన్ ఉపసంహరణ - యుపి షియా వక్ఫ్ బోర్డు ముందు దాఖలు చేసిన ఫిర్యాదును ఉపసంహరించుకుంది తన తండ్రి, మేనమామ వక్ఫ్ ఆస్తుల బదలాయింపును సవాలు చేస్తూ క్యూఏ మరో కుమారుడు చేసిన ఫిర్యాదు - సెక్షన్ 52(1) ద్వారా వివాదాస్పద భూమిని అనధికారిక ఆక్రమణదారుల నుంచి స్వాధీనం చేసుకుని స్వాధీనం చేసుకోవాలని కలెక్టర్ ను ఆదేశించిన వక్ఫ్ బోర్డు కంట్రోలర్ - 30 రోజుల్లోగా ఆస్తిని

బోర్డుకు అప్పగించాలని కలెక్టర్ ఆదేశించారు - మొదటి ప్రతివాదులు సవాలు చేశారు. అదే, అప్పీళ్లను ఏడీజే అనుమతించారు – అయితే ఏడీజేకు అధికార పరిధి లేదని పేర్కొంటూ హైకోర్టు రిట్ పిటిషన్ ను కొట్టివేసింది – అప్పీల్ లో వక్ఫ్ ట్రిబ్యునల్ ప్రతివాదులు ప్రతికూల స్వాధీనతతో హక్కును పొందారని, కలెక్టర్ ఉత్తర్వులను కొట్టివేశారని పేర్కొంది – అయితే, రివిజన్ పిటిషన్లు కొట్టివేయబడ్డాయి - అప్పీలుపై: వక్ఫ్ యొక్క లబ్ధిదారుడు, ట్రస్టీ లేదా వక్ఫ్ ఆస్తి యొక్క సహ యజమాని కాకపోవడం, అది వక్ఫ్ ఆస్తి అయినప్పటికీ ప్రతికూల స్వాధీనం ద్వారా హక్కును పొందాడు - షియా ముస్లింకు అవసరమైన విధంగా తండ్రి చెల్లుబాటు అయ్యే మరియు సమర్థవంతమైన వక్ఫ్ను సృష్టించాడని హైకోర్టు సరిగ్గా పేర్కొంది మరియు అతని మరణం తరువాత, అతని పెద్ద కుమారుడు ముతావలిగా బాధ్యతలు స్వీకరించాడు - 1971 చట్టం 28 ద్వారా 49 ఎ మరియు 49 బి చేర్చబడ్డాయి మరియు రెండవ అమ్మకం 1974 లో జరిగింది, ఇది 1960 చట్టంలో 49 ఎ మరియు 49 బి లను చేర్చిన తరువాత జరిగింది, అందువల్ల, స్వాధీనం రికవరీకి చర్యలు తీసుకునే అధికారం బోర్డుకు ఉంది . 1974 లో పెద్దకుమారుడు తన మేనల్లుడి పేరిట చేసిన సేల్ డీడ్ చట్టవిరుద్ధం - బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా అమ్మకాన్ని నిషేధించడం చట్టవిరుద్ధం - ఒక దావా 96 ప్రకారం పడాలంటే, ఒక మేనేజర్ బదిలీ చేయాలి, ఇందులో వక్ఫ్ కు చెందిన ముతావల్లి కూడా ఉండాలి – ఆర్టికల్ 96 ఇది కేసు కాబట్టి వర్తించదు. చెల్లుబాటు కాని అమ్మకం మరియు చెల్లుబాటు కాని అమ్మకం - ఉత్తర ప్రదేశ్ ముస్లిం వక్ఫ్ చట్టం, 1960 - 49 ఎ, బి.

107 - వక్ఫ్ ఆస్తుల రికవరీ - ఆర్టికల్ 96 మరియు 65 యొక్క వర్తింపు, 1960 సంవత్సరంలో మొదటి అమ్మకం మరియు 1974 సంవత్సరంలో రెండవ అమ్మకానికి సంబంధించి, వక్ఫ్

చట్టం 01.01.1996 న అమల్లోకి వచ్చినప్పుడు - పేర్కొనబడింది - పరిమితి చట్టం, 1963 - ఆర్టికల్ 96 మరియు 65.

అప్పీళ్లను తోసిపుచ్చిన హైకోర్టు

ఈ రెండు కేసుల్లోనూ ప్రతివాది నెం.1 ప్రతికూల స్వాధీనతతో పట్టా పొందారని ట్రిబ్యునల్ ఇచ్చిన తీర్పును హైకోర్టు తన ఉత్తర్వుల్లో ధృవీకరించింది. మొదటి సేల్ 1960 లో, రెండో సేల్ 1974 లో ప్రారంభమైంది. ఈ చట్టం 1.1.1996 నుంచి అమల్లోకి వచ్చింది. అమ్మకాలు చెల్లకపోవడంతో రెండు సేల్ డీడ్ల తేదీల నుంచి కాలం ప్రారంభమైంది. పరిమితి చట్టం, 1963 లోని ఆర్టికల్ 96 1960 సంవత్సరపు మొదటి అమ్మకానికి వర్తించదు . క్యూఏ పెద్ద సోదరుడు ముత్తవల్లిగా ఉన్న సమయంలో ఈ అమ్మకం జరిగింది. మరో మాటలో చెప్పాలంటే ముతవల్లి కాని ఒక వ్యక్తి ఈ అమ్మకానికి పాల్పడ్డాడు. అందువల్ల ఆర్టికల్ 96 వర్తించదు. రెండవ అమ్మకానికి సంబంధించినంత వరకు, రెండవ అప్పీలులో మొదటి ప్రతివాదిగా ఉన్న తన మేనల్లుడికి తన మూడింట ఒక వంతు హక్కును తెలియజేయడానికి 26.09.1974 న QA దీనిని అమలు చేసింది. రెండో సేల్ డీడ్ ను ముత్తవల్లి అమలు చేశారన్నది హైకోర్టు వాదన.ఆ తర్వాత కోర్టు ఆర్టికల్ 65 , 96 ల పరిధిలోకి వచ్చే క్షేత్రాన్ని గుర్తించింది. 1963 పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 ను కూడా కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకుంది. 1963 పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 ప్రకారం స్వాధీనాన్ని తిరిగి పొందే హక్కును కోల్పోని చోట జప్తు చేయడానికి ఆర్టికల్ 96 ను వ్యాజ్యాలకే పరిమితం చేయాలని కోర్టు అభిప్రాయపడింది . మరో మాటలో చెప్పాలంటే, ఆర్టికల్ 96 చెల్లని బదిలీలకు వర్తిస్తుందని కోర్టు గుర్తించింది. దీని ఆధారంగా, రెండవ అమ్మకం

చెల్లని బదిలీ కేసుకు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తుందని కనుగొన్నప్పుడు, ఆర్టికల్ 96 పిటిషనర్కు సహాయపడలేదని కనుగొనబడింది. వక్ఫ్ లబ్దిదారుడు ప్రతికూల స్వాధీనానికి ఎలాంటి ఆటంకం లేదని తేలింది. నిస్సందేహంగా ముతవల్లి, ట్రస్టీ లేదా సహ యజమాని విషయంలో ఇలాంటి అడ్డంకి ఉండేది. లబ్ధిదారుడు పైన పేర్కొన్న వారెవరూ కాదు. ఈ రెండు అప్పీళ్లలో మొదటి ప్రతివాది వక్ఫ్ లబ్దిదారులని, వారు పేర్కొన్న అమ్మకాలు చెల్లవని తేలడంతో , పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 65 ప్రకారం పరిగణనలోకి తీసుకున్న పరిమితి కాలం విక్రయ తేదీ నుంచి కొనసాగడం ప్రారంభమైంది. అంటే ఈ చట్టం 01.01.1996 న పుట్టినప్పుడు , ప్రతికూల స్వాధీనత ద్వారా మొదటి ప్రతిస్పందకుడికి ఈ టైటిల్ ఇవ్వబడింది. ఈ చట్టానికి పరిమితి చట్టం వర్తించని చట్టంలోని సెక్షన్ 107 పిటిషనర్ కేసును కాపాడలేకపోయిందని తేలింది. [పేరా 16] [958-జి-హెచ్; 959-ఎ-ఇ]

1.2. మొదటి అమ్మకానికి సంబంధించినంతవరకు, అమ్మకం ముతవల్లి లేదా వక్ఫ్ మేనేజర్ ద్వారా నిర్వహించబడలేదు . ఈ అమ్మకాన్ని ముత్తవల్లి సోదరుడు నిర్వహించాడు. అందువల్ల, ఆర్టికల్ 96 పిటిషనర్కు సహాయం చేయదని హైకోర్టు నిర్ధారించడం సరైనదే. [పేరా 20] [961-సి-డి]

1.3. రెండవ అమ్మకానికి సంబంధించినంతవరకు, 26.09.1974 సేల్ డీడ్ ద్వారా ముత్తవల్లి చే అమలు చేయబడిందనడంలో సందేహం లేదు. 13.02.1974 న ముగ్గురు సోదరుల మధ్య కుదిరిన రాజీ బలంతో అతను చేసిన అమ్మకం ఇది . ఈ రాజీ కారణంగా 20.09.1969 నాటి ఉత్తర్వు ద్వారా రివిజన్ ను కొట్టివేస్తూ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ (కన్సాలిడేషన్) 12.09.1974 నాటి ఉత్తర్వులను జారీ చేశారు, అలాగే 02.03.1972 నాటి మొదటి పునరుద్ధరణ దరఖాస్తును

తోసిపుచ్చారు. ఒకవేళ ఆ అమ్మకం చెల్లుబాటు అవుతుందని తేలితే, అప్పీలుదారుడు విఫలమవుతాడు. మరోవైపు, అమ్మకం చెల్లకపోతే, విక్రయ తేదీ నుండి 12 సంవత్సరాలకు మించి ప్రారంభించిన ప్రొసీడింగ్ గడువులోగా ఉంటుందా అనేది ప్రశ్న. [పేరా 21] [961-డి-ఎఫ్]

1.4. వక్ఫ్ ఆస్తులు ప్రతికూల స్వాధీనము ద్వారా హక్కును పొందగలవు అనడంలో సందేహం లేదు. ముతావల్లి అయితే, ప్రతికూల స్వాధీనము ద్వారా వక్ఫ్ ఆస్తిపై హక్కులు పొందలేడు అనడంలో సందేహం లేదు. ఇది చెల్లని అమ్మకానికి సంబంధించిన కేసు కాబట్టి ఆర్టికల్ 96 వర్తించదని హైకోర్టు అభిప్రాయపడింది. [పరాస్ 22, 23] [961-హెచ్; 961-ఎ]

1.5. 1971 యుపి చట్టం 28 ద్వారా 1960 చట్టంలో 49 ఎ మరియు 49 బి సెక్షన్లను చేర్చారు. అందువల్ల, బోర్డు యొక్క మునుపటి అనుమతి లేకుండా అమ్మకాన్ని నిషేధించడానికి ముందు ఉన్న తన మేనల్లుడికి అనుకూలంగా క్యూఎ 26.09.1974 నాటి సేల్ డీడ్ చట్టవిరుద్ధం. చట్టబద్ధమైన ఆదేశాన్ని ఉల్లంఘించడం, ఇతర సంబంధిత అంశాలను ఉల్లంఘించడం వల్ల అమ్మకం చెల్లదా అనే ప్రశ్నకు ఈ కథనమే దారితీస్తుంది . [పేరా 35] [973-ఎఫ్]

1.6. వక్ఫ్ బోర్డు కంట్రోలర్, కలెక్టర్ చర్యకు అధిపతి అయిన చట్టంలోని సెక్షన్ 52 సెక్షన్ 51 కు కొనసాగింపు. సెక్షన్ 51(1)(ఎ) ప్రకారం 2013 చట్టం 27 ప్రకారం వక్ఫ్ ఆస్తుల అమ్మకం, బహుమతి, మార్పిడి లేదా తనఖా లేదా బదిలీ చెల్లదని ప్రకటిస్తుంది. సెక్షన్ 52 ప్రకారం సెక్షన్ 36 కింద నిర్వహించే వక్ఫ్ ల రిజిస్టర్ లో నమోదు చేసిన వక్ఫ్ కు చెందిన ఏదైనా స్థిరాస్తును సెక్షన్ 51 లేదా 56 కు విరుద్ధంగా బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా బదిలీ చేసినట్లు ఏదైనా విచారణ

జరిపిన తర్వాత బోర్డు సంతృప్తి చెందితే. ఆస్తిని పొందడానికి మరియు పంపిణీ చేయడానికి ఆస్తి ఉన్న ప్రదేశం యొక్క అభ్యర్థనను కలెక్టర్ కు పంపవచ్చు. జీవో అందిన 30 రోజుల్లోగా ఆ ఆస్తిని బోర్డుకు అప్పగించాలని ఆదేశిస్తూ కలెక్టర్ ఉత్తర్వులు జారీ చేయాల్సి ఉంటుంది. ఈ నిబంధన కిందనే ఈ ఉత్తర్వులు వెలువడ్డాయి. [పేరాలు 36, 37] [974-B; 974-D-F]

1.7. ఈ చట్టం 01.01.1996 నుండి అమల్లోకి వచ్చింది. సెక్షన్ 51 కు విరుద్ధంగా బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా ఆస్తులు బదలాయించినట్లయితే కలెక్టర్ కు రిక్వెస్ట్ పంపే అధికారం సెక్షన్ 52 కు బోర్డుకు ఉంది. వక్ఫ్ ఆస్తులైన ఆస్తులను బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా విక్రయించడం చెల్లదని సెక్షన్ 51 పేర్కొంది. ఈ కేసులో రెండు అమ్మకాలు 01.01.1996 కంటే ముందు జరిగాయి. మొదటి సేల్ 14.10.1960 నాటిది కాగా, రెండవ సేల్ 13.09.1974 నాటిది . [పేరా 38] [974-ఎఫ్-హెచ్]

1.8. 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 49 బి, చట్టంలోని సెక్షన్ 52. అంటే 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 49 ఏ ను ఉల్లంఘించి బోర్డు బదిలీ చేస్తే స్వాధీనం రికవరీ కోసం కలెక్టర్ కు వినతిపత్రాన్ని పంపవచ్చు . 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 49 ఏ కూడా చట్టంలోని సెక్షన్ 51(1)లో పొందుపరిచిన నిబంధనల ప్రకారం వక్ఫ్ లో ఉన్న ఆస్తుల అమ్మకానికి బోర్డు ముందస్తు అనుమతి తప్పనిసరి. సెక్షన్ 49 ఎ, 49 బి లను 1971 చట్టం 28 ద్వారా చేర్చారు మరియు రెండవ అమ్మకం 1974 లో జరిగింది, అంటే 1960 చట్టంలో సెక్షన్లు 49 ఎ మరియు 49 బి చేర్చిన తరువాత, సెక్షన్ 49 బి కింద స్వాధీనం రికవరీకి చర్యలు తీసుకునే అధికారం బోర్డుకు ఉంది. చట్టంలోని సెక్షన్ 112(3) ప్రకారం 1960 చట్టాన్ని రద్దు చేస్తారనే ప్రాతిపదికన ముందుకు సాగుతారు .

ఏదేమైనా, రద్దు సంబంధిత చట్టం యొక్క మునుపటి కార్యాచరణను ప్రభావితం చేయదని నిబంధన ప్రకటిస్తుంది. ఈ కేసులో సెక్షన్ 49 ఏతో పాటు సెక్షన్ 49 బీ కూడా ఉంది. దాని కింద అధికారాలను ఉపయోగించి తీసుకున్న చర్యలను చట్టం కింద అధికారాల వినియోగంలో తీసుకున్నట్లుగా పరిగణించాలి. చట్టంలోని సెక్షన్ 52 నుంచి వచ్చిన అధికారాలుగా పరిగణించాలి. సెక్షన్ 112(3)లోని నిబంధన ప్రకారం ఈ చట్టంలోని నిబంధనలు సెక్షన్ 52 గా ఉండాలి. [పేరా 40] [975-DH]

1.9. ప్రశ్నార్థకమైన వక్ఫ్ ను 26.07.1934 నాటి దస్తావేజు ద్వారా తండ్రి సృష్టించాడు. నిస్సందేహంగా ఇది వక్ఫ్ అల్లాలాద్. మహమ్మదీన్ చట్టం ప్రకారం వక్ఫ్-అలాలాద్ ఒక వక్ఫ్. [పేరా 43] [976-డి]

1.10. ముసల్మాన్ వక్ఫ్ చట్టం, 1923 లోని సెక్షన్ 3 ప్రకారం ముతవల్లి కొన్ని వివరాలతో కూడిన వాంగ్మూలాన్ని సంబంధిత న్యాయస్థానానికి సమర్పించాల్సి ఉంటుంది. సెక్షన్ 4 కింద ప్రకటన నోటీసును ప్రచురించాల్సి ఉంది. 1923 చట్టంలో ఖాతాల ఆడిట్ కు అవకాశం కల్పించి, ముత్తవల్లి చేయగలిగిన వ్యయాన్ని పొందుపరిచారు. సెక్షన్ 10 ప్రకారం జరిమానా విధిస్తారు. సెక్షన్ 12 కింద కొన్ని వక్ఫ్ లను దాని పరిధి నుంచి మినహాయించారు. యునైటెడ్ ప్రావిన్సులలో, అంటే ఆగ్రా మరియు అవధ్ యొక్క యునైటెడ్ ప్రావిన్సులలో, 1936 చట్టం అమలులోకి వచ్చింది. [పేరా 45][977-ఇ-ఎఫ్]

1.11. వక్ఫులాల్ ఔలాద్ కేసును కోర్టు విచారిస్తోందనడంలో సందేహం లేదు. ఈ తీర్పును ప్రశ్నార్థక చట్టంలో పొందుపరిచిన 'మతపరమైన, ధార్మిక ప్రయోజనం' నిర్వచనం నేపథ్యంలో చూడాలి . [పేరా 49] [980-ఎ]

1.12. ప్రశ్నార్థకమైన వక్ఫ్ తేదీ 26.07.1934. 1936 చట్టం ఈ చట్టం ప్రారంభానికి ముందు లేదా తరువాత సృష్టించబడిన వక్ఫ్ లకు వర్తిస్తుంది. అయితే సెక్షన్ 2(2) ప్రకారం కొన్ని వక్ఫ్ లకు ఈ చట్టం వర్తించదు. మొత్తం ఆదాయంలో 75 శాతానికి తగ్గకుండా , కొన్ని మొత్తాలను మినహాయించిన తర్వాత ప్రస్తుతానికి వక్ఫ్ లేదా అతని వారసుల ప్రయోజనం కోసం చెల్లించే వక్ఫ్ను చేర్చారు. అయితే, 1936 చట్టంలోని సెక్షన్ 38(1) ప్రకారం ప్రతి వక్ఫ్, చట్టానికి లోబడి ఉన్నా లేకపోయినా, 1936 చట్టం ప్రారంభమైనా, సృష్టించినా, ప్రారంభించినా రిజిస్టర్ చేయాలని స్పష్టం చేసింది. 16.07.1934 నాటి వక్ఫ్ వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్ అని, సెక్షన్ 2(2)(1) ప్రకారం ఇది 1936 చట్టంలోని నిబంధనలకు లోబడి లేదని, సెక్షన్ 38(1) దృష్ట్యా ఇది తప్పనిసరిగా నమోదు చేయాల్సిన అవసరం ఉందన్నారు. 1936 చట్టం కింద రిజిస్టర్ అయిన వక్ఫ్ ను 1960 చట్టం ప్రకారం రిజిస్టర్ చేసినట్లుగా పరిగణిస్తారు. అంటే, 1936 చట్టం కొన్ని వక్ఫ్ లకు వర్తించకపోయినా , సెక్షన్ 38 కింద రిజిస్ట్రేషన్ విషయానికి వస్తే, ప్రతి వక్ఫ్ (1) చట్టానికి లోబడి లేదా 2) చట్టానికి ముందు సృష్టించబడినా లేకపోయినా తప్పనిసరిగా నమోదు చేయాలి. అందువలన, 16.07.1934 నాటి వక్ఫ్ రిజిస్ట్రేషన్ వాస్తవానికి 1936 చట్టంలోని సెక్షన్ 38 ప్రకారం తప్పనిసరి. [పేరా 50][980- బి-ఇ]

1.13. షియా చట్టం దృష్ట్యా చెల్లుబాటు అయ్యే వక్ఫ్ ఉందని కన్సాలిడేషన్ అధికారులు కనుగొన్నారు , డిప్యూటీ డైరెక్టర్, కన్సాలిడేషన్ సోదరుల మధ్య రాజీ ఆధారంగా మాత్రమే ఈ

విషయాన్ని పునఃపరిశీలించారు, వక్ఫ్ నిబంధనలు కొంత మొత్తాన్ని ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం కేటాయించాలని భావించాయి. ఈ మేరకు పవిత్ర మొహర్రం మాసంలోని ముయాజ్జిన్, మసీదులో దీపాలు వెలిగించడం, ఇమాంబరా, మజ్లాల్సే ఆశ్రా వంటి ధార్మిక కార్యక్రమాలకు రూ.500/- ఖర్చు చేయాలనే నిబంధనను ఈ దస్తావేజులో పొందుపరిచారు. వారసులు ఉనికిని కోల్పోతే, వారసత్వంగా వచ్చిన ఆస్తి నుండి వచ్చే ఆదాయాన్ని ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం ఖర్చు చేయడానికి ఒక కమిటీ నిర్వహిస్తుందని వకీఫ్ పేర్కొన్న మిగిలిన నిబంధన ఉంది. [పేరా 51] [980-EH; 981-A]

1.14. మతపరమైనదైనా, పుణ్యపరుడైనా, ధార్మికమైనా, ధార్మికమైనదైనా, ఈ ప్రయోజనం కోసం కేటాయించిన ఆదాయ పరిధి, మొత్తం ఆస్తి సమర్పణను విస్మరించజాలదు . [పేరా 53]

1.15. వక్ఫ్ ఆస్తులను చట్టవిరుద్ధమైన పద్ధతిలో, లేదా ప్రశ్నించని పద్ధతిలో వ్యవహరించినంత మాత్రాన, వక్ఫ్ కు చెల్లుబాటు అయ్యే వక్ఫ్ ఉందని లేదా వక్ఫ్ లో మిగిలిపోయిన ఆస్తిని చట్టప్రకారం వ్యవహరించాలని ఈ కోర్టు గుర్తించకుండా తప్పించుకోజాలదు. ముందు రాజీ..
డిప్యూటీ డైరెక్టర్ (కన్సాలిడేషన్), దాని ఆధారంగా ఉత్తర్వులు 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 69 ప్రకారం ఉన్నాయి కాబట్టి వక్ఫ్ గురించి కన్సాలిడేటెడ్ ఆఫీసర్ అండ్ సెటిల్మెంట్ ఆఫీసర్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు పునరుద్ధరించబడతాయి. [పేరా 54] [982-జి-హెచ్; 983-ఎ]

1.16. ముతావల్లి ప్రతికూల స్వాధీనము ద్వారా పట్టాను పొందలేడని హైకోర్టు అభిప్రాయపడింది . అదేవిధంగా, ఒక ధర్మకర్త మరియు సహ యజమాని ఈ విషయంలో నిరోధించబడ్డారు. అయితే వక్ఫ్ యొక్క లబ్ధిదారుడు, వక్ఫ్ ఆస్తి యొక్క ట్రస్టీ లేదా సహ యజమాని కానట్లయితే, అది వక్ఫ్

యొక్క ఆస్తి అయినప్పటికీ, ప్రతికూల స్వాధీనం ద్వారా హక్కును పొందవచ్చు. [పేరా 55] [983-బి-సి]

1.17. వక్ఫ్ లబ్దిదారుని వక్ఫ్ కు అపరిచితుడిగా వర్ణించలేం. నిస్సందేహంగా, లబ్ధిదారుడు తన స్థానంలో ముతవల్లితో ముడిపెట్టకూడదు . ముతవల్లి వక్ఫ్ నిర్వాహకుడు . చట్టప్రకారం వక్ఫ్ ఆస్తి సర్వశక్తిమంతుడికే చెందుతుంది.ముతవల్లి కేవలం మేనేజర్ గా మాత్రమే వ్యవహరిస్తాడు. పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 10 ప్రయోజనాల కోసం, నిస్సందేహంగా, అతను ధర్మకర్తగా పరిగణించబడతాడు. ప్రతికూల స్వాధీన అభ్యర్థనకు నిస్సందేహంగా అవసరమైన ఉద్దేశం అవసరం, అనగా అనిమస్ పోస్సిడెండి. ఇది అవసరమైన కాలానికి వాస్తవ స్వాధీనానికి అదనంగా ఉంటుంది. లబ్ధిదారుడు వక్ఫ్ డీడ్ ప్రకారం ప్రయోజనాలు పొందడానికి అర్హులు . ప్రతికూల స్వాధీన సందర్భంలో , ఆస్తి నిజమైన యజమానికి వ్యతిరేకంగా ఉండాలి మరియు నిజమైన యజమాని సర్వశక్తిమంతుడు కాబట్టి , అటువంటి వ్యక్తి దేవుని బిరుదుకు విరుద్ధంగా ఉండటానికి అవసరమైన యానిమస్ కలిగి ఉండాలి. సహ యజమాని విషయంలో కేవలం తనలో తాను హక్కును కలిగి ఉంటే సరిపోదు, ఎందుకంటే సహ-యజమాని యొక్క స్వాధీనం సహ-యజమానులందరి తరఫున స్వాధీనం చేసుకోబడుతుంది , విజయవంతంగా తొలగించబడిన కేసు సహ-యజమానికి విజయం సాధించడానికి అర్హత కల్పిస్తుంది. [పేరా 56][983-సి-హెచ్]

1.18. ఒక దావా ఆర్టికల్ 96 కిందకు రావాలంటే, ఒక మేనేజర్ బదిలీ చేయాలి, ఇందులో వక్ఫ్ కు చెందిన ముతావల్లి కూడా ఉండాలి. అది విలువైన పరిశీలన కోసం ఉండాలి. బదిలీ జరగాలంటే అది ఇంకా పుట్టకూడదు. ఇది చెల్లుబాటు కాని లావాదేవీ కాకూడదు. ఎందుకంటే చెల్లని లావాదేవీ

బదిలీగా పరిగణించబడదు. అనధికారికంగా బదిలీ చేయడం, ఒక ముతావల్లి చేసిన బదిలీ, దీనికి వక్ఫ్ ఒప్పందంలో ఎలాంటి అధికారం లేదు, దీనికి ఆర్టికల్ 134 బి మరియు ఆర్టికల్ 96 వర్తించే బదిలీ అవుతుంది. ఉత్తర ప్రదేశ్ లో 1960 చట్టంతో సహా వక్ఫ్ లకు సంబంధించిన చట్టాలు రావడంతో , ముతావల్లి సంబంధిత బోర్డు యొక్క ముందస్తు అనుమతిని పొందవలసి వచ్చింది. 1960 చట్టం ప్రకారం బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా బదిలీ చేస్తే బదిలీ చెల్లదు. మునుపటి అనుమతి యొక్క ఆవశ్యకత ఒక నిర్దిష్ట మరియు ఉదాత్తమైన ఉద్దేశ్యంతో రూపొందించబడిన చట్టబద్ధమైన ఆదేశం మరియు దాని ఉల్లంఘన చెల్లుబాటు కాని లావాదేవీకి మాత్రమే దారితీస్తుంది. అటువంటి అమ్మకాన్ని ధృవీకరించడానికి వీలు కల్పించే నిబంధన ఏదీ లేదు. వాస్తవానికి బదిలీలు చెల్లవని 2, 4 మంది ప్రతివాదుల అభిప్రాయం. అందువల్ల ఆ లావాదేవీ చెల్లదని, అందువల్ల సదరు పునాదిపై ముందుకు వెళ్లొచ్చని అధికారులు తేల్చిచెప్పారు . [పేరా 61] [985-G-H; 986-A-D]

1.19. 1974 లో జరిగిన అమ్మకం చెల్లుబాటు కాని లావాదేవీ అని భావించి ప్రొసీడింగ్ చేయడం. చెల్లని లావాదేవీ విషయంలో పరిమితి చట్టం, 1963 లోని ఆర్టికల్ 96 ను ఉపయోగించడానికి వీల్లేదు. పైన పేర్కొన్న ప్రాతిపదికపై నడుస్తున్న ఈ ఉత్తర్వు లోపభూయిష్టంగా ఉందని చెప్పలేము . వక్ఫ్ లబ్దిదారుడు ప్రతికూల స్వాధీనము ద్వారా హక్కును పొందుతాడని ఆరోపించడంపై ఎటువంటి ఆంక్షలు ఉండవు. సెక్షన్ 2(కె) అర్థంలో వక్ఫ్ పై "ఆసక్తి" ఉన్న వ్యక్తి కావచ్చు, ఎందుకంటే అతను ఆర్థిక లేదా ఇతర ప్రయోజనాన్ని పొందే వ్యక్తి కావచ్చు మరియు అతను వకీఫ్ యొక్క వారసుడు కావచ్చు , కానీ అతన్ని ట్రస్టీగా వర్ణించడానికి ఇది చాలా దూరంలో ఉంది.

లబ్ధిదారునికి వక్ఫ్ డీడ్ పరంగా ప్రయోజనాలు రావచ్చు. ఈ విషయంలో ఆయనకు హక్కులు కల్పించవచ్చు. [పేరా 62-64] [986-D-F; 987-A-B]

1.20. 'విశ్వసనీయం' అనే పదం నిర్వచించబడలేదు, అలాగే 'విశ్వసనీయ సంబంధం' విషయంలో కూడా.

వాస్తవానికి, ట్రస్టుల చట్టం, 1882 లోని సెక్షన్ 88 ప్రకారం, ఒక వ్యక్తి విశ్వసనీయ స్వభావంలో నిలబడి మరొకరి ప్రయోజనాలను కాపాడటానికి కట్టుబడి ఉంటాడు, అటువంటి పాత్రను ఉపయోగించడం ద్వారా, ప్రయోజనాన్ని పొందలేడు మరియు అతను ఎవరి ప్రయోజనాలను రక్షించాలో ఆ వ్యక్తికి ప్రయోజనాన్ని ఇవ్వకుండా నిరోధించలేడు.

కాబట్టి విశ్వసనీయుడిని మరొకరి ప్రయోజనాలను పరిరక్షించాల్సిన బాధ్యతను నిర్వర్తించే వ్యక్తిగా భావించవచ్చు.

విశ్వసనీయ సంబంధం ఒకరిలో ఒకరు విశ్వాసాన్ని పునరుద్ధరించడంపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

వక్ఫ్ డీడ్ ప్రకారం లబ్ధిదారుడికి హక్కులు ఉంటాయి .

ఎదుటివారి ప్రయోజనాలను పరిరక్షించాల్సిన బాధ్యత ఏదీ లేదు.

వక్ఫ్ లోని ఆస్తి సర్వశక్తిమంతుడి ఆధీనంలో ఉన్నందున , వక్ఫ్ లక్ష్యాన్ని పెంపొందించే విధంగా వ్యవహరించాల్సిన నైతిక బాధ్యత, ఆందోళన ఉండాలని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు .

కానీ లబ్ధిదారుడు ధర్మకర్తగా తన స్వభావాన్ని స్వీకరించి, ధర్మకర్తగా తన పాత్రను విస్మరించి, ఆక్రమణదారు లేదా శత్రు బిరుదును కలిగి ఉన్న వ్యక్తి యొక్క దుస్తులను ధరించే పరిమితి కిందకు వచ్చే ట్రస్టీ వంటివాడు కాదు.

అమ్మకానికి ముందు లబ్ధిదారుడు ఏ హోదాలోనూ ఆస్తిని కలిగి ఉన్నట్లు కాదు. [పేరాలు 65 - 67] [987-C-D; 988-H; 989-A-B; 989-C]

1.21. రెండవ అమ్మకంలో, పూర్వపు ముతవల్లి అనగా QA, ఒక రాజీ మరియు కన్సాలిడేషన్ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ఆదేశాల మేరకు సేల్ డీడ్ లోకి ప్రవేశించాడు, దీని ప్రకారం, అతను తన స్వంత హక్కులో మూడింట ఒక వంతు హక్కును కలిగి ఉన్న వ్యక్తిగా వ్యవహరించాడు. వక్ఫ్ ఆస్తిని బదలాయించే వ్యక్తి దాన్ని తన ఆస్తిగా ప్రకటించుకోవడం ఆర్టికల్ 96 వర్తింపచేయడంలో సందేహం లేదు. అయితే వక్ఫ్ ఆస్తులుగా గుర్తించిన వాటిని చట్టబద్ధమైన ఆదేశానికి విరుద్ధంగా విడదీయడం వల్ల ఈ శూన్యత తలెత్తిన సందర్భం ఇది. [పేరా 68] [989-డి-ఎఫ్]

1.22. ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 107 అప్పీలుదారునికి పరిమితిని నిర్ణయించడంలో సహాయపడుతుందనే వాదన వర్తించదు. ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 107 ప్రకారం ఏదైనా వక్ఫ్ లో ఉన్న స్థిరాస్తులను స్వాధీనం చేసుకోవడానికి లేదా అటువంటి ఆస్తిపై ఏదైనా వడ్డీని కలిగి ఉండటానికి ఏ దావాకైనా పరిమితి చట్టం-1963 లోని ఏదీ వర్తించదు. [పేరా 69] [989-ఎఫ్-జి]

1.23. ఈ చట్టం 01.01.1996 న అమల్లోకి వచ్చింది. మొదటి సేల్ 14.10.1960 న జరిగింది. రెండవ సేల్ 26.09.1974 న జరిగింది. మొదటి అమ్మకానికి సంబంధించి, ఆర్టికల్ 96 ను అమలులోకి తీసుకురాలేము , ఎందుకంటే బదిలీ ముత్తవల్లి చేసినట్లు చెప్పబడలేదు.

ఆర్టికల్ 65 అమలుకు తలుపులు తెరుచుకున్నాయి. 1974 సంవత్సరంలో అమల్లోకి వచ్చిన రెండవ అమ్మకానికి సంబంధించినంతవరకు, ఆర్టికల్ 96 వర్తించదు, ఆమోదానికి పోటీపడుతున్న ఏకైక పోటీ ఆర్టికల్ ఆర్టికల్ 65. ఆర్టికల్ 65 ను వర్తింపజేయడం వల్ల, బదిలీ అయిన తేదీ నుంచి ప్రతికూల స్వాధీనం ప్రారంభమవుతుంది కాబట్టి, పన్నెండేళ్ల గడువు ముగిసిన తర్వాత, అంటే 1986 లో, పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 ను వర్తింపజేయడం వల్ల సెక్షన్ 65 యొక్క అర్థంలో ఉన్న ఏ శీర్షిక అయినా రద్దవుతుంది . ఈ చట్టం 01.01.1996 నుండి మాత్రమే అమలులోకి వచ్చింది. సెక్షన్ 107 ఉద్దేశం ఏమిటంటే, చట్టం ప్రకారం రెండవ అమ్మకం జరిగిన తేదీ నుండి సమయం నడవడానికి ఏదీ అడ్డంకి కానందున అది రద్దయిన టైటిల్ ను పునరుద్ధరిస్తుందని అర్థం చేసుకోలేము . [పేరా 70] [989-జి-హెచ్; 990-ఎ-సి]

1.24. నిస్సందేహంగా, పరిమితి నియమం అనేది దావా వేసిన తేదీ ప్రకారం అమలులో ఉంది. దావా వేసిన తేదీగా 1997 ను తీసుకొని, పరిమితి చట్టాన్ని విస్మరించడానికి పిటిషనర్ కు వీలు కల్పించే చట్టాన్ని వర్తింపజేయడం వల్ల మునుపటి చట్టం కింద నిలిచిపోయినవి పునరుద్ధరించబడతాయని అర్థం కాదు. [పేరా 71] [990-సి-డి]

1.25. హైకోర్టులో సమస్య ప్రధానంగా ఆర్టికల్ 96 వర్తిస్తుందా మరియు దానిని వర్తింపజేస్తారా అనే ప్రశ్న చుట్టూ కేంద్రీకృతమై ఉంది, పిటిషనర్ చట్టంలోని సెక్షన్ 27 తో పాటు ఆర్టికల్ 65 యొక్క ప్రభావాన్ని పొందవచ్చు. ఆర్టికల్ 96 వర్తించదు. సెక్షన్ 52 ప్రకారం ప్రొసీడింగ్ కు సంబంధించి కూడా చర్య తీసుకున్న తేదీ నాటికి, పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 ప్రకారం ఆస్తిలో

హక్కును స్వాధీనం చేసుకున్న వ్యక్తికి అప్పగించినట్లయితే, పొందిన హక్కును విస్మరించడం అనుమతించబడదు. [పేరా 72] [991-ఎ-బి]

టి.కలియమూర్తి మరియు మరొకరు వర్సెస్ ఫైవ్ గోరి తైక్కల్ వక్ఫ్ మరియు ఇతరులు (2008) 9 SCC 306 : [2008] 11 SCR 758; సి.బీపతుమ్మ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ వెలసరి శంకరనారాయణ కదంబొలితయ్య మరియు ఇతరులు ఎ.ఐ.ఆర్ 1965 ఎస్.సి 241 : [1964] ఎస్.సి.ఆర్ 836 - పై ఆధారపడింది.

చింతామణి సాహూ (మరణించాడు) వారసుల చేత మరియు ఇతరులు వర్సెస్ ఒరిస్సా హిందూ రిలీజియస్ ఎండోమెంట్స్ కమీషనర్, ఒరిస్సా మరియు ఇతరులు ఎఐఆర్ 1983 ఒరిస్సా 205; అనిసుర్ రెహ్మాన్ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ షేక్ అబుల్ హయత్ ఎఐఆర్ 1965 పాట్నా 390 - ఆమోదించబడింది.

శ్రీ మహమ్మద్ ఇస్మాయిల్ ఫారూఖీ వి. యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా అండ్ అదర్స్ ఏఐఆర్ 1995 ఎస్సీ 605 : [1994] 5 ఎస్.సి.ఆర్ 1; మసీదు షాహిద్ గంజ్, మరియు ఇతరులు వి. శిరోమణి గురుద్వారా ప్రబంధక్ కమిటీ, అమృత్ సర్, మరియు మరొక ఎఐఆర్ 1940 పిసి 116; ఫకీర్ మొహమ్మద్. షా వర్సెస్ ఖాజీ ఫసియుద్దీన్ అన్సారీ, ఇతరులు ఏఐఆర్ 1956 ఎస్సీ 713; మొహత్తర్ రజా మరియు ఇతరులు వర్సెస్ జాయింట్ డైరెక్టర్ ఆఫ్ కన్సాలిడేషన్, బరేలీలోని యుపి క్యాంప్ మరియు ఇతరులు ఎఐఆర్ 1970 అలహాబాద్ 509; ఖిల్లి రామ్ వర్సెస్. రాజస్థాన్ రాష్ట్రం (1985) 1 ఎస్ సిసి 28 : [1985] 1 దక్షిణ మధ్య రైల్వే 1136; (శ్రీమతి) అమీనా ఖాతూన్ వర్సెస్ థర్డ్ అడిషనల్ డి.జె.ఫరూఖాబాద్ మరియు ఇతరులు 1987 ఆల్ ఎల్ జె 1282; ఛేడీ లాల్ మిశ్రా (మరణం) ఎల్ఆర్ఎస్ వర్సెస్ సివిల్ జడ్జి, లక్నో మరియు

ఇతరులు (2007) 4 ఎస్సిసి 632 : [2007] 2 ఎస్సిఆర్ 568; కె.ఎస్.విశ్వం అయ్యర్ (మరణం) ఎల్ఆర్ఎస్ వర్సెస్ స్టేట్ వక్ఫ్ బోర్డు, మద్రాస్ (1994) 2 ఎస్సిసి 109; వలీ మహమ్మద్ (మరణం) రచన: ఎల్.ఆర్.ఎస్.వి.రహ్మత్ బీ (శ్రీమతి) మరియు ఇతరులు ఎ.ఐ.ఆర్ 1999 ఎస్.సి 1136 : [1999] 1 ఎస్.సి.ఆర్ 852; ఫజ్లుల్ రబ్బీ ప్రధాన్ వి. పశ్చిమ బెంగాల్ రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు [1965] 3 దక్షిణ మధ్య రైల్వే 307 : AIR 1965 SC 1722; డాక్టర్ ఎం.ఇస్మాయిల్ ఫారూఖీ తదితరులు వి. యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా (1994) 6 ఎస్ సిసి 360 : [1994] 5 ఎస్ సిఆర్ 1; సయ్యద్ యూసుఫ్ యార్ఖాన్ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ సయ్యద్ మొహమ్మద్ యార్ ఖాన్ మరియు ఇతరులు [1967] 2 దక్షిణ మధ్య రైల్వే 318; ఎం.సిద్ధిఖ్ (మరణం) లీగల్ రిప్రజెంటేటివ్స్ (రామ్ జన్మభూమి టెంపుల్ కేసు) వర్సెస్ మహంత్ సురేష్ దాస్ అండ్ ఇతరులు (2020) 1 ఎస్సిసి 1 : [2019] 18 ఎస్సిఆర్ 1; కర్ణాటక వక్ఫ్ బోర్డు వి. భారత ప్రభుత్వం మరియు ఇతరులు (2004) 10 SCC 779 : [2004] 1 సప్లిమెంటు SCR 255; ఠాకూర్ మహమ్మద్. ఇస్మాయిల్ వర్సెస్ ఠాకూర్ సబీర్ అలీ ఎఐఆర్ 1962 ఎస్సీ 1722 : [1963] ఎస్.సి.ఆర్ 20; అహ్మద్ జి.హెచ్. ఆరిఫ్ మరియు ఇతరులు వి. కమిషనర్ ఆఫ్ వెల్త్ టాక్స్, కలకత్తా ఎఐఆర్ 1971 ఎస్ సి 1691 : [1970] ఎస్ సిఆర్ 19; చిన జీయాంగర్ మఠం, తిరుపతి వర్సెస్ సి.వి.పురుషోత్తం తదితరులు ఎ.ఐ.ఆర్ 1974 ఎపి 175; వక్ఫ్స్ మద్రాసు ప్రత్యేక అధికారి వి. సుబ్రమణ్యం మరియు ఇతరులు ఎ.ఐ.ఆర్ 1977 మద్రాసు 79; అబ్దుల్ ఫతా మహ్మద్ ఇషాక్ వర్సెస్ రుస్సోమి ధర్ చౌదరి 22 ఇండియన్ అప్పీల్స్ 76; యుపి సున్నీ సెంట్రల్ బోర్డ్ ఆఫ్ వక్ఫ్ మరియు మరొకరు వి హసన్ జహాన్ బేగం మరియు మరొక ఎఐఆర్ 1977 మొత్తం 18; సెంట్రల్ బోర్డ్ ఆఫ్ సెకండరీ

ఎడ్యుకేషన్ మరియు మరొకటి వి ఆదిత్య బందోపాధ్యాయ మరియు ఇతరులు (2011) 8 ఎస్సిసి 497 : [2011] 11 ఎస్సిఆర్ 1028 - సూచించబడింది.

ముల్లా "మహమ్మదీయ న్యాయ సూత్రాలు" (22 వ ముద్రణ) - ప్రస్తావించబడింది.

కేస్ లా రిఫరెన్స్

[1994] 5 Suppl. SCR 1	referred to	Para 8 (v)
AIR 1956 SC 713	referred to	Para 8 (vi)
[1985] 1 SCR 1136	referred to	Para 8 (xvi)
[2007] 2 SCR 568	referred to	Para 9 (vi), 14
(1994) 2 Suppl. SCC 109	referred to	Para 9 (vi)
[1999] 1 SCR 852	referred to	Para 9 (vi)
1965 3 SCR 307	referred to	Para 11
[1994] 5 Suppl. SCR 1	referred to	Para 11
(1967) 2 SCR 318	referred to	Para 13
[2019] 18 SCR 1	referred to	Para 13
[2004] 1 Suppl. SCR 255	referred to	Para 13
[1963] SCR 20	referred to	Para 14
[1970] SCR 19	referred to	Para 14
[2008] 11 SCR 758	relied on	Para 72
[2011] 11 SCR 1028	referred to	Para 65
[1964] SCR 836	relied on	Para 71

సివిల్ అప్పీలేట్ పరిధి: సివిల్ అప్పీల్ నంబర్లు 7086- 7087 ఆఫ్ 2009.

అలహాబాద్ హైకోర్టు 02.05.2008 న ఇచ్చిన తీర్పు, ఉత్తర్వుల ప్రకారం 2003 సీఆర్ నంబర్లు 595, 596.

సల్మాన్ ఖుర్షీద్, సీనియర్ అడ్వకేట్, ఇర్షాద్ అహ్మద్, శ్రీమతి లుబ్నా ఎన్, శ్రీమతి కామ్నా సింగ్, అనురాగ్ రావత్, షేక్ మొహమ్మద్ హనీఫ్, అమన్ ఖుల్లార్, శ్రీమతి సౌమ్య చతుర్వేది, ఖాన్, అప్పీలుదారు కోసం అడ్వకేట్లు.

పట్వాలియా, ఎస్.ఆర్.సింగ్, సీనియర్ అడ్వైజర్లు, గౌరవ్ అగర్వాల్, ఎజాజ్ మక్బూల్, ఆకృతి చౌబే, తాన్యా శ్రీ, హర్షికా వర్మ, సైఫ్ జియా, సయ్యద్ మొహమ్మద్. ముజ్తాబా, ప్రదీప్ మిశ్రా, మంగళ్ ప్రసాద్, ప్రతీక్ యాదవ్, పృథ్వీ యాదవ్, మిత్ర్ రావు, గౌరవ్, అడ్వకేట్స్.

కోర్టు లో తీర్పు ఇచ్చినది..

జస్టిస్ కె.ఎం.జోసెఫ్, .

1. అలహాబాద్ హైకోర్టు 2003 సివిల్ రివిజన్ నంబర్లు 595, 596 లో ఇచ్చిన ఉత్తర్వులపై అప్పీళ్లు దాఖలయ్యాయి. మొదటి ప్రతివాది మా ముందు దాఖలు చేసిన అప్పీలుపై వక్ఫ్ ట్రిబ్యునల్ ఇచ్చిన ఉత్తర్వులకు వ్యతిరేకంగా సవరణలు జరిగాయి. మొదటి ప్రతివాది బులంద్షహర్ కలెక్టర్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను మళ్లీ జారీ చేశారు. వక్ఫ చట్టం 1995 లోని సెక్షన్ 52(2) ప్రకారం (ఇకపై 'చట్టం'గా పిలుస్తారు) కలెక్టర్ ఉత్తర్వులు జారీ చేశారు . చివరగా, వివాదంలో ఉన్న భూమిని వక్ఫ బోర్డుకు స్వాధీనం చేసుకుని అప్పగించాలని వక్ఫ బోర్డు కంట్రోలర్ ఇచ్చిన అభ్యర్థన మేరకు కలెక్టర్ వ్యవహరిస్తున్నారని, చట్టంలోని సెక్షన్ 52(1) ప్రకారం ఈ అభ్యర్థన చేశారని ఈ దశలో మనం గమనించాలి.

2. ట్రిబ్యునల్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల ద్వారా వివిధ కారణాలతో కలెక్టర్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను కొట్టివేసింది. పైన పేర్కొన్న ఉత్తర్వులకు వ్యతిరేకంగా దాఖలైన సవరణలలో హైకోర్టు జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల ద్వారా, అప్పీళ్లలో మొదటి ప్రతివాది, ప్రతికూల స్వాధీనత ద్వారా హక్కును పరిపూర్ణం చేసుకున్నాడనే కారణంతో ట్రిబ్యునల్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను హైకోర్టు ధృవీకరించింది.

3. అప్పీలుదారు తరఫున సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ సల్మాన్ ఖుర్షీద్, మొదటి ప్రతివాది తరఫున సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ పి.ఎస్.పట్వాలియా, రెండో ప్రతివాది - అసిస్టెంట్ సర్వే కమిషనర్, వక్ఫ్, బులంద్షెహర్, నాల్గవ ప్రతివాది కలెక్టర్, వక్ఫ్, బులంద్షెహర్ తరఫున సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ ఎస్.ఆర్.సింగ్ వాదనలు విన్నాం.

<u>నిజాలు</u>

4. ఈ క్రింది వంశావళి పట్టికను ఏర్పాటు చేయడం ద్వారా ప్రారంభిస్తాము:

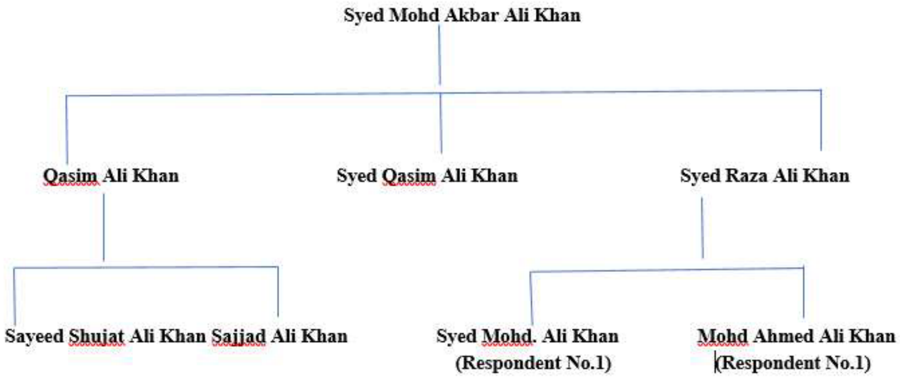

5. పార్టీలు షియా ముస్లింలు. మహమ్మద్. అక్బర్ అలీఖాన్ 26.07.1934 నాటి ఒక పత్రం ద్వారా వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్ను సృష్టించాడు. తనను తాను మొదటి ముత్తవల్లిగా నియమించుకున్నాడు. అయితే 1948 లో ఓ గొట్టపు బావి, పక్కనే ఉన్న కొంత భూమికి సంబంధించి సేల్ డీడ్ ను అమలు చేశాడు. అక్బర్ అలీఖాన్ కుమారుల్లో ఒకరైన ఖాసీం అలీఖాన్ 1950 నాటి ఓఎస్ నెం.1 దాఖలు చేశారు. ట్రయల్ కోర్టు ఈ దావాను కొట్టివేసింది మరియు హైకోర్టు 11.07.1962 న ఇచ్చిన తీర్పు ద్వారా డిక్రీని ధృవీకరించింది.

అక్బర్ అలీఖాన్ ఒక షియా ముస్లింకు అవసరమైన విధంగా చెల్లుబాటు అయ్యే, సమర్థవంతమైన వక్ఫ్ ను సృష్టించారని హైకోర్టు తన తీర్పులో పేర్కొంది. 16.12.1958 న అక్బర్ అలీఖాన్

మరణించాడు. ఇతనికి ముగ్గురు కుమారులు ఖాసిం అలీఖాన్, ఖాజీం అలీఖాన్, రజా అలీఖాన్ ఉన్నారు. ఖాసిం అలీఖాన్ ముత్తవల్లిగా బాధ్యతలు స్వీకరించినట్లు తెలుస్తోంది. వక్ఫ్ రిజిస్టర్ లో అతని పేరు నమోదైంది. అయితే ఆయన తమ్ముళ్లు ఖాజీం అలీఖాన్, రజా అలీఖాన్ ఆస్తులకు సంబంధించి రెవెన్యూ రికార్డుల్లో భూమిధర్ గా పేరు మార్చుకున్నారు. దీంతో ఖాసీం అలీఖాన్ 1959 ఓఎస్ నెం.421పై రెండోసారి దావా వేశారు. ప్లానెట్ షెడ్యూల్ ఆస్తి వక్ఫ్ ఆస్తి అని డిక్లరేషన్ ఇవ్వాలని కోరారు. తన ఇద్దరు సోదరుల పేర్లను తొలగించాలని కోరారు.

21.05.1962 న పిటిషనర్ కు అనుకూలంగా తీర్పు ఇవ్వబడింది. మహమ్మద్. 14.10.1960న దావా పెండింగ్ లో ఉన్న సమయంలో ఖాజీం అలీఖాన్ తన వాటాలో మూడింట ఒక వంతును మహమ్మద్ కు బదలాయించాడు. అతని మేనల్లుడు అహ్మద్ అలీ ఖాన్ రజా అలీ ఖాన్ కుమారుడు. దీనిని మొదటి సేల్ గా పేర్కొంటారు.

6. అప్పీలులో రిమాండ్ తరువాత, దావా పెండింగ్లో ఉన్నప్పుడు, గ్రామంలో ఏకీకరణ చర్యలు ప్రారంభమయ్యాయి. చట్టప్రకారం ఈ దావాను ఎత్తివేయాల్సి ఉంది. సూట్ ఆగిపోయింది. శ్రీ ఖాసిం అలీ ఖాన్ ఇతర కుమారుల పేర్లను, అంటే తన సోదరుల పేర్లను తొలగించాలని కోరుతూ అభ్యంతరం వ్యక్తం చేశాడు. ఆ ఆస్తులు వక్ఫ్ ఆస్తులు కావడంతో ఇలా చేశారు. కన్సాలిడేషన్ అధికారి అభ్యంతరాన్ని అంగీకరించారు. వక్ఫ్ ను రెవెన్యూ రికార్డుల్లో నమోదు చేయాలని ఆదేశించారు. వక్ఫ్ ఆవిర్భావం తర్వాత ఆస్తులు సర్వశక్తిమంతుడికే పరిమితమయ్యాయని, మొదటి అమ్మకం లోపభూయిష్టంగా ఉందని ఆయన వాదించారు. శ్రీ ఖాసిం అలీఖాన్, శ్రీ రజా అలీఖాన్ లు దాఖలు చేసిన అప్పీలును సెటిల్ మెంట్ ఆఫీసర్ తోసిపుచ్చారు. వారు దాఖలు చేసిన

రివిజన్ ను కూడా 29.01.1969 నాటి ఉత్తర్వు ద్వారా తోసిపుచ్చారు. అయితే కన్సాలిడేషన్ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ఉత్తర్వులకు సంబంధించి పునరుద్ధరణ కోరుతూ పిటిషన్ దాఖలైనట్లు తెలుస్తోంది. అదే 02.03.1972 న రద్దు చేయబడింది. అయితే పునరుద్ధరణ కోసం మరో పిటిషన్ దాఖలైంది. 13.02.1974 న ముగ్గురు సోదరులైన ఖాసిం అలీ ఖాన్, ఖాసిం అలీ ఖాన్ మరియు రజా అలీ ఖాన్ ల మధ్య ఒక రాజీ కుదిరింది. వక్ఫ్ అనేది కాగితపు లావాదేవీ అనే ప్రాతిపదికపై రాజీ కొనసాగింది. వక్ఫ్ పై ఏనాడూ చర్యలు తీసుకోలేదని, ప్లాట్ల భూమిదార్లు ఖాసీం అలీఖాన్, రజా అలీఖాన్, మహమ్మద్ అహ్మద్ అలీఖాన్ (చివరివారు విదేశీయులు) ఒక్కొక్కరికి మూడింట ఒక వంతు వాటాకు అర్హులని పేర్కొన్నారు. రాజీకి అంగీకరించిన డిప్యూటీ కలెక్టర్ 29.01.1969 నాటి ఉత్తర్వులను, మెరిట్ ఆధారంగా జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను కొట్టివేసి , రాజీ ప్రాతిపదికన సవరణను రద్దు చేశారు. ఉత్తర ప్రదేశ్ ముస్లిం వక్ఫ్ చట్టం, 1960 లోని సెక్షన్ 49 ఎ (ఇకపై '1960 చట్టం' అని పిలుస్తారు) అర్థంలో వక్ఫ్ బోర్డు నుండి ఎటువంటి అనుమతి పొందలేదు . షియా వక్ఫ్ బోర్డు ఒక పార్టీ కాదు. 02.03.1972 నాటి ఉత్తర్వులను కూడా రద్దు చేసినట్లు మేము గమనించాము. శ్రీ ఖాసిం అలీఖాన్ 26.09.1974 న చేసిన రాజీ ఆధారంగా ఒక సేల్ డీడ్ అమలు చేయబడింది, తన మూడింట ఒక వంతు వాటాను తన మేనల్లుడి పేరు మీద, శ్రీ రజా అలీఖాన్ యొక్క మరొక కుమారుడు శ్రీ సయ్యద్ మొహమ్మద్ అలీ ఖాన్ కు ఇవ్వడానికి ఉద్దేశించబడింది. ఖాసిం అలీఖాన్ కుమారుడైన శ్రీ సయ్యద్ షుజత్ అలీఖాన్, కన్సాలిడేషన్ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ 12.09.1974 నాటి ఉత్తర్వులను సవాలు చేస్తూ 1974 రిట్ పిటిషన్ (సి) నెంబరు 5874 దాఖలు చేశారు. 01.05.1988 న శ్రీ ఖాసిం అలీఖాన్ ముత్తవల్లి పదవికి రాజీనామా చేసినట్లు తెలుస్తోంది. పిటిషనర్ విషయంలో శ్రీ సుజాత్ అలీఖాన్ ముత్తవల్లి

అయ్యాడు. సుజాత్ అలీఖాన్ దాఖలు చేసిన రిట్ పిటిషన్ ను ఉపసంహరించుకున్నారు. ఆ తరువాత, శ్రీ ఖాసిం అలీ ఖాన్ యొక్క మరొక కుమారుడు మరియు వక్ఫ్ లబ్దిదారుగా చెప్పుకున్న శ్రీ సజ్జద్ అలీ ఖాన్ యుపి షియా వక్ఫ్ బోర్డుకు ఫిర్యాదు చేశాడు. వక్ఫ్ ఆస్తుల బదలాయింపును ఆయన తండ్రి శ్రీ ఖాసిం అలీఖాన్, మేనమామ శ్రీ ఖాసిం అలీఖాన్ ప్రశ్నించారు. 1974 నాటి రిట్ పిటిషన్ (సి) నంబరు 5874ను ఉపసంహరించుకోవడంతో పాటు కన్సాలిడేషన్ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ముందు తాము కుదుర్చుకున్న రాజీని కూడా తెరపైకి తీసుకురావాలని కోరారు. వక్ఫ్ బోర్డు కంట్రోలర్ 16.07.1997న ఉత్తర్వులు జారీ చేశారు. ఆ చట్టంలోని సెక్షన్ 52(1)ను ఉపయోగించి వివాదాస్పద భూమిని అనధికారిక ఆక్రమణదారులైన శ్రీ సయ్యద్ మొహమ్మద్ అహ్మద్ అలీఖాన్, శ్రీ మహమ్మద్ అలీఖాన్ ల నుంచి స్వాధీనం చేసుకోవాలని, వారు శ్రీ రజా అలీఖాన్ కుమారులని కలెక్టర్ ను ఆదేశించారు. అప్పీళ్లలో మొదటి ప్రతివాదులుగా వీరిని పేర్కొన్నారు. ఆ తరువాత కలెక్టర్ 31.12.1997న ప్రతివాదులు ముప్పై రోజుల్లోగా ఆస్తిని బోర్డుకు అప్పగించాలని ఆదేశిస్తూ ఉత్తర్వులు జారీ చేశారు. ఈ ఉత్తర్వును అప్పీళ్లలో మొదటి ప్రతివాదులు అనగా అనధికార ఆక్రమణదారులు బులంద్ షహర్ అదనపు జిల్లా జడ్జి ముందు సవాలు చేశారు. ఈ అప్పీళ్లను అడిషనల్ డిస్ట్రిక్ట్ జడ్జి అనుమతించారు. వక్ఫ్ ట్రిబ్యునల్ కు అధికార పరిధి ఉందని, అదనపు జిల్లా జడ్జి కాదని వాదిస్తూ పిటిషనర్ 1998 రిట్ పిటిషన్ (సి) నంబర్ 23414 దాఖలు చేశారు. ఈ వాదనకు హైకోర్టులో అనుకూలంగా రావడంతో అదనపు జిల్లా జడ్జికి అధికార పరిధి లేదని తేలింది. అడిషనల్ డిస్ట్రిక్ట్ జడ్జి ఉత్తర్వులను కొట్టివేశారు. ఆ తర్వాత మొదటి ప్రతివాది 2002 అప్పీల్ నెం.2, 2002 అప్పీల్ నెం.3లను వక్ఫ్ ట్రిబ్యునల్ ముందు దాఖలు చేశారు. 28.03.2003 నాటి ఉత్తర్వుల ద్వారా వక్ఫ్ ట్రిబ్యునల్ అప్పీళ్లను

అనుమతించి, కలెక్టర్ ఉత్తర్వులను కొట్టివేసింది. పిటిషనర్ దాఖలు చేసిన రివిజన్ పిటిషన్లను కొట్టివేస్తూ హైకోర్టు ఈ ఉత్తర్వులను జారీ చేయడం ద్వారా ధృవీకరించింది.

వక్ఫ్ ట్రిబ్యునల్ ఫలితాలు

7.

i. చట్టంలోని సెక్షన్ 52(1) ప్రకారం, ఆస్తిని వక్ఫ్ రిజిస్టర్లో నమోదు చేశారని, బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా ఆస్తిని బదలాయించారని విచారణ జరిపిన తర్వాత బోర్డు మొదట నిర్దేశించిన విధంగా సంతృప్తిపరచాలి. ఆ తర్వాత ఈ విషయాన్ని రికవరీ కోసం కలెక్టర్ కు పంపనున్నారు .

ii. పిటిషనర్ దాఖలు చేసిన రికార్డును, ట్రూ కాపీని (పేపర్ నంబర్లు 42 సీ, 53 సీ2) పరిశీలించిన తర్వాత బోర్డు ఎలాంటి విచారణ చేయలేదని ఉత్తర్వుల్లో పేర్కొనలేదని తేలింది.

iii. విచారణ జరిపిన తరువాత బోర్డు సంతృప్తి చెందలేదు. బోర్డు కోరిన రికార్డుల్లో ఎలాంటి ఆధారాలు లేకపోవడంతో ఈ విషయాన్ని నమోదు చేశారు.

iv. రికార్డులో పొందుపరిచిన ఒక సీనియర్ వక్ఫ్ ఇన్స్పెక్టర్ నివేదికను పరిగణనలోకి తీసుకున్నారు మరియు వక్ఫ్ రిజిస్టర్లో ఆస్తి నమోదు చేయబడిందో లేదో సీనియర్ వక్ఫ్ ఇన్స్పెక్టర్ చూడలేదని కనుగొన్నారు. చట్టంలోని సెక్షన్ 52(1)లో పేర్కొన్న నిర్దేశిత ప్రక్రియ ప్రకారం కంట్రోలర్ సంతృప్తి చెందలేదు .

v. అనుసరించిన విధానం చట్టవిరుద్ధం. ఈ చట్టం కింద కంట్రోలర్ అని పిలువబడే అధికారి లేరు. సెక్షన్ 52(1) కింద ఉన్న అధికారాన్ని బోర్డు వినియోగించుకోవచ్చు. బోర్డు తన అధికారాన్ని

కంట్రోలర్ అని పిలువబడే ఏ అధికారికి బదిలీ చేసినట్లు నిరూపించడానికి ఎటువంటి నోటిఫికేషన్ ఇవ్వబడలేదు. కంట్రోలర్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వు పరిధి లేనిది.

vi. కేవలం ఏడు రోజుల వ్యవధి మాత్రమే ఇవ్వబడింది, ఇది చట్టవిరుద్ధం. వక్ఫ్ బోర్డుకు పిటిషనర్ దాఖలు చేసిన పిటిషన్ లో ప్రతివాదుల వాదనను స్పష్టంగా అంగీకరించారు. ప్రతివాదులు ఈ ఆస్తిని తమ స్వప్రయోజనాల కోసం, తమ వ్యక్తిగత ఆస్తిగా వాడుకుంటున్నారని అంగీకరించారు. ప్రతివాదులు ప్రతికూల స్వాధీనం ద్వారా యజమానులుగా మారినట్లు కనుగొన్నారు. యూపీ చట్టంలోని సెక్షన్ 49 ఏ, సెక్షన్ 51 లకు మినహాయింపులు ఉన్నాయి . ఈ రెండు చట్టాలు వక్ఫ్ అంశంపై ప్రత్యేక చట్టాలు. ప్రతికూల స్వాధీన ఆధారంగా ఏ వ్యక్తికైనా కొత్త హక్కులు లభించే అవకాశం ఉన్నందున ఆస్తిని బదిలీ చేయరాదనే ఖచ్చితమైన నియమం లేదు.

హైకోర్టు తీర్పు..

8.

i. కన్సాలిడేషన్ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ముందు కుదుర్చుకున్న రాజీ వక్ఫ్ ను ఓడించలేకపోయిందన్న పిటిషనర్ వాదనలో వాస్తవం ఉంది. ఒకప్పుడు వక్ఫ్, ఎప్పుడూ వక్ఫ్.

ii. వక్ఫ్ బోర్డు లేనప్పుడు, 1960 యుపి చట్టంలోని సెక్షన్ 69 దృష్ట్యా రాజీపై కన్సాలిడేషన్ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వు చెల్లదు.

iii. శ్రీ ఖాసిం అలీఖాన్ 29.06.1974 న చేసిన అమ్మకం (రెండవ అమ్మకం) 1960 యు.పి చట్టంలోని సెక్షన్ 49 ఎ కింద వక్ఫ్ బోర్డు అనుమతి పొందలేదనే కారణంతో చెల్లదు. అదేవిధంగా,

శ్రీ ఖాసిం అలీఖాన్ 1960 సంవత్సరంలో చేసిన అమ్మకం (మొదటి అమ్మకం), వక్ఫ్ ఆస్తులను విక్రయించే హక్కు లేని లబ్ధిదారుడు అనర్హుడు.

iv. శ్రీ సయ్యద్ మహమ్మద్ అహ్మద్ అలీఖాన్, శ్రీ సయ్యద్ మహమ్మద్ అలీఖాన్ వక్ఫ్-అల్-అల్లాద్ లో లబ్దిదారులు. వక్ఫ్ ఆస్తులపై ప్రతికూల స్వాధీనము ద్వారా లబ్ధిదారుడు పట్టా పొందలేడన్న పిటిషనర్ వాదనను తోసిపుచ్చుతూ, ప్రతికూల స్వాధీనము ద్వారా హక్కును పొందవచ్చని కనుగొనబడింది.

v. శ్రీ మహమ్మద్ ఇస్మాయిల్ ఫారూఖీ వి. యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా మరియు ఇతరులు మస్జిద్ షాహిద్ గంజ్, మరియు ఇతరులు వి. శిరోమణి గురుద్వాబా ప్రబంధక్ కమిటీ, అమృత్ సర్, మరియు మరొక 2, వక్ఫ్ ఆస్తులపై ప్రతికూల స్వాధీనం ద్వారా హక్కును పొందవచ్చని కనుగొన్నారు.

vi. విశ్వసనీయ సంబంధంలో ఉన్న వ్యక్తి లేదా ట్రస్ట్ లో ఆస్తిని కలిగి ఉన్న వ్యక్తి, ట్రస్ట్ ఆస్తిపై ప్రతికూల స్వాధీనత ద్వారా హక్కును పొందలేడు. తదనుగుణంగా, ఒక ముతవల్లి, ఈ సూత్రం ప్రకారం, వక్ఫ్ ఆస్తిపై ప్రతికూల స్వాధీనత ద్వారా హక్కును పొందలేడు (ఫకీర్ మొహమ్మద్ చూడండి). షా వర్సెస్ ఖాజీ ఫసియుద్దీన్ అన్సారీ తదితరులు 3]. ట్రస్ట్ ఆస్తిపై ప్రతికూల స్వాధీనత ద్వారా సహ యజమాని కూడా టైటిల్ పొందలేడని చట్టంలో బాగా గుర్తించబడింది.

vii. లబ్ధిదారుడు సహ యజమాని కాదు, అందువల్ల, సహ యజమాని మరొక సహ యజమాని వాటాపై ప్రతికూల స్వాధీనత ద్వారా హక్కును పొందలేడనే సూత్రం లబ్ధిదారునికి వర్తించదు. లబ్ధిదారుడు ఆస్తిని ట్రస్టులో ఉంచుకోలేదు.

viii. "వక్ఫ్ యొక్క ప్రతి సందర్భంలోనూ, ప్రభుత్వ లేదా ప్రైవేట్ అయినా, ఆస్తి సర్వశక్తిమంతుడైన దేవుడి వద్ద లేదా వక్ఫ్ లో ప్రస్తుతానికి అమలులో ఉన్న ఒక సంస్థ లేదా పునాది ఆర్థిక వ్యవస్థలో ఉంటుంది ". బరేలీలోని యు.పి క్యాంప్ జాయింట్ డైరెక్టర్ ఆఫ్ కన్సాలిడేషన్ మరియు ఇతరులపై మోతర్ రజా మరియు ఇతరులు నివేదించిన తీర్పులో ఫుల్ బెంచ్ వ్యక్తం చేసిన పైన పేర్కొన్న అభిప్రాయాన్ని హైకోర్టు సమర్థించింది.

ix. పరిమితి చట్టం, 1963 లోని ఆర్టికల్ 96 ప్రకారం, ఒక ముస్లిం మత లేదా ధార్మిక ఎండోమెంట్ యొక్క మేనేజర్ ఒక దావాకు పన్నెండేళ్ల వ్యవధిని కల్పిస్తుంది. శ్రీ ఖాసిం అలీఖాన్ (మొదటి అమ్మకం) ద్వారా నిర్వహించబడిన అమ్మకం దాని పరిధిలోకి రాదు, ఎందుకంటే అతను ముతవల్లి/మేనేజర్ కాదు.

x. 1974 లో ముతవల్లిగా ప్రసిద్ధి చెందిన శ్రీ ఖాసిం అలీఖాన్ అమలు చేసిన సేల్ డీడ్ కు సంబంధించి, 1963 పరిమితి చట్టంలోని 65, 96 అధికరణల పరస్పర చర్యను కోర్టు పరిశీలించింది. చెల్లని బదిలీ విషయంలో ఆర్టికల్ 96 వర్తించదని తేలింది. చట్టబద్ధమైన ఆవశ్యకతను ఉల్లంఘించడం వల్ల బదిలీ చెల్లని సందర్భంలో, బదిలీ చేసిన తేదీ నుండి బదిలీదారునిపై ప్రతికూల స్వాధీనత ప్రారంభమవుతుంది. ఆర్టికల్ 65 కింద పన్నెండేళ్ల వ్యవధిలో

స్వాధీన రికవరీ కోసం దావా వేయకపోతే, పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 ప్రకారం ఆస్తిని రికవరీ చేసే మేనేజర్ హక్కులు రద్దవుతాయి.

xi. ఆర్టికల్ 96 కు సరైన నిర్వచనం ఏమిటంటే, పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 కింద స్వాధీనాన్ని తిరిగి పొందే హక్కును కోల్పోని చోట స్వాధీనం చేసుకోవడానికి దావాలకు దాని పరిధిని పరిమితం చేయడం. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, ఆర్టికల్ కనుగొనబడింది
చెల్లని బదిలీలకు సంబంధించి మాత్రమే 96 ప్రయోజనకరంగా ఉంటుంది.

xii. ప్రతివాదులు ప్రతికూల స్వాధీనము ద్వారా హక్కును పొందారని ట్రిబ్యునల్ కనుగొన్నది సరైనదేనని తేలింది. వక్ఫ్ చట్టం 1954 లోని సెక్షన్ 66 జీ ఆధారిత వాదనను తిప్పికొట్టారు. అయితే అది ముప్పై ఏళ్ల కాలపరిమితిని కల్పించింది. ఈ చట్టం ఉత్తరప్రదేశ్ కు వర్తించలేదు .

xiii. పరిమితి చట్టాన్ని మినహాయించిన చట్టంలోని సెక్షన్ 107 పిటిషనర్ కు పెద్దగా ఉపయోగపడలేదు. ప్రతికూల ఆధీనంలో ఉన్న వ్యక్తి ముత్తవల్లి ద్వారా క్లెయిమ్ చేసుకోలేడు. ప్రతికూల స్వాధీనత ద్వారా ప్రతివాదుల హక్కును, చట్టంలోని సెక్షన్ 107 ను ప్రయోగించడం ద్వారా దానిని ఓడించలేము.

xiv. విచారణ జరపాల్సిన బాధ్యత వక్ఫ్ బోర్డుపై ఉందని, అలాంటి విచారణ జరగలేదని ట్రిబ్యునల్ వ్యక్తం చేసిన అభిప్రాయం తప్పు అని తేలింది. వక్ఫ్ రిజిస్టర్ అయిందని, వివాదస్పదం కాలేదని, అమ్మకానికి గతంలో ఎలాంటి అనుమతులు లేవన్నది కూడా వివాదస్పదం కాదన్న పిటిషనర్ వాదన మెరిట్ తో కూడుకున్నదని తేలింది. 1456 వక్ఫ్ వక్ఫ్ గా రిజిస్టర్ అయిందని ఇన్ స్పెక్టర్

రిపోర్టులో పేర్కొనడం గమనార్హం . వక్ఫ్ రిజిస్టర్లో వక్ఫ్ నమోదు కాలేదని ప్రతివాదులు ఎలాంటి కేసు పెట్టలేదని తేలింది . సెక్షన్ 52 కింద ఎలాంటి విచారణ జరగలేదనే కారణంతో కంట్రోలర్ ఉత్తర్వులను రద్దు చేయాల్సిన అవసరం లేదని పేర్కొంది. మైండ్ అప్లికేషన్ లేదనే కారణంతో దాన్ని అంతగా రద్దు చేయలేమని కూడా తేలింది.

xvi. ఖిల్లీ రామ్ వర్సెస్ లో నివేదించబడిన నిర్ణయం యొక్క ప్రభావం. వక్ఫ్ రిజిస్టర్ లో నమోదును కలెక్టర్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులపై అప్పీలులో ప్రశ్నించడానికి వీల్లేదని రాజస్థాన్ 5 రాష్ట్రం గుర్తించింది. కలెక్టర్ ఉత్తర్వులపై అప్పీల్ ఈ చట్టం కింద ట్రిబ్యునల్ ముందు ఉంది . ట్రిబ్యునల్ కు విస్తృత అధికారాలు ఉన్నాయి మరియు అది ప్రశ్నలోకి వెళ్ళవచ్చు. బోర్డు జారీ చేసిన రిక్వెస్ట్ ఆర్డర్ చెల్లుబాటును ట్రిబ్యునల్ పరిశీలించవచ్చు. (శ్రీమతి) అమీనా ఖాతూన్ వర్సెస్ థర్డ్ అడిషనల్ డి.జె.ఫరూఖాబాద్ మరియు ఇతరులు నివేదించిన తీర్పులో ఒక పండిత సింగిల్ జడ్జి ఇచ్చిన తీర్పులో వ్యక్తీకరించిన అభిప్రాయాలు ఇవి. ఈ అభిప్రాయంతో హైకోర్టు ఏకీభవించింది .

xvii. ముప్పై రోజుల నోటీసు ఇవ్వలేదనే కారణంతో నోటీసు లోపభూయిష్టంగా ఉందని గుర్తించడంలో ట్రిబ్యునల్ తప్పు చేసింది. ముప్పై రోజుల గడువు ముగిసేలోగా వారి తొలగింపునకు ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోనందున ఇచ్చిన నివేదికపై ప్రతివాదులు ఎలాంటి పక్షపాతం చూపలేదని హైకోర్టు పేర్కొంది.

xviii. వక్ఫ్ సీనియర్ ఇన్స్పెక్టర్ ఒక మాజీ పార్టీ రిపోర్టు అని, వారికి ఎలాంటి అవకాశం ఇవ్వలేదనే వాదన వాస్తవికంగా సరైనదని తేలింది. అయితే, ప్రశ్నార్థకమైన ఆస్తి వక్ఫ్ ఆస్తి అని, వక్ఫ్ రిజిస్టర్ అయిందని , చివరగా అనుమతి లేకపోవడంతో బదిలీ చెల్లదని కంట్రోలర్ గుర్తించారు. 'వాస్తవాలపై

ఎలాంటి వివాదం కనిపించడం లేదు' అని ప్రత్యేకంగా కనుగొన్నారు. ప్రత్యేకించి ట్రిబ్యునల్ ఇచ్చిన పూర్తి అవకాశం దృష్ట్యా , ప్రత్యేకించి వక్ఫ్ రిజిస్టర్ కాలేదని లేదా ఆ ఆస్తి వక్ఫ్ ఆస్తి కాదని వాదించనప్పుడు లేదా బదిలీకి ముందు అనుమతి తీసుకున్నారని వాదించనప్పుడు ప్రతివాదులకు ఇది మరింత పక్షపాతంగా కనిపిస్తుంది.

xix. అయితే, ప్రతివాదులు ప్రతికూల స్వాధీనము ద్వారా హక్కును పొందారని కనుగొనబడిన దృష్ట్యా, రివిజన్ పిటిషన్లలో ఎటువంటి మెరిట్ లేదని కనుగొనబడింది మరియు తదనుగుణంగా వాటిని కొట్టివేశారు.

పిటిషనర్ వాదనలు

9.

i. పిటిషనర్ తరపు సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ సల్మాన్ ఖుర్షీద్, పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 96 వర్తిస్తుందని వాదించారు. ఈ పరిమితి కాలం 1996 నుండి లేదా అప్పీలుదారు శ్రీ సజ్జద్ అలీ ఖాన్ ను ముతావల్లిగా నియమించిన తేదీ నుండి ప్రారంభమవుతుంది, ఎందుకంటే శ్రీ ఖాసిం అలీ ఖాన్ రాజీనామా చేసిన 01.05.1988 నుండి పన్నెండేళ్లు ముగియలేదు లేదా ప్రస్తుత ముతావల్లి శ్రీ సజ్జద్ అలీ ఖాన్ నియామకం తేదీ నుండి, అందువలన శ్రీ సయ్యద్ మహమ్మద్ అహ్మద్ అలీ ఖాన్ ప్రతికూల స్వాధీనముతో టైటిల్ ను పొందలేకపోయాడు .

ii. పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 65 వర్తించదు. శ్రీ సయ్యద్ అహ్మద్ అలీ ఖాన్ వాదన 13.02.1974 నాటి రాజీపై ఆధారపడి ఉంది. ఇది 14.10.1960 నాటి సేల్ డీడ్ ఆధారంగా స్థాపించబడలేదు. కన్సాలిడేషన్ ప్రొసీడింగ్స్ సమయంలోనూ, మూడు కన్సాలిడేషన్ కోర్టుల

తీర్పుల సమయంలోనూ ఆయన నుంచి ఎలాంటి అభ్యంతరాలు లేనందున సదరు సేల్ డీడ్ కింద హక్కును రద్దు చేశారు.

iii. శ్రీ సయ్యద్ మహమ్మద్ అలీఖాన్ కు వ్యతిరేకంగా ఉన్న హక్కుకు సంబంధించి, ఆర్టికల్ 65 ఒక సాధారణ ఆర్టికల్ అని, ఇది ఆర్టికల్ 96 అని వాదించారు. ముతవల్లిని నియమించారు. ఆయన అలా నియమితుడైనప్పటి నుంచి లేదా 1996 లో ఆయన దాఖలు చేసిన ఫిర్యాదు తేదీ నుంచి ఈ వ్యవధి మొదలవుతుంది.

iv. పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 వల్ల వక్ఫ్ హక్కు హరించబడిందని గుర్తించడంలో హైకోర్టు తప్పు చేసింది. మునుపటి ముతవల్లి నుండి బదిలీ చేయబడిన వ్యక్తికి స్వాధీన దావా వ్యతిరేకంగా ఉన్నందున, మునుపటి పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 134 బి ప్రకారం మరియు ఆర్టికల్ 96 లో ఇవ్వబడిన పన్నెండేళ్ల గడువు ముగిసిన తర్వాత, అమ్మకపు దస్తావేజు తేదీ నుండి కాకుండా, మునుపటి ముత్తవల్లి మరణించిన తేదీ లేదా రాజీనామా చేసిన తేదీ నుండి స్వాధీన దావా ప్రతికూలంగా మారుతుంది.

v. ప్రతివాదులు లబ్దిదారులు కావడం వల్ల, వక్ఫ్ ఆస్తి యొక్క ప్రతికూల స్వాధీనత ద్వారా హక్కును పొందలేరని పిటిషనర్ వాదిస్తారు.

vi. కింది తీర్పులపై ఆధారపడింది:

ఎ. ఛేడీ లాల్ మిశ్రా (మరణం) వారసులు వర్సెస్ సివిల్ జడ్జి, లక్నో మరియు ఇతరులు 7; బి. కె.ఎస్. విశ్వం అయ్యర్ (మృతుడు) వారసులు వర్సెస్ స్టేట్ వక్ఫ్ బోర్డు, మద్రాస్ 8; మరియు c. వలీ మహమ్మద్ (మరణం) వర్సెస్ రహ్మత్ బీ (శ్రీమతి) మరియు ఇతరులు 9.

10. అప్పీళ్లలో ప్రతివాది నెం.1 తరఫున హాజరైన సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ పి.ఎస్.పట్వాలియా ఈ క్రింది వాదనలు వినిపిస్తున్నారు:

వక్ఫ్ ఎప్పుడూ పనిచేయలేదు కాబట్టి దానికి చెల్లుబాటు అయ్యే వక్ఫ్ సృష్టించబడలేదు. షియా ముస్లింలకు సంబంధించిన మహమ్మదీయ చట్టం ప్రకారం ఆయన ఆ ఆస్తిని ఎన్నడూ వదులుకోలేదు. చట్టం ప్రకారం ఆస్తి స్వాధీన స్వభావంలో మార్పు తప్పనిసరి. మ్యుటేషన్ రికార్డుల్లో వకీఫ్ ఎలాంటి మార్పు చేయలేదు. 16.12.1958 న మరణించే వరకు ఈ ఆస్తి వ్యక్తి పేరు మీదే ఉంది. ఆ తర్వాత ఆస్తిని తన ముగ్గురు కుమారుల పేర్లపైకి మార్చారు. 26.07.1934 నాటి వక్ఫ్ వస్తువుపై రిలయన్స్ ను ఉంచారు. అందులో ఇలా పేర్కొన్నారు.

"వక్ఫ్ ఉద్దేశం అంతరార్థం"

1913 చట్టం 6 ప్రకారం మహమ్మదీయ చట్టం ప్రకారం నా పూర్వీకుల పేరును సుస్థిరం చేయాలనే ఉద్దేశ్యంతో, నా సంతానం, వారి సంతానం , బంధువులు, వారి గైర్హాజరీలో షియా పేదలు , నిరుపేదలు, నిరుపేదలు, సయ్యద్లు ఈ ప్రయోజనం కోసం . షరియాకు అనుగుణంగా నేను ఒక అధికారిక ప్రకటన (నిట్టూర్పు) ద్వారా ఈ క్రింది ఆస్తిని వక్ఫ్ (ట్రస్ట్) లో ఉంచాను, తద్వారా దానిని

సొంత ఆస్తి నుండి మినహాయించి, వక్ఫుల్ ఔలాద్ (సంతానం కోసం ట్రస్ట్) యొక్క ఈ పనిని రాతపూర్వకంగా ఉంచాను.

వక్ఫ్ డీడ్ యొక్క క్లాజ్ E ఈ ఈ క్రింది వాటిని అందిస్తుంది:

“E. ఒకవేళ దేవుడు నా తరాన్ని పూర్తిగా నిర్మూలించి, అక్కడ ఎవరూ బ్రతకకపోతే, నా భార్య పకీజా బేగం లేదా మరే ఇతర భార్య జీవించి ఉండకపోతే, అటువంటి సందర్భంలో కమిటీ సభ్యులు నిర్వహించే ఆస్తి నుండి వచ్చే ఆదాయాన్ని కన్వీనియన్స్ సంకలనంలోని టిఎబి ఎ లోని ధార్మిక విషయాలకు ఖర్చు చేస్తారు.”

11. వంద బిఘాల చిన్న పార్శిల్ మినహా మిగిలిన ఆస్తులన్నీ అమ్మేశారని, ఇది ప్రస్తుత కేసుకు సంబంధించిన అంశమని వాదించారు. వాస్తవానికి ఆ వకీఫ్ స్వయంగా కొంత భాగాన్ని మంజూర్ హసన్ అనే వ్యక్తికి విక్రయించాడు. దాదాపు 4272 బిఘాలను అక్బర్ అలీఖాన్ కుమారులు విక్రయించారు. పిటిషనర్ గానీ, వక్ఫ్ బోర్డు గానీ అభ్యంతరం చెప్పలేదు. వక్ఫ్ ప్రాపర్టీ ద్వారా వచ్చిన ఆదాయాన్ని బకాయిలు చెల్లించేందుకు వినియోగించాలని వక్ఫ్ డీడ్ భావించింది. అందువల్ల అది చెల్లుబాటు అయ్యే వక్ఫ్ కాదు. 24.07.1934 న వక్ఫ్ ఏర్పడింది, ఆ సమయంలో ముసల్మాన్ వక్ఫ్ చట్టం, 1913 అమలులో ఉంది. వక్ఫ్ నమోదుకు చట్టంలో అవకాశం లేదు. ఆ తర్వాతే 1923 లో ముసల్మాన్ వక్ఫ్ చట్టం అమల్లోకి వచ్చింది. ఆ తర్వాత సెక్షన్ 2(ఇ) ప్రకారం వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్ను 1923 చట్టం అమలు నుంచి మినహాయించారు. 1913 చట్టం ప్రారంభానికి ముందు ఏర్పడిన వక్ఫ్ లకు మాత్రమే 1913 చట్టం వర్తిస్తుందని 1930 లో ముసల్మాన్ వక్ఫ్ చట్టం అమల్లోకి వచ్చింది. ఆ తర్వాతే ఉత్తరప్రదేశ్ ముస్లిం వక్ఫ్స్ చట్టం, 1936 (ఇకపై '1936

చట్టం'గా పిలుస్తారు), 1960 చట్టం అమలులోకి వచ్చాయి. 1936, 1960 చట్టాలు వాస్తవాలకు వర్తించవు. అందువల్ల, ఆరోపణలు ఎదుర్కొంటున్న వక్ఫ్ 1936 చట్టం లేదా 1960 చట్టం కింద నమోదైనట్లు పిటిషనర్ కేసు పెట్టడానికి వీల్లేదని వాదించారు. వక్ఫ్ యొక్క లక్ష్యం వారి సంతానానికి మరియు వారి సంతానానికి ప్రయోజనం చేకూర్చడం మరియు వారు లేనప్పుడు షియా పేదలకు ప్రయోజనం చేకూర్చడం. 1936 చట్టం వర్తించదు మరియు 1936 చట్టం కింద వక్ఫ్ నమోదు చేయబడదు. 26.07.1934 నాటి వక్ఫ్ దస్తావేజుకు మతపరమైన లేదా ధార్మిక ప్రయోజనం లేదు. ఫజ్లుల్ రబ్బీ ప్రధాన్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ వెస్ట్ బెంగాల్ తదితర 10 కేసుల్లో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుపై రిలయన్స్ దృష్టి సారించింది. వక్ఫ్ రిజిస్టర్ కాకపోవడం, చట్టం కింద సారాంశ ప్రక్రియ వర్తించదు. ఈ రిజిస్ట్రేషన్ కు సంబంధించి పిటిషనర్లకు వేర్వేరు వెర్షన్లు ఉన్నాయని ఫిర్యాదు చేశారు. ఒకవైపు వాస్తవానికి 1934 లోనే రిజిస్ట్రేషన్ జరిగిందని, ఆ సమయంలో 1923 చట్టం అమల్లో ఉందని వాదిస్తున్నారు. ఈ చట్టంలో వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్ను దాని పరిధి నుండి ప్రత్యేకంగా మినహాయించడం మినహా, రిజిస్ట్రేషన్కు సంబంధించిన ఎటువంటి నిబంధనలు లేవు. విచారణ సందర్భంగా 1936 చట్టం ప్రకారం రిజిస్ట్రేషన్ జరిగిందని కేసు నమోదు చేశారని పేర్కొన్నారు. నిర్దిష్ట మినహాయింపు దృష్ట్యా, సెక్షన్ 2 (2) (ఐ) ద్వారా, మొత్తం ఆదాయం కుటుంబ సభ్యుల ప్రయోజనం కోసం వెళుతున్నందున ఇది వర్తించదు. సెక్షన్ 38 లో 1936 చట్టం ప్రకారం ఏ విధంగానైనా ఒక ప్రక్రియ ఉంది. అదే పాటించలేదు. మూడో వెర్షన్ ఏంటంటే వక్ఫ్ ను 1960 చట్టం కింద రిజిస్టర్ చేశారు. ఈ న్యాయస్థానంలో మొదటిసారిగా ఆధారపడిన, ట్రిబ్యునల్ విశ్వసించని కంట్రోలర్ నివేదిక ఆధారం కాజాలదు. ఆదాయం మొత్తాన్ని వకీఫ్ వారసులకు కేటాయిస్తున్నందున 1960 చట్టం పరిధి నుంచి మినహాయించినందున, ఈ వాదనకు ఆధారం

లేకుండా పోయింది. ఇక్కడ కూడా సెక్షన్ 29 రిజిస్ట్రేషన్ ప్రక్రియను అందించింది. అదే విధంగా 1960 చట్టం ప్రకారం వక్ఫ్ రిజిస్టర్ అయిందని చెప్పలేం. 1960 నాటి చట్టం వర్తించని దృష్ట్యా సెక్షన్ 69 లో ఉన్న వక్ఫ్ లకు సంబంధించిన దావా లేదా ప్రొసీడింగ్ కు అడ్డుకట్ట వేయడం సరికాదన్నారు. సెక్షన్ 45 బిలో పేర్కొన్న వక్ఫ్ ఆస్తుల రికవరీకి సంబంధించిన సంక్షిప్త విధానం అందుబాటులో లేదు. వక్ఫ్ రిజిస్ట్రేషన్ ను నిర్ధారించడానికి ఉద్దేశించిన వక్ఫ్ రిజిస్టర్ సారాంశాన్ని ప్రతివాది నెం.4-కలెక్టర్ తొలిసారిగా ఈ కోర్టు ముందు సమర్పించారు. రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికేషన్ తేదీ 08.07.2008, అంటే హైకోర్టు ఉత్తర్వులు జారీ చేసిన తరువాత. ఇక్కడ కూడా చట్టంలోని సెక్షన్ 36 ప్రకారం ప్రక్రియను పాటించలేదు. తప్పనిసరిగా పేర్కొనాల్సిన వివరాలు గల్లంతయ్యాయి. చెల్లుబాటు అయ్యే రిజిస్ట్రేషన్ లేనందున, చట్టంలోని సెక్షన్ 52 లో ఇవ్వబడిన సారాంశ ప్రక్రియ పిటిషనర్లకు అందుబాటులో లేదు. 22 ఏళ్ల తర్వాత 1974 నాటి రాజీని సవాలు చేసేందుకు పిటిషనర్లు వెనుకంజ వేస్తున్నారు. రాజీకి వచ్చిన పార్టీలు కూడా అందుకు అనుగుణంగానే వ్యవహరించాయి. రెండో సేల్ జరిగింది. అప్పీలుదారుడు బదిలీదారుని కుమారుడు కావడంతో అడ్డుపడ్డారు. సుజద్ అలీఖాన్ దాఖలు చేసిన రిట్ పిటిషన్ ను కొట్టివేయడంతో 12.09.1974 నాటి ఉత్తర్వులు తుది దశకు చేరుకున్నాయి. ప్రతిస్పందకులు నిరంతరం మరియు నిరాటంకంగా ఆధీనంలో ఉన్నారు. ఈ చట్టం అమల్లోకి వచ్చే వరకు మహమ్మదన్ చట్టం కింద వక్ఫ్ ఆస్తులకు పరిమితి చట్టం వర్తిస్తుంది, దీని ప్రకారం సెక్షన్ 107 ప్రత్యేకంగా పరిమితి చట్టం, 1963 యొక్క అనువర్తనాన్ని నిషేధించింది. 1940 XXI ILR 493 లో ప్రివీ కౌన్సిల్ యొక్క తీర్పుపై రిలయన్స్ ఉంచబడింది. అలాగే, డాక్టర్ ఎం.ఇస్మాయిల్ ఫారూఖీ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా11 కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పు నుండి మద్దతు పొందబడింది. 1963

పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 107 ను వర్తింపజేయాలని సూచించింది. టి.కాళీమూర్తి (సుప్ర)లో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును మన దృష్టికి తీసుకెళ్తున్నాం. మొదటి సేల్ డీడ్ నుంచి మూడింట రెండొంతుల ఆస్తి తమ ఆధీనంలో ఉండగా, మిగిలిన మూడింట ఒక వంతు 1974 లో వారి ఆధీనంలోకి వచ్చింది. అటువంటి స్వాధీనాన్ని నిరూపించే డాక్యుమెంటరీ ఆధారాలు ఈ క్రింది వాటిని కలిగి ఉన్నాయి:

1. వక్ఫ్ బోర్డు కంట్రోలర్ ద్వారా 16.07.1997 నాటి ఉత్తర్వు;

2. సేల్ డీడ్ తేది 26.09.1974;

3. బులంద్షహర్ జిల్లా, సెషన్స్ జడ్జి ముందు ప్రతివాది దాఖలు చేసిన అప్పీలు (నెం.4 ఆఫ్ 1998) లోని అభ్యంతరాలు;

4. జిల్లా న్యాయమూర్తి 30.05.1998 న జారీ చేసిన ఉత్తర్వు;

v. వక్ఫ్ అప్పీల్ నెం.3 ఆఫ్ 2002;

6. ట్రిబ్యునల్ ఉత్తర్వుల్లోని అంశాలు;

vii. తీర్పులో పిటిషనర్ ప్రతివాదుల ఆధీనంలో ఉన్నట్లు అంగీకరించడం మరియు చివరగా,

viii. అప్పీలుదారుడు సమర్పించిన తేదీల జాబితాలోనే రిలయన్స్ ఉంచబడింది, ఇది కలెక్టరు యొక్క ఉత్తర్వు స్వాధీనాన్ని రికవరీ చేయడానికి అని సూచిస్తుంది.

12. ఈ విధంగా, ప్రతివాదులు 1960 నుండి మూడింట రెండు వంతులు మరియు 1974 నుండి మూడింట ఒక వంతు కలిగి ఉన్నారని మరియు చట్టం రాకముందే ప్రతివాదుల హక్కులు ఉద్భవించాయని వాదించారు.

బలం. 1974 నుంచి లెక్కించినప్పటికీ 1986 లో అంటే 1974 నుంచి 12 ఏళ్లలో ఈ సర్వే పూర్తి చేశారు. ఈ విధంగా, 1963 పరిమితి చట్టం వాస్తవానికి వర్తిస్తుంది, ఎందుకంటే ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 107 అమలులోకి రాకముందే శత్రు స్వాధీనానికి దారితీసింది.

13. ముతవల్లి నియామకం కొత్త పరిమితికి దారితీయలేదని తదుపరి ఎత్తిచూపారు. సయ్యద్ యూసుఫ్ యార్ ఖాన్, ఇతరులు వి.సయ్యద్ మహమ్మద్ యార్ ఖాన్, ఇతరులు12 మందిపై ఈ కేసును ఎదుర్కోవడానికి ఈ కోర్టు తీర్పును వెలువరించింది. ప్రస్తుత కేసులో హైకోర్టు పరిమితి చట్టం 1963 లోని ఆర్టికల్ 65 ను సక్రమంగానే వర్తింపజేసింది. అప్పీళ్లలో మొదటి ప్రతివాది లబ్ధిదారులు కాదు, తరువాత చెల్లుబాటు అయ్యే వక్ఫ్ ఏర్పాటు చేయబడనందున ఇది ఎత్తి చూపబడుతుంది. వక్ఫ్ ద్వారా లబ్దిదారులకు పంచిపెట్టే ఆదాయం సమకూరుతున్నట్లు ఆధారాలు లేవు. అంటే అసలు వకీఫ్ ముగ్గురు కుమారులు లబ్ధిదారులు కాదు, అంతగా ట్రీట్ చేయలేదు. వక్ఫ్ లబ్దిదారులు ప్రతికూల స్వాధీనాన్ని క్లెయిమ్ చేయకుండా చట్టంలో ఎలాంటి అడ్డంకులు లేవని పేర్కొన్నారు. ఈ బార్ ముతవల్లికి మాత్రమే వర్తిస్తుంది. ఈ కారణంగానే ముతవల్లి వక్ఫ్ పట్ల విశ్వసనీయ కర్తవ్యాన్ని కలిగి ఉంది. మొదటి ప్రతిస్పందకుడు, చివరగా ఎత్తి చూపిన విధంగా, టైటిల్ మరియు ప్రతికూల స్వాధీనం రెండింటినీ ఏకకాలంలో వాదించవచ్చు. ఎం.సిద్ధిఖ్ (డెడ్) లీగల్ రిప్రజెంటేటివ్స్ (రామజన్మభూమి టెంపుల్ కేసు) వి.మహంత్ సురేశ్ దాస్, ఇతరులు13 ,

కర్ణాటక బోర్డ్ ఆఫ్ వక్ఫ్ వర్సెస్ గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియా , ఇతరులు 14 మందిపై కేసు నమోదుచేశారు.

<u>ప్రతిస్పందకుని నెంబరు 2 మరియు 4 యొక్క సమర్పణలు</u>

14. ప్రతివాదుల సంఖ్య 2, 4 వరుసగా బులంద్షెహర్లోని వక్ఫ్ అసిస్టెంట్ సర్వే కమిషనర్, ఉత్తరప్రదేశ్లోని బులంద్షెహర్లోని వక్ఫ్ కలెక్టర్. 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 69 ఆవశ్యకత దృష్ట్యా 1960 నాటి చట్టంలో పేర్కొన్న విధంగా బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా అక్బర్ అలీఖాన్ ముగ్గురు కుమారులు చేసిన రాజీ దరఖాస్తు చెల్లదని సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ ఎస్.ఆర్.సింగ్ వాదించారు. 29.01.1969 నాటి ఉత్తర్వులను, 02.03.1972 నాటి ఉత్తర్వులను కొట్టివేస్తూ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ఆఫ్ కన్సాలిడేషన్ ఉత్తర్వులు జారీ చేయడం చట్టవిరుద్ధం. వక్ఫ్ బోర్డుకు ఇచ్చిన ఫిర్యాదుపై వక్ఫ్ బోర్డు కంట్రోలర్ విచారణ జరిపారు. వివాదస్పద ఆస్తి వక్ఫ్ ఆస్తి అని, దానిని వక్ఫ్ ల రిజిస్టర్ లో రిజిస్టర్ చేసినట్లు ఆయన గుర్తించారు. బోర్డు అనుమతి తీసుకోకుండా అక్రమంగా ఆస్తులు విక్రయించినట్లు గుర్తించారు. దీంతో కంట్రోలర్ స్వాధీనం చేసుకోవాలని కలెక్టర్ కు వినతిపత్రం అందజేశారు. ఠాకూర్ మహమ్మద్ కేసులో హైకోర్టు ఈ కోర్టు తీర్పుపై ఆధారపడింది. ఇస్మాయిల్ వర్సెస్ ఠాకూర్ సబీర్ అలీ15, వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్ లో, ఆస్తి సర్వశక్తిమంతుడికి బదిలీ చేయబడింది, కానీ ప్రతికూల స్వాధీనము ద్వారా బిరుదును పొందవచ్చా అని ఆలోచించకుండా సవరణలను తిరస్కరించారు. పరిమితి చట్టంలోని 65, 96 అధికరణలను భగవంతుడు/సర్వశక్తిమంతుడిపై ప్రయోగించవచ్చా అనే ప్రశ్నను హైకోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకోలేదని ఆయన అభిప్రాయపడ్డారు. 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 69 ప్రకారం కన్సాలిడేషన్ డిప్యూటీ డైరెక్టర్

జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు చెల్లవు. ఫలితంగా కన్సాలిడేషన్ అథారిటీల మునుపటి నిర్ణయాలను పునరుద్ధరించారు, దీనిలో ప్రశ్నార్థకమైన వక్ఫ్ చెల్లుబాటు అయ్యే వక్ఫ్ అని భావించబడింది. యుపి కన్సాలిడేషన్ ఆఫ్ హోల్డింగ్ చట్టం, 1953 లోని సెక్షన్ 49 ఇదే అంశాన్ని ట్రిబ్యునల్ పరిగణనలోకి తీసుకోవడాన్ని నిరోధిస్తుంది, ఇది సివిల్ కోర్టు యొక్క చిక్కులను కలిగి ఉంది. చట్టంలోని సెక్షన్ 51(1), సెక్షన్ 51(ఏ) ప్రకారం ఈ రెండు అమ్మకాలు చెల్లవు. మళ్లీ ఠాకూర్ మహమ్మద్ తీర్పు నుంచి మద్దతు లభిస్తోంది. ఇస్మాయిల్ (సుప్ర) అలాగే అహ్మద్ జి.హెచ్.ఆరిఫ్ మరియు ఇతరులు వి. వెల్త్ టాక్స్ కమీషనర్, కలకత్తా16. లబ్ధిదారుడు/ముతవల్లికి వక్ఫ్ ఆస్తిని బదలాయించే హక్కు లేదు. పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 107 దృష్ట్యా లిమిటేషన్ చట్టంలోని ఆర్టికల్ 65 ఈ చట్టంలోని ప్రొసీడింగ్స్ కు వర్తించదు. ఈ కేసులకు ఆర్టికల్ 65 వర్తిస్తుందని వాదించారు. ఇది ప్రొసీడింగ్స్ కు వర్తించదు. అందువల్ల 1963 పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 సర్వశక్తిమంతుడి ఆధీనంలో ఉన్న వక్ఫ్ ఆస్తులకు వర్తించదు. లక్నోలోని ఎల్ఆర్ఎస్ వర్సెస్ సివిల్ జడ్జి ద్వారా ఛేడీ లాల్ మిశ్రా (చనిపోయిన వ్యక్తి) కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుపై రిలయన్స్ దృష్టి సారించింది. ధార్మిక కార్యక్రమాలకు రూ.500/- ఖర్చు చేయాలని సూచించే వక్ఫ్ చట్టంలోని పేరా-34ఏ, వక్ఫ్ వారసులందరూ మరణిస్తే ఆ వక్ఫ్ ను ధార్మిక కార్యక్రమాలకు ఉపయోగించాలని సూచించే పేరా-34ఈని 'వక్ఫ్' నిర్వచనం కిందకు తెచ్చారు. సేల్ డీడ్ మరియు రాజీ మాదిరిగానే చెల్లుబాటు కాని డాక్యుమెంట్ ను పక్కన పెట్టాల్సిన అవసరం లేకుండా విస్మరించబడుతుంది. రెండు అప్పీళ్లలో ప్రతివాది నెం.1 30 సంవత్సరాల కాలపరిమితి కలిగిన రాజ్యానికి వ్యతిరేకంగా ప్రతికూల స్వాధీనాన్ని కలిగి ఉండటం ద్వారా వారి బిరుదును పరిపూర్ణం చేసుకున్నాడని చెప్పలేము. ఈ వ్యాజ్యం 1997 లో ప్రారంభమైంది, అనగా ఒప్పందం మరియు చెల్లుబాటు కాని సేల్ డీడ్ తేదీ

నుండి 23 సంవత్సరాలు. వక్ఫ్ ఆస్తులను దేవుడి తరఫున నిర్వహించే వక్ఫ్ బోర్డు చట్టప్రకారం ప్రభుత్వ పర్యవేక్షణలో ఉంటుందనే వాదన వినిపిస్తోంది.

విశ్లేషణ

15. లేవనెత్తిన వాదనలను, వాస్తవాలను పరిశీలిస్తే కింది అంశాలను గమనించవచ్చు.

1. చెల్లుబాటు అయ్యే షియా వక్ఫ్ ఉందా, అది రిజిస్టర్ అయిందా?

2. 13.02.1974 నాటి రాజీ, 12.09.1974 నాటి ఉత్తర్వు. అవి చెల్లుబాటు అవుతాయా లేదా చెల్లుబాటు అవ్వకపోతాయా?

3. 14.10.1960 న ఒకటి, 26.09.1974 న జరిగిన రెండు అమ్మకాలు మన ముందున్న రెండు అప్పీళ్లలో మొదటి ప్రతిస్పందకుడికి అనుకూలంగా జరిగాయా?

4. చర్య కాల పరిమితి ద్వారా నిరోధించబడిందా?

5. పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 96 కాదు, ఆర్టికల్ 65 కాబట్టి ఈ చర్యను నిషేధించినట్లు హైకోర్టు నిర్ధారించడం సరైనదేనా? వాస్తవాలలో పేర్కొన్న ఆర్టికల్స్ మధ్య పరస్పర సంబంధం ఏమిటి?

6. లిమిటేషన్ యాక్ట్ 1963 లోని సెక్షన్ 27 వల్ల వాస్తవాలపై ఎలాంటి ప్రభావం ఉంటుంది?

7. చట్టంలోని సెక్షన్ 107 పరిమితిని ఏ విధంగానైనా తొలగిస్తుందా?

16. ఈ రెండు కేసుల్లోనూ ప్రతివాది నెం.1కు ప్రతికూల స్వాధీనతతో పట్టా లభించిందన్న ట్రిబ్యునల్ వాదనలను హైకోర్టు తన ఉత్తర్వుల్లో ధృవీకరించింది. దీని ఆధారంగానే మొదటి సేల్ 1960లో, రెండో సేల్ 1974లో అమల్లోకి వచ్చింది. ఈ చట్టం 1.1.1996 నుంచి అమల్లోకి వచ్చింది. అమ్మకాలు చెల్లుబాటు కాకపోవడంతో రెండు సేల్ డీడ్ల తేదీల నుంచి ఈ వ్యవధి నడుస్తున్నట్లు గుర్తించారు. 1963 నాటి లిమిటేషన్ చట్టంలోని ఆర్టికల్ 96 1960 మొదటి అమ్మకానికి వర్తించదని తేలింది. పెద్ద సోదరుడు ఖాసిం ముతావల్లిగా ఉన్న సమయంలో ఈ అమ్మకం జరిగింది. మరో మాటలో చెప్పాలంటే ముతవల్లి కాదని ఒక వ్యక్తి ఈ అమ్మకానికి పాల్పడ్డాడు. అందువల్ల ఆర్టికల్ 96 వర్తించదు. రెండో అప్పీలులో మొదటి ప్రతివాదిగా ఉన్న తన మేనల్లుడికి తన మూడింట ఒక వంతు హక్కును తెలియజేయడానికి ఖాసీం అలీఖాన్ 26.09.1974న ఈ పథకాన్ని అమల్లోకి తెచ్చారు. రెండవ సేల్ డీడ్ ను ముత్తవల్లి అమలు చేశారనేది హైకోర్ట్ యొక్క మరో వాదన. ఆ తర్వాత ఆర్టికల్ 65, 96 పరిధిలోకి వచ్చే క్షేత్రాన్ని కోర్టు గుర్తించింది. 1963 పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27ను కూడా కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకుంది. 1963 నాటి లిమిటేషన్ చట్టంలోని సెక్షన్ 27 ప్రకారం స్వాధీన హక్కును కోల్పోని చోట జప్తు చేసే వ్యాజ్యాలకే ఆర్టికల్ 96 పరిమితం అవుతుందని సుప్రీంకోర్టు అభిప్రాయపడింది. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, ఆర్టికల్ 96 కనుగొనబడింది, దీనికి వర్తించబడింది చెల్లని బదిలీలు.. దీని ఆధారంగా, రెండవ అమ్మకం చెల్లని బదిలీ కేసుకు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తుందని కనుగొన్నప్పుడు, ఆర్టికల్ 96 పిటిషనర్కు సహాయపడలేదని కనుగొనబడింది. వక్ఫ్ టైటిల్ ను పొందడంలో ప్రతికూల స్వాధీనానికి ఎలాంటి ఆటంకం లేదని తేలింది. నిస్సందేహంగా ముతవల్లి, ట్రస్టీ లేదా సహ యజమాని విషయంలో ఇలాంటి అడ్డంకి ఉండేది. లబ్ధిదారుడు పైన పేర్కొన్న వారెవరూ కాదు. ఈ రెండు అప్పీళ్లలో మొదటి ప్రతివాది వక్ఫ్ లబ్ధిదారులేనని, వారు పేర్కొన్న అమ్మకాలు తారుమారు అయినట్లు తేలడంతో, పరిమితి

చట్టంలోని ఆర్టికల్ 65 ప్రకారం పరిగణనలోకి తీసుకున్న పరిమితి కాలం విక్రయ తేదీ నుంచి కొనసాగడం ప్రారంభమైంది. అంటే ఈ చట్టం 01.01.1996 న పుట్టినప్పుడు, ప్రతికూల స్వాధీనత ద్వారా మొదటి ప్రతిస్పందకుడికి ఈ బిరుదు ఇవ్వబడింది. ఈ చట్టానికి పరిమితి చట్టం వర్తించని చట్టంలోని సెక్షన్ 107 పిటిషనర్ కేసును కాపాడలేకపోయిందని తేలింది.

17. పరిమితి చట్టంలోని సంబంధిత నిబంధనలను పాటించడం సముచితం. పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 ప్రకారం ఏదైనా ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకోవడానికి దావా వేయడానికి ఏ వ్యక్తికైనా పరిమితమైన కాలపరిమితిని నిర్ణయిస్తే, అటువంటి ఆస్తిపై 'అతని హక్కు' రద్దవుతుంది . పరిమితి చట్టం, 1963 లోని

Description of suit	Period of limitation	Time from which period begins to run
65. For possession of immovable property or any interest therein based on title.	Twelve years[1]	When the possession of the defendant becomes adverse to the plaintiff.

ఆర్టికల్ 65 ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

Explanation.—For the purposes of this article—

(*a*) where the suit is by a remainderman, a reversioner (other than a landlord) or a devisee, the possession of the defendant shall be deemed to become adverse only when the estate of the remainderman, reversioner or devisee, as the case may be, falls into possession;

(*b*) where the suit is by a Hindu or Muslim entitled to the possession of immovable property on the death of a Hindu or Muslim female, the possession of the defendant shall be deemed to become adverse only when the female dies;

(*c*) where the suit is by a purchaser at a sale in execution of a decree when the judgment-debtor was out of possession at the date of the sale, the purchaser shall be deemed to be a representative of the judgment-debtor who was out of possession.

18. భారత కాల పరిమితి చట్టం, 1908 లోని ఆర్టికల్ 134 బి 1963 లో ఆర్టికల్ 96 వచ్చే వరకు ఈ రంగాన్ని కలిగి ఉంది. కింది పట్టిక పరిమితి చట్టం, 1908 యొక్క ఆర్టికల్ 134 బి మరియు పరిమితి చట్టం, 1963 యొక్క ఆర్టికల్ 96 ను నిర్దేశిస్తుంది:

	"దావా యొక్క వివరణ	పరిమితి కాలం	కాలం మొదలయ్యే సమయం
134-B.	ఒక హిందూ, మహమ్మదీయ లేదా బౌద్ధ మత లేదా ధార్మిక ఎండోమెంట్ యొక్క మేనేజర్ ద్వారా	పన్నెండేళ్లు	బదిలీదారుని మరణం, రాజీనామా లేదా

	ఎండోమెంట్ లో ఉన్న స్థిరాస్తులను తిరిగి పొందడం జరుగుతుంది, ఇది మునుపటి మేనేజర్ ద్వారా విలువైన పరిశీలన కోసం బదిలీ చేయబడింది.		తొలగింపు .

పరిమితి చట్టం, 1963 యొక్క ఆర్టికల్ 96 ను నిర్దేశిస్తుంది

	"దావా యొక్క వివరణ	పరిమితి కాలం	కాలం మొదలయ్యే సమయం
96.	ఒక హిందూ, ముస్లిం లేదా బౌద్ధ మత లేదా ధార్మిక ఎండోమెంట్ యొక్క మేనేజర్ ద్వారా ఎండోమెంట్ లో ఉన్న చరాస్తులు లేదా స్థిరాస్తులను రికవరీ చేయడం, ఇది మునుపటి మేనేజర్ ద్వారా విలువైన పరిశీలన కోసం బదిలీ చేయబడింది.	పన్నెండేళ్లు	మరణించిన తేదీ, రాజీనామా లేదా బదిలీదారుని తొలగించడం లేదా ఎండోమెంట్ మేనేజర్ గా పిటిషనర్ ను నియమించిన తేదీ, ఏది తరువాత అయినా సరే.

19. ఈ రెండు అధికరణల మధ్య వ్యత్యాసాన్ని టి.కలియమూర్తి, మరో వి.ఫైవ్ గోరి తైక్కల్ వక్ఫ్ తదితర న్యాయస్థానాల తీర్పు ద్వారా గుర్తించారు. అది ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

35. ...... పరిమితి చట్టం, 1963 లోని ఆర్టికల్ 96 మరియు పరిమితి చట్టం, 1908 లోని ఆర్టికల్ 134 బి అనే రెండు అధికరణలను మేము జాగ్రత్తగా గమనించాము మరియు 1908 చట్టం

ప్రకారం బదిలీదారు మరణం, రాజీనామా లేదా తొలగింపు నుండి 12 సంవత్సరాలు నడవాల్సి ఉండగా, అవి ఒకదానికొకటి భిన్నంగా ఉన్నాయని మేము కనుగొన్నాము. 1963 చట్టం ప్రకారం ఈ 12 సంవత్సరాల కాలవ్యవధి మరణించిన తేదీ, రాజీనామా లేదా బదిలీదారును తొలగించిన తేదీ లేదా ఎండోమెంట్ మేనేజర్ గా పిటిషనర్ నియమించబడిన తేదీ నుండి నడుస్తుంది .

20. మొదటి అమ్మకానికి సంబంధించినంత వరకు, అమ్మకం ముతవల్లి లేదా వక్ఫ్ మేనేజర్ ద్వారా నిర్వహించబడలేదు. ఈ అమ్మకాన్ని ముత్తవల్లి సోదరుడే నిర్వహించాడు. అందువల్ల ఆర్టికల్ 96 పిటిషనర్ కు ఉపయోగపడదని హైకోర్టు స్పష్టం చేయడం సరైనదే.

21. రెండవ అమ్మకానికి సంబంధించినంతవరకు, 26.09.1974 సేల్ డీడ్ ద్వారా ముత్తవల్లి దీనిని అమలు చేసిందనడంలో సందేహం లేదు. 13.02.1974 న ముగ్గురు సోదరుల మధ్య కుదిరిన రాజీ బలంతో అతను చేసిన అమ్మకం ఇది. 20.09.1969 నాటి ఉత్తర్వు ద్వారా సవరణను కొట్టివేస్తూ, 02.03.1972 నాటి మొదటి పునరుద్ధరణ దరఖాస్తును కొట్టివేస్తూ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ (కన్సాలిడేషన్) 12.09.1974 నాటి ఉత్తర్వులను జారీ చేయడం మనం గమనించాము. ఒకవేళ ఆ అమ్మకం చెల్లుబాటు అవుతుందని తేలితే, అప్పీలుదారులు విఫలమవుతారు. మరోవైపు అమ్మకం చెల్లకపోతే, అమ్మకం తేదీ నుండి 12 సంవత్సరాలకు మించి ప్రారంభించిన ప్రొసీడింగ్ గడువులోగా ఉంటుందా అనేది ప్రశ్న. 1963 నాటి లిమిటేషన్ చట్టంలోని ఆర్టికల్ 96 ప్రకారం ఆశ్రయం పొందడం ద్వారా ముతావల్లి రాజీనామా చేసిన తేదీ నుంచి పరిమితి కాలపరిమితి ప్రారంభమైతే, ముతావల్లి అయిన ఖాసీం అలీఖాన్ రాజీనామా చేసిన 01.05.1988 నుంచి 12 ఏళ్ల కాలం ప్రారంభమవుతుంది కదా? అప్పుడు, 12 సంవత్సరాల కాలపరిమితి 2000 సంవత్సరంలో మాత్రమే ముగుస్తుంది. చర్యను

అడ్డుకోలేదని చెప్పలేమా? ఇక్కడే ఆర్టికల్ 96 చెల్లని ధరకు వర్తించదని హైకోర్టు వాదిస్తోంది. బదులుగా, ఇది చెల్లని అమ్మకానికి వర్తిస్తుంది.

22. వక్ఫ్ ఆస్తి అనేది ప్రతికూల స్వాధీనము ద్వారా పట్టాను పొందే అంశము అనడంలో సందేహం లేదు (ఎఐఆర్ 1940 పిసి 116 చూడండి). అయితే ముతవల్లి ప్రతికూల స్వాధీనత ద్వారా వక్ఫ్ ఆస్తులపై హక్కులు పొందలేడనేది ప్రశ్నార్థకమేమీ కాదు. (AIR 1956 SC 713 చూడండి).

23. ఇది చెల్లని అమ్మకానికి సంబంధించిన కేసు కాబట్టి ఆర్టికల్ 96 వర్తించదని హైకోర్టు అభిప్రాయపడింది. చింతామణి సాహూ (ఎల్.ఆర్.చే మరణించాడు) మరియు ఇతరులు వి కేసులో ఒరిస్సా హైకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులో ఇచ్చిన హేతుబద్ధత ఆధారంగా ఈ వాదన ఉంది. ఒరిస్సా హిందూ రిలీజియస్ ఎండోమెంట్స్ కమీషనర్, ఒరిస్సా మరియు ఇతరులు 19. ఈ కేసులో హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ ఈ కింది అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంది.

ఒక మఠానికి చెందిన మహంత్ కొన్ని శాశ్వత లీజులను అమలు చేశాడు. ఒరిస్సా హిందూ ఎండోమెంట్స్ యాక్ట్ 1939 లోని సెక్షన్ 58 ప్రకారం కమిషనర్ అనుమతి లేకుండా జరిగింది. అటువంటి లీజులు పైన పేర్కొన్న నిబంధనకు విరుద్ధంగా ఉన్నాయి. ఆ తర్వాత మహంత్ ను తొలగించారు. కమిషనర్ నియమించిన మఠం కార్యనిర్వహణాధికారి ఆ చట్టంలోని సెక్షన్ 68 ప్రకారం స్వాధీనం రికవరీ కోసం ప్రొసీడింగ్ ఏర్పాటు చేశారు. చట్టంలోని సెక్షన్ 25 కింద స్వాధీనం రికవరీకి చర్యలు చేపట్టాలని ఆదేశించారు. సెక్షన్ 25 ప్రకారం విచారణకు అనుమతించిన కమిషనర్, నిరాటంకంగా ఆక్రమించుకోవడం ద్వారా కౌలు హక్కును పొందారని పేర్కొంటూ డిక్లరేషన్ కోసం దావా

వేసిన పిటిషనర్ను ఖాళీ చేయించాలని కలెక్టర్ను ఆదేశించారు. మేము ఈ క్రింది ఆవిష్కరణను గమనించవచ్చు:

"8. వివాదంలో ప్రధాన ప్రశ్న పరిమితి మరియు ప్రతికూల స్వాధీనానికి సంబంధించినది. 26-7-1943, 8-1-1944, 15-7-1944 తేదీల్లో లీజులు ఇచ్చిన తేదీల నుంచి పిటిషనర్ ఆ భూములను తన ఆధీనంలో ఉంచుకున్నట్లు తేలింది. ఒరిస్సా హిందూ రిలీజియస్ ఎండోమెంట్స్ యాక్ట్, 1951 లోని సెక్షన్ 25 ప్రకారం 30-10-69 న ప్రొసీడింగ్ కు అనుమతి ఇచ్చి, స్వాధీనం పంపిణీకి కలెక్టర్ కు ఆదేశాలు జారీ చేశారు. సంబంధిత లీజుల తేదీలు ప్రారంభ బిందువుగా ఉంటే 12 సంవత్సరాల గడువు ముగిసిన తరువాత అంటే 1956 వరకు గడువు ముగిసిన తరువాత పిటిషనర్ను ఖాళీ చేసే హక్కును పరిమితి ద్వారా నిషేధిస్తారు. ఏదేమైనా, మహంత్ ను తొలగించిన తరువాత మాత్రమే పిటిషనర్ యొక్క ప్రతికూల స్వాధీనం ప్రారంభమవుతుందని భావించినట్లయితే, 1969 లో కోలుకునే హక్కు సకాలంలో ఉంటుంది. కొత్త పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 96 వర్తింపజేయడానికి సరైన ఆర్టికల్ అని ప్రతివాదుల తరఫున వాదించారు. మరోవైపు, కొత్త పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 65 పాలక అధికరణ అని పిటిషనర్ తరఫున వాదించారు. ఆర్టికల్ 65 లేదా ఆర్టికల్ 96 యొక్క అనువర్తనం బదిలీ చెల్లదా లేదా చెల్లుబాటు కాదా అనే దానిపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

xxx xxx xxx

10. ప్రజాప్రయోజనాల దృష్ట్యా రూపొందించిన చట్టబద్ధమైన నిబంధనకు విరుద్ధంగా చేసిన విభజన చెల్లదు. ముందస్తు అనుమతి లేకుండా ఐదేళ్లకు మించి లీజు ఇవ్వరాదన్న సెక్షన్ 58(1)ను ఉల్లంఘించి శాశ్వత లీజులు మంజూరు చేశారు. అందువల్ల శాశ్వత లీజుల ద్వారా బదిలీ చెల్లదు. గతంలో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులు ఈ అభిప్రాయానికి బలం చేకూరుస్తున్నాయి. నబా కిశోర్ పాండా వర్సెస్ బులేంద్ర

విషయంలో, (1974-40 కట్ ఎల్టి 1152) గౌరవనీయులైన ఎస్.కె.రే, జె. (అప్పుడు ఆయన మాదిరిగానే) ఎస్. 58(1) యొక్క తప్పనిసరి నిబంధనలను ఉల్లంఘించి సృష్టించిన శాశ్వత లీజు చెల్లదని అభిప్రాయపడ్డారు. అర్జున జెనా వర్సెస్ చైతన్య ఠాకూర్ (1978) 45 Cut. LT. 461 కేసులో తదుపరి సింగిల్ బెంచ్ తీర్పులో, గౌరవనీయ బి.కె.రాయ్, జె పాత చట్టంలోని సెక్షన్ 58 (1) నిబంధనలను ఉల్లంఘించి సృష్టించిన లీజు చెల్లదని పేర్కొన్నారు. ఈ ప్రతిపాదన కోసం, శ్రీ చిరంజీలాల్ పట్వారీ వర్సెస్ Commr., హిందూ రిలీజియస్ ఎండోమెంట్స్, ఒరిస్సా, భువనేశ్వర్ (1974) 40 Cut. LT. 41 కేసులో ఈ కోర్టు యొక్క మునుపటి డివిజన్ బెంచ్ తీర్పుపై గౌరవ న్యాయమూర్తి గారు ఆధారపడ్డారు. గులాం అలీ సాహ్ వర్సెస్ సుల్తాన్ ఖాన్ కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన మరో సింగిల్ బెంచ్ తీర్పులో, (1966) 32 Cut. LT. 510 : (ఎఐఆర్ 1967 ఒరిస్సా 55), గౌరవనీయ న్యాయమూర్తి జి.కె. మిశ్రా నిర్ణయించిన తీర్పులో, కోర్టు అనుమతి లేకుండా వక్ఫ్ ఆస్తులను అన్యాక్రాంతం చేయడం చెల్లుబాటు అయ్యే ప్రశ్న పరిశీలనకు వచ్చింది. పరిగణనలోకి తీసుకోనప్పటికీ, అది చెల్లదు. మస్జిద్ షాహిద్ గంజ్ వర్సెస్ ఎస్ జిపి కమిటీ, అమృత్ సర్, ఎఐఆర్ 1940 పిసి 116 లో ప్రివీ కౌన్సిల్ నిర్దేశించిన సూత్రాల ఆధారంగా, పాత పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 144 ప్రతికూల స్వాధీనానికి అటువంటి కేసుకు వర్తిస్తుందని పేర్కొంది. 1970 ఆగస్టు 3 వ తేదీన (సాంబారీ బేవా వర్సెస్ ఒరిస్సా బోర్డ్ ఆఫ్ వక్ఫ్స్) గౌరవనీయులైన జస్టిస్ ఆర్.ఎన్. మిశ్రా, (అప్పటిలాగే) వక్ఫ్ చట్టంలోని సెక్షన్ 36-ఎ నిబంధనలను ఉల్లంఘించి ఒక ముత్వాలి చేసిన అన్యాక్రాంతం యొక్క చెల్లుబాటును పరిగణించారు మరియు వక్ఫ్ చట్టంలోని నిబంధనలను ఉల్లంఘించి మంజూరు చేసిన శాశ్వత లీజు చెల్లదని నిర్ధారించారు (పేరా 8 ద్వారా)”.

6. ఆ తర్వాత ఆర్టికల్ 65 లేదా ఆర్టికల్ 96 వర్తిస్తుందా అని సుప్రీంకోర్టు ప్రశ్నించింది. ఆ తర్వాత కోర్టు ఇలా వ్యాఖ్యానించింది.

“12. ఈ అధికరణ విలువైన పరిశీలన కోసం బదిలీని సూచిస్తుంది. చెల్లని బదిలీ చట్టం దృష్టిలో బదిలీ అస్సలు ఉండదు కాబట్టి ఈ ఆర్టికల్ పరిధిలోకి రాదు. బదిలీని నివారించగల లేదా చెల్లుబాటు కాని కేసులకు ఈ ఆర్టికల్ స్పష్టంగా వర్తిస్తుంది. ఒకవేళ బదిలీ చెల్లని పక్షంలో కొత్త పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 65 వర్తిస్తుంది. బదిలీ చేసిన తేదీ నుంచి బదిలీదారుని ఆధీనంలో ఉండటం ప్రతికూలంగా మారుతుంది, ఎందుకంటే బదిలీ చేసిన వ్యక్తికి ఆస్తికి సంబంధించి ఎటువంటి హక్కు లేదు మరియు అతను కేవలం అతిక్రమణదారుడు.

Xxx xxx xxx

14. ఏఐఆర్ 1966 ఎస్సీ 859 (శ్రీనివాస రెడ్డియార్ వర్సెస్ ఎన్.రామస్వామి రెడ్డియార్)లో వారి లార్డ్షిప్స్ ముందు నిర్ణయం తీసుకోవాల్సిన ప్రశ్న ఏమిటంటే "బదిలీ చేయబడిన ఆస్తి మతపరమైన ఎండోమెంట్కు చెందినదనే ప్రాతిపదికన మునుపటి మేనేజర్ చేసిన బదిలీలకు మరియు ఆ ఆస్తి అతని స్వంత ప్రైవేట్ ఆస్తి అనే ప్రాతిపదికన అతను చేసిన బదిలీలకు మధ్య ఏదైనా వ్యత్యాసాన్ని చేయడానికి ఆర్టికల్ 134-బి అనుమతిస్తుందా?" ఆర్టికల్ 134-బి అటువంటి వ్యత్యాసాన్ని అనుమతించదని వారి లార్డ్షిప్స్ అభిప్రాయపడింది. 134-బి అధికరణ ఉద్దేశ్యానికి బదిలీకి సంబంధించిన ఆస్తితో తన సంబంధానికి సంబంధించి మునుపటి మేనేజర్ చేసిన విజ్ఞప్తుల స్వభావం అసంబద్ధమని అభిప్రాయపడింది. ఈ అధికరణం చెల్లని లేదా చెల్లని లావాదేవీకి వర్తిస్తుందా అనే ప్రశ్న ఆ సందర్భంలో పరిశీలనకు తలెత్తలేదు.

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

25. ఏఐఆర్ 1966 ఎస్సీ 859 గురించి ప్రస్తావించినందున, అదే వేరుగా ఉంది కాబట్టి, మనం ఆ తీర్పును మార్చవచ్చు. ఈ కోర్టు ముందు జరిగిన వాదన ఏమిటంటే, మేనేజర్ మేనేజర్ గా కాకుండా ఒక వ్యక్తిగా బదిలీ చేసినప్పుడు , అటువంటి బదిలీ చెల్లదు , బదిలీ చేసిన వ్యక్తి యొక్క స్వాధీనత బదిలీ తేదీ నుండి ప్రతికూలంగా ఉంటుంది మరియు అటువంటి పరిస్థితిలో, పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 134 బి, 1908, ప్రస్తుత పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 96 యొక్క మునుపటి ఆర్టికల్, మూడవ కాలమ్ లో మనం గమనించిన వ్యత్యాసం వర్తించదు. 1900 27 ఇండియన్ అప్పీల్స్ 69 (ఈసీ), 37 ఇండియన్ అప్పీల్స్ 147 ఈసీ అనే ప్రివీ కౌన్సిల్ తీర్పులు ఈ వాదనను సమర్థించాయని ఈ కోర్టు పేర్కొంది. మొదటి కేసుకు సంబంధించి (27 ఇండియన్ అప్పీల్స్ 69 ఈసీ), ఒక మత ఎండోమెంట్ యొక్క వంశపారంపర్య ధర్మకర్తలు తమ వంశపారంపర్య నిర్వహణ హక్కును విక్రయించి, ఇచ్చిన ఆస్తిని బదిలీ చేసినప్పుడు, ఇతరత్రా ఎటువంటి ఆచారం లేకపోతే అమ్మకాలు చెల్లవని ప్రివీ కౌన్సిల్ అభిప్రాయపడింది. 1908 పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 124 కేసును ప్రివీ కౌన్సిల్ విచారిస్తోందని పేర్కొన్నారు. అమ్మినది వంశపారంపర్య కార్యాలయంతో పాటు ఆలయానికి చెందిన స్థిరాస్తులను కూడా విక్రయించినట్లు గుర్తించారు. పాత చట్టంలోని 144 వ అధికరణ 12 ఏళ్ల ప్రతికూల స్వాధీనత తర్వాత ఈ దావాను అడ్డుకోవడానికి పనిచేసిందని మరో కారణం . కలకత్తా హైకోర్టులో కొన్ని భిన్నాభిప్రాయాలు వ్యక్తమవుతున్నాయి.

తీర్పు 27 ఇండియన్ అప్పీల్స్ 69 (ఇసి) లోని మొదటిది ఆస్తిలో కొంత భాగాన్ని మతపరమైన ఎండోమెంట్ యొక్క మేనేజర్ తనకు చెందినదిగా భావించి బదిలీ చేస్తే, తదుపరి మేనేజర్ యొక్క హక్కును కోల్పోవచ్చు అనే నిర్ధారణకు దారితీస్తుందా అని కూడా సందేహించింది. ఆ తర్వాత ఈ

అంశాన్ని 1908 పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 134 బీ నేపథ్యంలో చూడాలని సుప్రీంకోర్టు అభిప్రాయపడింది. ఆస్తి ఎండోమెంట్ కు చెందినది కాదని, మేనేజర్ కు చెందుతుందనే ప్రాతిపదికన బదిలీ చేస్తే ఆర్టికల్ 134 బి దరఖాస్తులో ఎలాంటి తేడా ఉండదని ఈ కోర్టు గుర్తించింది . వారసుడు మేనేజర్ రుజువు చేయడానికి అవసరమైనవన్నీ ఈ క్రింది వాస్తవాలుగా కనుగొనబడ్డాయి:

"(1) ఆస్తి మతపరమైన ఎండోమెంట్ కు చెందినది; (2) ఇది మునుపటి మేనేజర్ ద్వారా బదిలీ చేయబడింది; మరియు (3) బదిలీ విలువైన పరిశీలన కోసం జరిగింది. 134-బి అధికరణ ఉద్దేశ్యానికి, బదిలీకి సంబంధించిన ఆస్తితో తన సంబంధానికి సంబంధించి మునుపటి నిర్వాహకుడు చేసిన ప్రాతినిధ్యాల స్వభావం అసంబద్ధం."

26. చింతామణి సాహూలోని ఒరిస్సా హైకోర్టు (ఎల్.ఆర్. (సుప్ర), ఆర్టికల్ 134 బి చెల్లని లేదా చెల్లని లావాదేవీలకు వర్తిస్తుందా అనే ప్రశ్నను ఈ కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకోలేదనే ప్రాతిపదికపై పైన పేర్కొన్న తీర్పును వేరు చేస్తుంది.

27. పిటిషనర్లు ఇతర హైకోర్టుల తీర్పులపై ఆధారపడి, అవి వేరే సూత్రాన్ని నిర్దేశిస్తున్నాయని వాదించారు. చిన జీయాంగార్ మఠం, తిరుపతి వర్సెస్ సి.వి.పురుషోత్తం తదితర కేసుల్లో ఒక మేధావి సింగిల్ జడ్జి ఆర్టికల్ 134 ఏ, ఆర్టికల్ 134 బీ, ఆర్టికల్ 134 సీల చరిత్రను, లా కమిషన్ మూడో నివేదికను పరిశీలించారు. ఆ భాగం ఇలా ఉంది.

“12. లా కమిషన్ 1908 పరిమితి చట్టానికి సంబంధించిన తన 3 వ నివేదికలో పేరా 123 లో ఈ విధంగా పేర్కొంది.

“ఆర్టికల్ 134-బి పరిధిలోకి వచ్చే కేసులకు పరిమితి యొక్క ప్రారంభ బిందువు మరణించిన తేదీ, రాజీనామా లేదా బదిలీదారు తొలగింపు. దీంతో కొన్ని సందర్భాల్లో ఇబ్బందులు ఎదురవుతున్నాయి. అందువలన, ఎండోమెంట్ కమీషనర్ దశాబ్దాల తరువాత, మునుపటి మేనేజర్లలో ఒకరు పరాయితనాన్ని సవాలు చేయాల్సిన అవసరం ఉందని భావించవచ్చు; లేదా, ఒక మేనేజర్ మరణం, రాజీనామా లేదా తొలగింపు మరియు అతని వారసుడి నియామకం మధ్య 12 సంవత్సరాల కంటే ఎక్కువ వ్యవధి ఉండవచ్చు. అటువంటి సందర్భాల్లో, వాదిని మేనేజర్ గా నియమించిన తేదీని పరిమితికి ప్రారంభ బిందువుగా చేయడం మరింత సమంజసంగా ఉంటుంది. కానీ ప్రస్తుతం ఉన్న నిబంధన సంస్థకు మరింత అనుకూలంగా ఉండే సందర్భాలు మరియు పరిస్థితులు ఉండవచ్చు. రెండు ఆకస్మిక పరిస్థితులను అందించడానికి, రెండు తేదీల తరువాతి తేదీలను పరిమితి యొక్క ప్రారంభ బిందువుగా తీసుకోవాలి."

28. కోర్టు ఆబ్జెక్ట్స్ అండ్ రీజన్స్ స్టేట్ మెంట్ పై కూడా ఆధారపడింది. అది శ్రీనివాసుని (సుప్ర) గురించి కూడా ప్రస్తావించింది. ఇంకా, సవరణకు ముందు న్యాయస్థానం చట్టంలో ఉన్న స్థితిని ఈ క్రింది విధంగా నిర్దేశించింది :

“23. పై చర్చ నుండి చట్టం యొక్క ఈ క్రింది స్థితి తెలుస్తుంది. ఒక మఠానికి చెందిన మహంత్ తన జీవితకాలానికి మించిన ముత్ ఆస్తికి సంబంధించి ఎలాంటి ఆసక్తిని సృష్టించలేడు. చట్టపరమైన అవసరానికి లేదా ఎస్టేట్ కు ప్రయోజనం చేకూర్చడానికి మాత్రమే అతను ఆస్తిని శాశ్వతంగా విడదీయగలడు. చట్టపరమైన అవసరం లేదా ప్రయోజనం కోసం అతను చేసిన పరాయితనం విషయంలో, అతని వారసుడి ప్రోద్బలంతో ఆ పరాయితనం చెల్లదు. పరాయితనాన్ని ప్రశ్నించే హక్కు పరాయివాడి మరణం తర్వాత మాత్రమే వారసుడికి లభిస్తుంది. పరాయివాడి యొక్క ప్రతికూల స్వాధీనము కూడా అతను మరణించిన తేదీ నుండి మాత్రమే నడుస్తుంది మరియు అప్పటి వరకు కాదు.

దేవాలయ భూములను శాశ్వతంగా లీజుకు ఇవ్వడం కూడా ఈ స్వభావాన్ని విస్మరించడమే. ఇది చట్టపరమైన అవసరం లేదా ప్రయోజనం కోసం కాకపోతే అది మఠానికి కట్టుబడి ఉండదు. ఒకసారి వచ్చిన కార్యకారణం కొనసాగుతుంది. పరిమితి చట్టం నిర్దేశించిన కాలపరిమితి ముగిశాక ఆ ఆస్తికి సంబంధించి మఠం హక్కు రద్దవుతుంది. ఆ తర్వాత వచ్చిన ప్రతి మహంత్ కు తనకు అనుకూలంగా కార్యాచరణకు పునరుజ్జీవం లభించదు. 1963 కు ముందు ఉన్న చట్టం ప్రకారం వారసుడి నియామకం కొత్త పరిమితిని ఇస్తుందని ఎప్పుడూ భావించలేదు. ఇది చట్టపరమైన అవసరాల కోసం చేసిన అన్యాయమా కాదా అనేది ప్రతి కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితులపై ఆధారపడి ఉంటుంది".

29. ఆ తరువాత, పండితుడైన న్యాయమూర్తి ఆర్టికల్ 134 బి యొక్క నిజమైన ఉద్దేశ్యాన్ని బహిర్గతం చేశాడు:

"24. 1963 లో లిమిటేషన్ చట్టాన్ని సవరించినప్పుడు పరిస్థితి ఇలాగే ఉంది. ప్రస్తుతం ఉన్న చట్టాన్ని, అప్పుడు అమల్లో ఉన్న చట్టానికి న్యాయస్థానాలు ఇచ్చిన వివరణను చట్టసభలు తెలుసుకోవాలి. ఒక హిందూ లేదా మహమ్మదీయ మత లేదా ధార్మిక ధర్మాదాయానికి సంబంధించి చెల్లని పరాయితనాన్ని ప్రశ్నించే హక్కును ఒక మఠం లేదా మత సంస్థకు నిరాకరించినట్లయితే, అటువంటి సంస్థ ఆస్తులను శాశ్వతంగా కోల్పోతుంది. అటువంటి సంస్థల ఆస్తులను పరిరక్షించడానికి, పరిరక్షించడానికి రాష్ట్రం ఆసక్తి కనబరచడంతో, ఆ లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి 1963 లో ఒక సవరణను తీసుకువచ్చింది. హిందూ, ముస్లిం, బౌద్ధ ధార్మిక లేదా ధార్మిక ధర్మాదాయాల విషయంలో, చట్టపరమైన అవసరం లేదా సంస్థ యొక్క ప్రయోజనం కోసం చేయని అటువంటి పరాయీకరణలను పక్కన పెట్టడానికి తరువాతి మహంత్ తీసుకువచ్చిన చర్యలకు కొత్త ప్రారంభం లేదా టెర్మినస్ కో ఇవ్వాలని ఆ సమస్యను పరిశీలించడానికి నియమించబడిన లా కమిషన్ సూచించింది. శాసనసభ కూడా ఆ అభిప్రాయాన్ని అంగీకరించి ఆర్టికల్ 3

లో 96 వ కాలమ్ లో చేర్చింది, ఇది గతంలో ఈ క్రింది పదాలను మాత్రమే కలిగి ఉంది: "మరణం, రాజీనామా లేదా బదిలీదారు తొలగింపు" ఈ క్రింది పదాలు: "లేదా ఎండోమెంట్ యొక్క మేనేజర్ గా పిటిషనర్ నియమించబడిన తేదీ, ఏది తరువాత". దావాలు వేసే హక్కు ఇప్పటికే నిషేధించబడిందని, అందువల్ల వాటికి సంబంధించి కొత్త పరిమితిని కల్పించాలని శాసనసభ కోరుకుంటోందని సవరణలోని సరళమైన మాటలను బట్టి స్పష్టమవుతోంది. 1963 కు ముందు తీసుకున్న నిర్ణయాల ప్రకారం పిటిషనర్ ను ఒక ఎండోమెంట్ మేనేజరుగా నియమించిన తేదీ ఆ ప్రయోజనం కోసం కొత్త పరిమితిని ఇవ్వలేదన్న వాస్తవం కూడా శాసనసభకు తెలుసు. అటువంటి చట్టం యొక్క వివరణలో ఉన్న స్పష్టమైన ఇబ్బందులను పరిష్కరించడానికి మాత్రమే ఈ సవరణను తీసుకువచ్చారు. ఈ సవరణ ద్వారా, దావా దాఖలు చేసిన తేదీ నుండి 12 సంవత్సరాలలోపు పిటిషనర్ నియమితుడైనట్లయితే, అతను ఏదైనా పరాయితనాన్ని ప్రశ్నించవచ్చు, ఇది చట్టపరమైన అవసరం కోసం లేదా మునుపటి మేనేజర్ ద్వారా మఠానికి ప్రయోజనం కోసం చేయబడలేదు. మరణించిన తేదీ నుంచి 12 సంవత్సరాలు గడిచిపోయినా, రాజీనామా చేసినా, బదిలీ చేసిన మేనేజర్ ను తొలగించినా ఆస్తిని రికవరీ చేయడానికి పిటిషనర్ కు అడ్డంకిగా ఉండదు. శాసనసభ ఉద్దేశపూర్వకంగా ప్రవేశపెట్టిన 'ఏది తర్వాత' అనే సవరణలోని చివరి మూడు పదాలను బట్టి ఈ విషయం స్పష్టమవుతోంది . ఈ సవరణ దృష్ట్యా, ఒక హిందూ, ముస్లిం లేదా బౌద్ధ మత లేదా ధార్మిక ఎండోమెంట్ యొక్క ఏదైనా నిర్వాహకుడు తీసుకువచ్చే ఏదైనా చర్యకు, ఒక ఎండోమెంట్ యొక్క చరాస్తులు లేదా స్థిరాస్తులను స్వాధీనం చేసుకోవడానికి, మునుపటి మేనేజర్ విలువైన పరిశీలన కోసం పరాయికరణకు గురైన ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకోవడానికి న్యాయస్థానాలు చట్టంలోని సరళమైన పదాలను వర్తింపజేయాలి. బదిలీ చేసే మేనేజర్ అటువంటి దావా దాఖలు చేసే వాది యొక్క తక్షణ పూర్వీకుడు కానవసరం లేదని కూడా స్పష్టమవుతుంది . ఆర్టికల్ 96 చదివితే ఇలాంటి

నిర్ధారణకు రాలేం. మునుపటి మేనేజర్ ద్వారా పరాయితనం చేయబడి ఉంటే సరిపోతుంది. మొదటి కాలమ్ లో అది మునుపటి మేనేజర్ ద్వారా ఉండాలని చెప్పలేదు ."

30. మద్రాసు రాష్ట్ర వక్ఫ్ బోర్డులో తమిళనాడు ప్రభుత్వం 1961 నవంబర్ 20వ తేదీ G.O.Ms నెంబరు 2031లో 1967 డిసెంబర్ 30న G.O.Ms నెంబరు 2264 ద్వారా నియమించబడింది, వక్ఫ్స్ మద్రాసు ప్రత్యేకాధికారి వర్సెస్ సుబ్రమణ్యం తదితరులు 21, విద్వాంసుడైన న్యాయాధిపతి ఈ క్రింది వాస్తవాలతో వ్యవహరించాడు:

వక్ఫ్ కు చెందినవిగా భావిస్తున్న ఆస్తుల రికవరీ కోసం దావాలు దాఖలు చేయగా, వాటిని పరిమితి కారణంగా కొట్టివేశారు. ఆర్టికల్ 96లోని మూడో కాలమ్ లోని చివరి భాగాన్ని పరిశీలించిన కోర్టు ఈ వ్యాజ్యం కాలపరిమితిలో ఉందని గుర్తించింది. నిజానికి ఈ కేసులో వక్ఫ్ బోర్డు పిటిషనర్. వక్ఫ్ బోర్డును 1953లోనే ఏర్పాటు చేసినట్లు సింగిల్ జడ్జి తేల్చారు. 1967లో ఈ సూట్లు ఏర్పాటయ్యాయి. ఆర్టికల్ 96 యొక్క మూడవ కాలమ్ లో 'నియమించబడిన మేనేజర్' అనే అర్థంలో మేనేజర్ పాత్రను బోర్డుకు కేటాయించడంలో, చిన జీయాంగర్ మఠం (సుప్రా) లో విద్యావంతులైన సింగిల్ జడ్జి తీర్పు నుండి కూడా కోర్టు మద్దతు పొందింది. ఈ క్రింది తర్కాన్ని మనం గమనించవచ్చు:

“6. వక్ఫ్ బోర్డు నేరుగా వక్ఫ్ నిర్వహణ చేపట్టినప్పుడు మాత్రమే కొత్త చట్టంలోని ఆర్టికల్ 96లోని మూడో కాలమ్ ప్రకారం అది మేనేజర్ అని చెప్పవచ్చని, ప్రత్యక్ష నిర్వహణ అనే భావన లేనంత వరకు వక్ఫ్ బోర్డును మేనేజర్ అని చెప్పలేమని ఇప్పుడు మేధావి తరఫు న్యాయవాది వాదన. ఒక కోణం నుంచి ఈ వాదనను నేను అంగీకరించలేను. వక్ఫ్ చట్టంలోని సెక్షన్ 42, ఎస్ 43-ఏలోనూ మేనేజర్ అనే పదాన్ని ఉపయోగించలేదు. ఒక మతపరమైన లేదా ధార్మిక దాతృత్వానికి సంబంధించి "నిర్వాహకుడు" అనే పదం కళ యొక్క పదం కాదు. ఈ పదం ఎండోమెంట్ యొక్క పరిపాలనకు బాధ్యత వహించే లేదా

ఆస్తిని నిర్వహించే లేదా దాతృత్వం యొక్క పనితీరును పర్యవేక్షించే వ్యక్తిని సూచిస్తుంది మరియు ఈ పదం చాలా విస్తృతమైన మరియు సాధారణ దిగుమతిని కలిగి ఉంది. వాస్తవానికి, నటరాజన్ జె., వక్ఫ్స్ చట్టంలోని సెక్షన్ 15(2)లో పొందుపరిచిన నిబంధనలను ప్రస్తావిస్తూ, వక్ఫ్స్ చట్టంలోని ఎస్.15(1) ప్రకారం, ఆ చట్టం కింద చేయబడే ఏవైనా నియమాలకు లోబడి, ఒక రాష్ట్రంలోని అన్ని వక్ఫ్ ల సాధారణ పర్యవేక్షకులు రాష్ట్రం కోసం ఏర్పాటు చేయబడిన బోర్డులో ఉంటారు; ఈ చట్టం కింద ఉన్న వక్ఫ్ లు సక్రమంగా నిర్వహించబడేలా, నియంత్రించబడేలా మరియు నిర్వహించబడేలా చూడటం మరియు వాటి యొక్క ఆదాయాన్ని వస్తువులకు మరియు అటువంటి వక్ఫ్ లు సృష్టించబడిన లేదా ఉద్దేశించబడిన ప్రయోజనాలకు సక్రమంగా వర్తించేలా చూడటం బోర్డు యొక్క విధి. సబ్-ఎస్. (2) లేదా ఎస్. 15, ఉదాహరణ ద్వారా సబ్-ఎస్ (1) ప్రసాదించిన అధికారాల సాధారణతకు పక్షపాతం లేకుండా, కొన్ని నిర్దిష్ట అధికారాలను కూడా లెక్కిస్తుంది. అలా పేర్కొనబడిన ఒక నిర్దిష్ట అధికారం ఎస్. 15(2)(హెచ్)లో ఉంది, ఇది ఏదైనా వక్ఫ్ యొక్క కోల్పోయిన ఆస్తులను తిరిగి పొందడానికి వక్ఫ్ బోర్డు చర్యలు తీసుకోవడానికి వీలు కల్పిస్తుంది. సెక్షన్ 15(2)(1) వక్ఫ్ లకు సంబంధించిన దావాలు మరియు ప్రొసీడింగ్స్ ను కోర్టులో వాదించడానికి వక్ఫ్ బోర్డుకు వీలు కల్పిస్తుంది వక్ఫ్ చట్టంలోని సెక్షన్ 15(1) మరియు 15(2) యొక్క ఉమ్మడి ప్రభావం వక్ఫ్ ఆస్తుల స్వాధీనాన్ని రికవరీ చేసే ఉద్దేశ్యం కోసం వక్ఫ్ బోర్డును మేనేజర్ గా నియమించడానికి ఖచ్చితంగా సరిపోతుంది మరియు తత్ఫలితంగా దీనిని ఖచ్చితంగా మూడవ కాలమ్ "మేనేజర్" గా పేర్కొనవచ్చు. కొత్త పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 96 ప్రకారం వక్ఫ్ బోర్డును వక్ఫ్ బోర్డును వక్ఫ్ మేనేజర్ గా నియమించడాన్ని కచ్చితంగా ప్రశ్నార్థకంగా భావించవచ్చు, ఎందుకంటే "మేనేజర్" అనే పదం మాదిరిగానే "నియామకం" అనేది కూడా కళ యొక్క పదం కాదు, అందువల్ల దాని సాధారణ పదాన్ని స్వీకరించాలి. సహజమైన మరియు సాధారణ అర్థం."

31. Before we finally pronounce on the question as to whether Article 96 would apply in respect of a void transaction, we deem it appropriate to deal with certain other aspects. The waqf in question is the creation of Akbar Ali Khan on 26.07.1934.

It is the case of the appellant that it was registered as waqf al aulad at No. 1476.

The transferor of the second sale deed, viz., Qasim Ali Khan took over as the Mutawalli when Akbar Ali Khan, his father, died on 16.02.1958.

It is not in dispute that Qasim Ali Khan instituted OS 1 of 1950 wherein he impleaded his father Akbar Ali Khan and the transferee of a part of the waqf property which was effected by his father.

The Decree of the Trial Court in favour of the plaintiff was affirmed by the High Court by Judgment dated 11.07.1962. The Judgment affirmed the view of the Trial Court that there was a valid waqf. It is categorically found by the High Court that all the legal requirements in respect of the creation of the waqf by a Shia under the Mohammedan law had been made out.

It was held that Akbar Ali Khan did create a waqf-alal-aulad on 26.07.1934 which was effective in law. Therefore, as between the waqif who was the first Mutawalli also, and between his son, Qasim Ali Khan, the findings in the Judgment of the High Court clearly holds that there was a valid waqf. After the death of Akbar Ali Khan, his son Qasim Ali Khan took over as Mutawalli.

He instituted OS 421 of 1959. Therein, his brothers were the defendants, viz., Kasim Ali Khan and Raza Ali Khan. It was the act of the defendants getting their names mutated in the Revenue Records, which occasioned the said suit. It is during the pendency of the suit, i.e., on 14.10.1960, one of the defendants Kazim Ali Khan transferred his alleged, one-third right in favour of the first respondent in one of the Appeals before us. The suit was decreed. The High Court in the Appeal filed by the defendants, remanded the matter back by Order dated 25.09.1963. However, while it was so, consolidation proceedings commenced under the U.P. Consolidation of Proceedings Act, 1953.

Under the provisions of the said Act, the proceedings in the suit would abate when consolidation commences. Thereafter, it is the Consolidation Officer, whose decision is appealable to the Settlement Officer and which latter Authority’s decision can be revised in a Revision by the Deputy Director, who hold sway. The plaintiff in the suit, viz., Qasim Ali Khan, accordingly, placed his objections against the name of his brothers being entered. The objections of Qasim Ali Khan were found to be with merit.

Resultantly, the names of the brothers were directed to be removed and their place, the name of the waqf was directed to be entered. The brothers of Qasim Ali Khan unsuccessfully appealed before the Settlement Officer. A Revision carried by them before the Deputy Director proved equally unsuccessful as it was dismissed by Order dated 29.01.1969.

The Order was passed on merit. It reads, inter alia:

31. చెల్లని లావాదేవీకి సంబంధించి ఆర్టికల్ 96 వర్తిస్తుందా అనే ప్రశ్నను అంతిమంగా చెప్పడానికి ముందు, కొన్ని ఇతర అంశాలను పరిష్కరించడం సముచితమని మేము భావిస్తాము. 26.07.1934 న అక్బర్ అలీఖాన్ ఆవిర్భవించడం ప్రశ్నార్థకం. 1476 నంబరులో వక్ఫ్ అల్ ఔలాద్ గా రిజిస్టర్ అయినట్లు పిటిషనర్ తెలిపారు. తన తండ్రి అక్బర్ అలీఖాన్ 16.02.1958 న మరణించినప్పుడు రెండవ సేల్ డీడ్ యొక్క బదిలీదారు ఖాసిం అలీ ఖాన్ ముతవల్లిగా బాధ్యతలు స్వీకరించాడు. ఖాసిం అలీఖాన్ 1950 ఓఎస్ 1 ను ఏర్పాటు చేసి అందులో తన తండ్రి అక్బర్ అలీఖాన్ ను, తన తండ్రి ఆధీనంలో ఉన్న వక్ఫ్ ఆస్తిలో కొంత భాగాన్ని బదలాయించారు. పిటిషనర్ కు అనుకూలంగా ట్రయల్ కోర్టు ఇచ్చిన డిక్రీని హైకోర్టు 11.07.1962 నాటి తీర్పు ద్వారా ధృవీకరించింది. చెల్లుబాటు అయ్యే వక్ఫ్ ఉందన్న ట్రయల్ కోర్టు అభిప్రాయాన్ని సుప్రీంకోర్టు ధృవీకరించింది. మహమ్మదీయ చట్టం ప్రకారం ఒక షియా వక్ఫ్ ఏర్పాటుకు సంబంధించి అన్ని చట్టపరమైన అవసరాలను హైకోర్టు స్పష్టంగా గుర్తించింది. 26.07.1934 న అక్బర్ అలీ ఖాన్ వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్ను సృష్టించాడని, ఇది చట్టపరంగా ప్రభావవంతంగా ఉందని భావించబడింది. అందువల్ల మొదటి ముతావల్లి అయిన వకీఫ్ కు, ఆయన కుమారుడు ఖాసిం అలీఖాన్ కు మధ్య జరిగినట్లే, హైకోర్టు తీర్పులో తేలిన అంశాలు చెల్లుబాటు అయ్యే వక్ఫ్ ఉందని స్పష్టం చేస్తున్నాయి. అక్బర్ అలీఖాన్ మరణానంతరం ఆయన కుమారుడు ఖాసిం అలీఖాన్ ముతావల్లి పగ్గాలు చేపట్టాడు. 1959 లో ఓఎస్ 421 ను ఏర్పాటు చేశారు. అందులో అతని సోదరులు కాసిం అలీఖాన్, రజా అలీఖాన్ ప్రతివాదులుగా ఉన్నారు. రెవెన్యూ రికార్డుల్లో తమ పేర్లను మార్చుకునేలా నిందితులు చేసిన చర్యే ఈ దావాకు దారితీసింది. ఈ వ్యాజ్యం పెండింగ్ లో ఉన్న సమయంలోనే అంటే 14.10.1960 న ప్రతివాదుల్లో ఒకరైన ఖాజీం అలీఖాన్ తన మూడో వంతు హక్కును మొదటి ప్రతివాదికి అనుకూలంగా బదిలీ చేశారు.

దావాను రద్దు చేశారు. ప్రతివాదులు దాఖలు చేసిన అప్పీలులో హైకోర్టు 25.09.1963 నాటి ఉత్తర్వుల ద్వారా కేసును వెనక్కి పంపింది. అయితే, అలా ఉండగానే, యుపి కన్సాలిడేషన్ ఆఫ్ ప్రొసీడింగ్స్ చట్టం, 1953 కింద కన్సాలిడేషన్ చర్యలు ప్రారంభమయ్యాయి. ఈ చట్టంలోని నిబంధనల ప్రకారం కన్సాలిడేషన్ ప్రారంభం కాగానే దావాలో విచారణ ఆగిపోతుంది. ఆ తరువాత, కన్సాలిడేషన్ అధికారి, అతని నిర్ణయం సెటిల్మెంట్ అధికారికి అప్పీల్ చేయబడుతుంది మరియు ఏ అథారిటీ యొక్క నిర్ణయాన్ని డిప్యూటీ డైరెక్టర్ రివిజన్లో సవరించవచ్చు. దావాలో పిటిషనర్ అయిన ఖాసీం అలీఖాన్ తన సోదరుల పేర్లను నమోదు చేయడంపై తన అభ్యంతరాలను వ్యక్తం చేశారు. ఖాసిం అలీఖాన్ అభ్యంతరాలు సరైనవేనని తేలింది. దీంతో సోదరుల పేర్లను తొలగించి వారి స్థానంలో వక్ఫ్ పేరును నమోదు చేయాలని ఆదేశించారు. దీంతో ఖాసీం అలీఖాన్ సోదరులు సెటిల్మెంట్ ఆఫీసర్ ముందు అప్పీలు చేసుకున్నారు. 29.01.1969 నాటి ఉత్తర్వు ద్వారా తిరస్కరించబడినందున వారు డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ముందు చేసిన సవరణ కూడా అదే విధంగా విఫలమైంది. మెరిట్ ఆధారంగా ఈ ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది. అందులో ఇలా ఉంది:

"3. పార్టీల మధ్య వక్ఫ్ అంగీకరించబడిందని నేను కనుగొన్నాను. వివాదాస్పద భూమి సార్. వక్ఫ్ ఉరితీసిన తర్వాత ఆ సర్ ను మాజీ యజమాని కౌలుదారుగా మార్చాల్సింది. చివరికి సిర్దారీలో పదవీ విరమణ చేసిన మాజీ యాజమాన్య కౌలు హక్కులు వక్ఫ్ కు చెందినవి కావని, ఆ తర్వాత దరఖాస్తుదారులు తమ తండ్రి వారసులుగా కొనసాగడానికి సమర్థన ఉందని ఊహించవచ్చు. కానీ, వక్ఫ్ లో ఏర్పాటు చేసిన పార్టీల పితామహుడు సర్ గా ఉన్న వివాదాస్పద భూమిని కబ్జా కౌలుదారుగా మార్చకుండా, అప్పగించిన తేదీ తర్వాత భూంధారిగా నమోదు చేసినప్పుడు పరిస్థితి మరోలా ఉంది. అందువలన భూమిపై సంపూర్ణ హక్కులు సర్వశక్తిమంతునికి బదలాయించబడ్డాయని, అందువలన ఆ

భూమిని నమోదు చేయడమే సరైన మార్గమని నిర్ధారణకు రావాలి. పార్టీ ముత్వల్లిగా పేరు పెట్టి దరఖాస్తుదారుల పేర్లను తొలగించాలి. రెగ్యులర్ కోర్టుల్లో దాఖలైన వ్యాజ్యంలో సివిల్ కోర్టు కూడా ఇదే అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేసినప్పటికీ ఈ కోర్టుల్లో ఈ అంశం ఫైనల్ కాలేదు. ఏకీకరణ ఆగమనం కారణంగా. ఈ పరిస్థితుల్లో కింది కోర్టుల ఆదేశాలు బాగున్నాయని, ఇందులో జోక్యం చేసుకోవాల్సిన అవసరం లేదని నేను నిర్ధారణకు వచ్చాను.

32. ప్రతివాదులు, అంటే, కాసిమ్ అలీ ఖాన్ మరియు రజా అలీ ఖాన్, 02.03.1972 నాటి ఆర్డర్ ద్వారా కొట్టివేయబడిన పునరుద్ధరణ దరఖాస్తును దాఖలు చేశారు. మరో పునరుద్ధరణ దరఖాస్తును దాఖలు చేశారు. 13.02.1974 న ఖాసిం అలీఖాన్, కాసిం అలీఖాన్ మరియు రజా అలీఖాన్ అనే ముగ్గురు సోదరుల మధ్య రాజీ కుదిరింది. వారు వక్ఫ్‌ను తిరస్కరించాలని సూచించారు. అది అమల్లోకి రాలేదని వారు ప్రకటించారు. ఈ రాజీ ఆధారంగా రెండవ పునరుద్ధరణ దరఖాస్తు అనుమతించబడింది. రివిజన్‌ను తిరస్కరిస్తూ, పునరుద్ధరణను కొట్టివేసిన మునుపటి ఉత్తర్వులను డిప్యూటీ డైరెక్టర్ పక్కన పెట్టారు. 13.02.1974 నాటి రాజీ దీనికి ఆధారం. 12.09.1974 నాటి సేల్ డీడ్ ద్వారా ఖాసిం అలీఖాన్ తన మేనల్లుడికి తన మూడో వంతు వాటాను తెలియజేయాలని సూచించిన రాజీపై ఇది నడుస్తోంది మరియు దానిపై జారీ చేసిన ఆర్డర్.

33. 1960 చట్టం అమలులో ఉంది. చట్టంలోని సెక్షన్ 69 కింది విధంగా అందించబడింది:

"69. ముతవల్లిస్ ద్వారా లేదా వ్యతిరేకంగా దావాల విషయంలో రాజీ పడకుండా నిరోధించండి. –

వక్ఫ్ ఆస్తికి సంబంధించిన టైటిల్‌కు సంబంధించి వక్ఫ్ యొక్క ముతవల్లి ద్వారా లేదా వ్యతిరేకంగా ఏ కోర్టులో ఎటువంటి దావా లేదా విచారణ పెండింగ్‌లో లేవు లేదా ముతవల్లీల హక్కులు బోర్డు అనుమతి లేకుండా రాజీ పడతాయి.

34. ఈ చట్టంలోని సెక్షన్లు 49 ఏ, 49 బీ ఇలా ఉన్నాయి.

"49 ఎ వక్ఫ్ స్థిరాస్తుల బదలాయింపు- వక్ఫ్ ను సృష్టించిన దస్తావేజులో గానీ, పనిముట్లలో గానీ ఏవైనా ఉన్నప్పటికీ , వాటి ద్వారా బదిలీ చేయరాదు.

(i) అమ్మకం, బహుమతి, తనఖా లేదా మార్పిడి; లేదా

(ii) వ్యవసాయ భూముల విషయంలో మూడేళ్లకు మించి లీజు, లేదా వ్యవసాయేతర, లేదా వక్ఫ్ కు చెందిన ఏదైనా స్థిరాస్తుల విషయంలో ఏడాదికి మించిన కాలానికి లీజు బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా చెల్లుబాటు అవుతుంది".

49-బి. సెక్షన్ 49-ఎ నిబంధనలకు విరుద్ధంగా బదిలీ చేయబడిన వక్ఫ్ ఆస్తుల రికవరీ:-(1) సెక్షన్ 30 కింద నిర్వహించబడే వక్ఫ్ ల రిజిస్టర్ లో వక్ఫ్ ఆస్తిగా నమోదు చేయబడిన ఏదైనా స్థిరాస్తులు సెక్షన్ 49-ఎ నిబంధనలకు విరుద్ధంగా బోర్డు యొక్క ముందస్తు అనుమతి లేకుండా బదిలీ చేయబడ్డాయని నిర్దేశించిన విధంగా విచారణ జరిపిన తరువాత బోర్డు సంతృప్తి చెందితే, ఆ ఆస్తిని పొందడానికి మరియు తనకు అందజేయడానికి ఆ ఆస్తి ఎవరి పరిధిలో ఉందో కలెక్టర్ కు అభ్యర్థనను పంపవచ్చు.

(2) సబ్ సెక్షన్ (1) కింద అభ్యర్థనను స్వీకరించిన తరువాత, ఆర్డర్ సర్వీస్ చేసిన తేదీ నుండి ముప్పై రోజుల వ్యవధిలో ఆస్తిని బోర్డుకు అందజేయాలని ఆస్తిని కలిగి ఉన్న వ్యక్తిని ఆదేశిస్తూ కలెక్టర్ ఉత్తర్వులు జారీ చేయాలి.

(3) సబ్ సెక్షన్ (2) కింద జారీ చేసిన ప్రతి ఉత్తర్వును అమలు చేయాలి.

(a) దానిని ఇవ్వడం లేదా టెండర్ చేయడం ద్వారా లేదా అది ఉద్దేశించబడిన వ్యక్తికి పోస్ట్ ద్వారా పంపడం ద్వారా; లేదా

(బి) అటువంటి వ్యక్తిని కనుగొనలేకపోతే, దానిని అతని చివరి "బోడె లేదా వ్యాపారం" ప్రదేశంలో ఏదో ఒక స్పష్టమైన భాగంపై అతికించడం ద్వారా లేదా అతని కుటుంబంలోని ఒక వయోజన పురుష సభ్యుడికి లేదా సేవకుడికి ఇవ్వడం లేదా దానం చేయడం ద్వారా లేదా దానికి సంబంధించిన ఆస్తిలో ఏదైనా గుర్తించదగిన భాగంపై అతికించడం ద్వారా:

ఈ ఉత్తర్వును అమలు చేయాల్సిన వ్యక్తి మైనర్ అయితే, అతని సంరక్షకుడిపై లేదా అతని కుటుంబంలోని ఏదైనా వయోజన సభ్యుడు లేదా సేవకుడిపై సేవ చేయడాన్ని మైనర్ పై సేవగా పరిగణిస్తారు.

(4) సబ్ సెక్షన్ (2) కింద కలెక్టర్ ఉత్తర్వులతో బాధపడే ఏ వ్యక్తి అయినా, ఉత్తర్వులు జారీ చేసిన తేదీ నుండి ముప్పై రోజుల వ్యవధిలో, ఆస్తి ఉన్న జిల్లా జడ్జి యొక్క న్యాయస్థానానికి అప్పీల్ చేయడానికి ఇష్టపడవచ్చు.

(5) జిల్లా న్యాయమూర్తి అప్పీలును స్వయంగా పరిష్కరించవచ్చు లేదా తన పరిపాలనా నియంత్రణలో ఉన్న ఏదైనా అదనపు జిల్లా న్యాయమూర్తి లేదా సివిల్ జడ్జి యొక్క కోర్టుకు బదిలీ చేయవచ్చు మరియు అటువంటి అప్పీలును ఉపసంహరించుకోవచ్చు మరియు దానిని పరిష్కరించవచ్చు లేదా తన పరిపాలనా నియంత్రణలో ఉన్న అదనపు జిల్లా జడ్జి లేదా సివిల్ జడ్జి యొక్క మరేదైనా కోర్టుకు బదిలీ చేయవచ్చు. మరియు ప్రతి సందర్భంలోనూ కోర్టు నిర్ణయమే అంతిమంగా ఉంటుంది.

(6) సబ్ సెక్షన్ (2) కింద జారీ చేసిన ఉత్తర్వులను పాటించకపోతే మరియు అటువంటి ఉత్తర్వులపై అప్పీలుకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వకుండా అప్పీల్ గడువు ముగిసినట్లయితే లేదా ఆ గడువులోగా ఏవైనా అప్పీలు ఉంటే, ఆ ఉత్తర్వుకు సంబంధించి కలెక్టర్ ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకోవాలి. ఈ ప్రయోజనం కోసం అవసరమైన బలాన్ని ఉపయోగించి, తరువాత దానిని బోర్డుకు అందజేయాలి.

(7) ఈ సెక్షన్ కింద కలెక్టర్ తన విధులను నిర్వర్తించేటప్పుడు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆ దిశగా చేసే నియమాలకు అనుగుణంగా మార్గనిర్దేశం చేయాలి.

35. 1971 యూపీ చట్టం 28 ద్వారా 1960 చట్టంలో 49 ఏ, 49 బీ సెక్షన్లను చేర్చారు. అందువల్ల 26.09.1974 న ఖాసీం అలీఖాన్ తన మేనల్లుడి పేరిట జారీ చేసిన సేల్ డీడ్ చట్టవిరుద్ధం. చట్టబద్ధమైన ఆదేశాన్ని ఉల్లంఘించినందున అమ్మకం చెల్లదా అనే ప్రశ్నకు ఈ కథనమే దారితీస్తుంది. ఒకవేళ అటువంటి కారణంగా అది చెల్లుబాటు కానట్లయితే, బదిలీదారుడు ప్రతికూల స్వాధీన కాలాన్ని ప్రారంభించడానికి మరియు నడపడానికి ఇది మార్గం సుగమం చేస్తుందా? పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 65 ను వర్తింపజేయడానికి తలుపులు తెరుచుకోలేదా? అలాంటప్పుడు పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 ను కూడా తన ఇంటి ముంగిటకు ఆహ్వానించలేదా? ఫలితంగా, 13.09.1974 నుండి 12 సంవత్సరాల గడువు ముగియడంతో, పిటిషనర్ ఏర్పాటు చేసిన టైటిల్ రద్దు చేయబడుతుందా? అదే నిజమైతే 01.01.1996 న ఈ చట్టం అమల్లోకి వచ్చిన తర్వాత 1997 లో సెక్షన్ 52 కింద అధికారాన్ని దుర్వినియోగం చేయడానికి దారితీసిన ఫిర్యాదు ఆమోదయోగ్యం కాదా?

36. వక్ఫ్ బోర్డు కంట్రోలర్, కలెక్టర్ చర్యకు మూలాధారమైన చట్టంలోని సెక్షన్ 52 సెక్షన్ 51 కు కొనసాగింపు. 2013 చట్టం 27 ద్వారా భర్తీ చేయడానికి ముందు సెక్షన్ 51 (1) ఈ క్రింది విధంగా చదవండి:

"51(1) వక్ఫ్ దస్తావేజులో ఏవైనా ఉన్నప్పటికీ, బోర్డు ముందస్తు అనుమతితో అటువంటి బహుమతి, అమ్మకం, మార్పిడి లేదా తాకట్టు పెట్టకపోతే, వక్ఫ్ ఆస్తి యొక్క ఏదైనా బహుమతి, అమ్మకం, మార్పిడి లేదా తాకట్టు చెల్లదు:

ప్రస్తుతానికి అమలులో ఉన్న ఏ చట్టానికి లోబడి తప్ప మసీదు, దర్గా, ఖాంగాను బహుమతిగా ఇవ్వడం, అమ్మడం, మార్పిడి చేయడం లేదా తాకట్టు పెట్టడం చేయరాదు."

37. 2013 చట్టం 27 ప్రకారం వక్ఫ్ ఆస్తుల అమ్మకం, బహుమతి, మార్పిడి లేదా తనఖా లేదా బదలాయింపు చెల్లదని సెక్షన్ 51(1)(ఎ) ప్రకటించింది. చట్టంలోని సెక్షన్ 52 ప్రకారం సెక్షన్ 36 కింద నిర్వహించే వక్ఫ్ ల రిజిస్టర్ లో నమోదు చేసిన వక్ఫ్ కు చెందిన ఏదైనా స్థిరాస్తును సెక్షన్ 51 లేదా 56 కు విరుద్ధంగా బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా బదిలీ చేసినట్లు ఏదైనా విచారణ జరిపిన తర్వాత బోర్డు సంతృప్తి చెందితే. ఆస్తిని పొందడానికి మరియు పంపిణీ చేయడానికి ఆస్తి ఉన్న ప్రదేశం యొక్క అభ్యర్థనను కలెక్టర్ కు పంపవచ్చు. ఆ వ్యక్తిని ఆదేశిస్తూ కలెక్టర్ ఉత్తర్వులు జారీ చేయాల్సి ఉంటుంది. ఆర్డర్ అందిన 30 రోజుల్లోగా ఆస్తిని బోర్డుకు అందజేయాలి. ఈ నిబంధన కిందనే ఈ ఉత్తర్వులు వెలువడ్డాయి.

38. ఈ చట్టం 01.01.1996 న అమల్లోకి వచ్చింది. సెక్షన్ 51 కు విరుద్ధంగా బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా ఆస్తులు బదలాయించినట్లయితే కలెక్టర్ కు రిక్వెస్ట్ పంపే అధికారం సెక్షన్ 52 కు బోర్డుకు ఉంది. వక్ఫ్ ఆస్తులైన ఆస్తులను బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా విక్రయించడం చెల్లదని సెక్షన్ 51 లో పేర్కొన్న విషయాన్ని గమనించాం. ఈ కేసులో రెండు అమ్మకాలు 01.01.1996 కంటే ముందు జరిగాయి. మొదటి సేల్ 14.10.1960 నాటిది కాగా, రెండవ సేల్ 13.09.1974 నాటిది.

39. చట్టంలోని సెక్షన్ 112 రద్దు, అమ్మకాలకు అవకాశం కల్పిస్తుంది. అందులో ఈ కింది విధంగా ఉంది.

112. రద్దు, పొదుపు. —

(1) వక్ఫ్ చట్టం, 1954 (1954 యొక్క 29) మరియు వక్ఫ్ (సవరణ) చట్టం, 1984 (1984 యొక్క 69) ఈ విధంగా రద్దు చేయబడ్డాయి.

(2) అటువంటి రద్దు ఉన్నప్పటికీ, ఈ చట్టం కింద ఏదైనా చేసిన లేదా తీసుకున్న ఏదైనా చర్య ఈ చట్టం యొక్క సంబంధిత నిబంధనల ప్రకారం చేయబడిందని లేదా తీసుకున్నట్లుగా పరిగణించబడుతుంది.

(3) ఈ చట్టం ప్రారంభానికి ముందు, ఏ రాష్ట్రంలోనైనా, ఆ రాష్ట్రంలో అమల్లో ఉన్నట్లయితే, ఈ చట్టానికి అనుగుణమైన ఏదైనా చట్టం రద్దు చేయబడుతుంది:

అటువంటి రద్దు సంబంధిత చట్టం యొక్క మునుపటి కార్యాచరణను ప్రభావితం చేయదు, మరియు దానికి లోబడి, సంబంధిత చట్టం ద్వారా లేదా దాని క్రింద ప్రసాదించిన ఏదైనా అధికారాన్ని ఉపయోగించి చేసిన లేదా తీసుకున్న ఏదైనా చర్యను ఈ చట్టం ద్వారా లేదా దాని క్రింద ప్రసాదించిన అధికారాలను ఉపయోగించి చేసిన లేదా తీసుకున్నట్లుగా పరిగణించబడుతుంది, అటువంటి పనులు లేదా చర్య జరిగిన రోజున ఈ చట్టం అమల్లో ఉన్నట్లుగా పరిగణించబడుతుంది. తీసుకున్నారు."

40. 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 49 బీతో పాటు సెక్షన్ 52 ను పరిగణనలోకి తీసుకుంటారు. అంటే 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 49 ఏను ఉల్లంఘించి బోర్డు బదిలీ చేస్తే స్వాధీనం రికవరీ కోసం కలెక్టర్కు వినతిపత్రాన్ని పంపవచ్చు. 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 49 ఏ కూడా చట్టంలోని సెక్షన్ 51(1)లో పొందుపరిచిన నిబంధనల ప్రకారం వక్ఫ్ లో ఉన్న ఆస్తుల అమ్మకానికి బోర్డు ముందస్తు అనుమతి తప్పనిసరి. సెక్షన్ 49 ఎ, 49 బిలను 1971 చట్టం 28 ద్వారా చేర్చారని, 1960 చట్టంలో సెక్షన్ 49 ఎ, 49 బిలను చేర్చిన తర్వాత 1974 లో రెండో అమ్మకాలు జరిగాయని, అందువల్ల సెక్షన్ 49 బి కింద స్వాధీనం రికవరీకి చర్యలు తీసుకునే అధికారం బోర్డుకు ఉందన్నారు. చట్టంలోని సెక్షన్ 112(3) ప్రకారం 1960 చట్టం రద్దవుతుంది. ఏదేమైనా, రద్దు సంబంధిత చట్టం యొక్క మునుపటి కార్యాచరణను ప్రభావితం చేయదని నిబంధన ప్రకటిస్తుంది. ఈ కేసులో సెక్షన్ 49 ఏతో పాటు సెక్షన్ 49 బీ కూడా ఉంది. దాని కింద అధికారాన్ని ఉపయోగించి తీసుకున్న చర్యను చట్టం కింద అధికారాల వినియోగంలో తీసుకున్నట్లుగా పరిగణించాలి. ఈ చట్టం కింద ఉన్న అధికారాలను సెక్షన్ నుంచి వచ్చినవిగా పరిగణించాలి. చట్టంలోని 52 వ అధికరణ ఈ ప్రయోజనం కోసం, సెక్షన్ 112 (3) యొక్క నిబంధన ప్రకారం, ఈ సందర్భంలో సెక్షన్ 52 గా ఉండే చట్టంలోని నిబంధనలు శాసన పుస్తకంలో ఉన్నట్లుగా పరిగణించాలి.

41. అయితే బదిలీలకు సంబంధించి 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 49 బీ కింద ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోలేదని, అందువల్ల చట్టంలోని సెక్షన్ 112(3)కు వర్తించదని చెప్పగలమా? అధికారం ఉంది కాబట్టి, అనుసరించాల్సిన కారణాల వల్ల, అప్పీలుదారులు ఖచ్చితమైన పునాదిపై విఫలమవుతారు కాబట్టి మేము ముందుకు వెళ్తాము.

42. ఈ చట్టం ప్రకారం వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్ను వక్ఫ్గా పరిగణించడానికి వీల్లేదనే వాదన వినిపిస్తోంది. ముసల్మాన్ వక్ఫ్ చట్టం 1913 లో వక్ఫ్ రిజిస్ట్రేషన్ కు అవకాశం కల్పించలేదని మొదటి ప్రతివాది వాదన. ముసల్మాన్ వక్ఫ్ చట్టం, 1923 అమల్లోకి వచ్చినప్పటికీ, దాని అమలు నుండి వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్ను మినహాయించారు. 1936 చట్టం కానీ, 1960 చట్టం కానీ వర్తించవని, ఏ చట్టం కిందా వక్ఫ్ రిజిస్టర్ అయిందని పిటిషనర్ చెప్పలేరు. మతపరమైన లేదా ధార్మిక ప్రయోజనం లేదు. 1936 చట్టంలోని నిర్దిష్ట మినహాయింపు దృష్ట్యా, ఆదాయం మొత్తం వక్ఫ్ కుటుంబ సభ్యుల ప్రయోజనానికి వెళుతుంది కాబట్టి ఈ చట్టం వక్ఫ్ కు వర్తించదని వాదించారు.

43. అక్బర్ అలీఖాన్ 26.07.1934 నాటి డీడ్ ద్వారా వక్ఫ్ ను సృష్టించాడు. ఇది నిస్సందేహంగా వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్. మహమ్మదీన్ చట్టం ప్రకారం వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్ ఒక వక్ఫ్. అబ్దుల్ ఫతాహ్ మొహమ్మద్ ఇషాక్ వర్సెస్ రుస్సోమీ ధార్ చౌదరి22 విషయంలో ప్రైవీ కౌన్సిల్ దాతృత్వం భ్రమ లేదా అంత చిన్నదైతే, దానిని వక్ఫ్ గా పరిగణించలేమని అభిప్రాయపడింది. ఈ తీర్పు 1913 ముసల్మాన్ వక్ఫ్ చట్టాన్ని ఆమోదించడానికి దారితీసింది. ఈ చట్టంలోని సెక్షన్లు 3, 4 ఇలా ఉన్నాయి.

"3. ముస్లిం మతాన్ని అనుసరించే ఏ వ్యక్తి అయినా ఇతర ప్రయోజనాల కోసం ముస్లిం చట్టం యొక్క నిబంధనలకు అనుగుణంగా వక్ఫ్ను సృష్టించడం చట్టబద్ధం అవుతుంది: -

(ఎ) తన కుటుంబం, పిల్లలు లేదా వారసుల యొక్క పూర్తిగా లేదా పాక్షికంగా నిర్వహణ మరియు మద్దతు కోసం మరియు

(బి) వక్ఫ్ ను సృష్టించే వ్యక్తి హనాఫీ ముస్లిమ్, తన జీవితకాలంలో తన స్వంత నిర్వహణ మరియు మద్దతు కోసం లేదా అంకితం చేయబడిన ఆస్తి యొక్క అద్దెలు మరియు లాభాల నుండి అతని అప్పులను చెల్లించడానికి.

అటువంటి సందర్భాలలో అంతిమ ప్రయోజనం స్పష్టంగా లేదా పరోక్షంగా పేదలకు లేదా ముస్లిమ్ చట్టం ద్వారా ఒక మతంగా, పవిత్రంగా లేదా శాశ్వత స్వభావం కలిగిన ధార్మిక ప్రయోజనంగా గుర్తించబడిన మరేదైనా ప్రయోజనం కోసం కేటాయించబడింది.

4. వక్ఫ్ను సృష్టించే వ్యక్తి కుటుంబం, పిల్లలు లేదా వారసులు అంతరించిపోయే వరకు పేదలు లేదా ఇతర మత, పుణ్య లేదా ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం కేటాయించిన ప్రయోజనాన్ని వాయిదా వేసినంత మాత్రాన అటువంటి వక్ఫ్ చెల్లదని పరిగణించబడదు.

44. ఆ తర్వాత 1923 ముసల్మాన్ వక్ఫ్ చట్టం వచ్చింది. ఇది బ్రిటిష్ ఇండియా మొత్తానికి వర్తిస్తుంది. సెక్షన్ 2(ఇ)లో ఉన్న వక్ఫ్ నిర్వచనం ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

"2(ఇ) 'వక్ఫ్' అంటే ముస్లిం చట్టం ద్వారా మతపరమైన, పవిత్రమైన లేదా దాతృత్వంగా గుర్తించబడిన ఏదైనా ప్రయోజనం కోసం ముస్లిం విశ్వాసాన్ని ప్రకటించే వ్యక్తి యొక్క శాశ్వత సమర్పణ, కానీ 1913 ముసల్మాన్ వక్ఫ్ ధ్రువీకరణ చట్టం, 3 వక్ఫ్ ధ్రువీకరణ చట్టం యొక్క ఎస్.3 లో వివరించిన

విధంగా ఏ వక్ఫ్ను చేర్చలేదు, దీని ప్రకారం ఏదైనా ప్రయోజనం ప్రస్తుతానికి వక్ఫ్ సృష్టించిన వ్యక్తి ద్వారా లేదా అతని ద్వారా తనకు క్లెయిమ్ చేయబడుతుంది. కుటుంబం లేదా వారసులు."

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

45. 1923 చట్టంలోని సెక్షన్ 3 ప్రకారం ముతవల్లి కొన్ని వివరాలతో కూడిన వాంగ్మూలాన్ని సంబంధిత న్యాయస్థానానికి సమర్పించాల్సి ఉంటుంది. సెక్షన్ 4 కింద ప్రకటన నోటీసును ప్రచురించాల్సి ఉంది. 1923 చట్టం ఖాతాల ఆడిట్ కోసం మరియు ముతవల్లి ద్వారా అయ్యే ఖర్చుకు వెసులుబాటు కల్పించారు. సెక్షన్ 10 ప్రకారం జరిమానా విధిస్తారు. సెక్షన్ 12 కింద కొన్ని వక్ఫ్ లను దాని పరిధి నుంచి మినహాయించారు. యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్ అంటే ఆగ్రా, అవధ్ యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్ లో 1936 చట్టం అమలులోకి వచ్చింది. అందులోని సెక్షన్ 2 ను ఇలా చదవండి.

"2(1) ఇక్కడ ప్రత్యేకంగా చెప్పినట్లు, ఈ చట్టం అమల్లోకి రావడానికి ముందు లేదా తరువాత సృష్టించబడిన వక్ఫ్ లందరికీ ఈ చట్టం వర్తిస్తుంది.

(2) ఈ చట్టం వీటికి వర్తించదు:-

(1) వక్ఫ్ దస్తావేజు పరిధిలోకి వచ్చే ఆస్తిపై ప్రభుత్వానికి చెల్లించాల్సిన భూశిస్తు, సెస్ లను మినహాయించిన తర్వాత వచ్చే మొత్తం ఆదాయంలో 75 శాతానికి తగ్గకుండా వకీఫ్ లేదా అతని వారసులు లేదా అతని కుటుంబంలోని ఏ సభ్యుడి ప్రయోజనం కోసం చెల్లించాలి?

(ii) ఈ క్రింది ప్రయోజనాలలో దేనికోసమైనా సృష్టించబడిన వక్ఫ్:

(ఎ) వక్ఫ్ లేదా అతని వారసులు లేదా అతని కుటుంబంలోని ఏ సభ్యుడినైనా కాకుండా మరెవరినైనా పోషించడం మరియు మద్దతు ఇవ్వడం,

(బి) వకీఫ్ లేదా అతని కుటుంబంలోని ఏ సభ్యుడైనా లేదా అతని శిష్యుల వర్ధంతికి సంబంధించిన మతపరమైన వేడుకలను జరుపుకోవడం;

(సి) ప్రైవేటు ఇమాంబారాలు, సమాధులు, శ్మశాన వాటికల నిర్వహణ,

లేదా

(డి) వకీఫ్ హనాఫీ ముస్లిమైనప్పుడు వకీఫ్ యొక్క నిర్వహణ మరియు మద్దతు లేదా అతని అప్పులు తీర్చడం; మరియు

(iii) షెడ్యూలులో పేర్కొన్న వక్ఫ్ లు.

ఈ చట్టం వర్తించని వక్ఫ్ యొక్క ముతావల్లి తప్పుగా అమ్మడం లేదా తాకట్టు పెట్టడం, లేదా తనకు వ్యతిరేకంగా ఒక డిక్రీని అమలు చేయడం ద్వారా విక్రయించడానికి గురైనట్లయితే, లేదా వక్ఫ్ ఆస్తి యొక్క మొత్తం లేదా ఏదైనా భాగాన్ని నాశనం చేస్తే, సెంట్రల్ బోర్డ్ ఈ చట్టంలోని అన్ని లేదా ఏదైనా నిబంధనలను అవసరమైనంత కాలం అటువంటి వక్ఫ్ కు వర్తింపజేయవచ్చు.

వివరణ- ఈ చట్టం యొక్క అమలు నుండి మొదట మినహాయించబడిన వక్ఫ్, తరువాత ఏ కారణం చేతనైనా, అటువంటి చర్యకు లోబడి ఉండవచ్చు, ఉదాహరణకు, దాని ఆదాయంలో అధిక శాతం ప్రజా ధార్మిక సంస్థలకు దస్తావేజు నిబంధనల ప్రకారం లభిస్తుంది."

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

46. 1936 చట్టంలోని సెక్షన్ 3(1) 'వక్ఫ్'ను ఇలా నిర్వచించింది.

"3(1) 'వక్ఫ్' అంటే ముస్లిం చట్టం ద్వారా గుర్తించబడిన ఏదైనా ప్రయోజనాల కోసం ఏదైనా ఆస్తిని శాశ్వతంగా సమర్పించడం లేదా మంజూరు చేయడం లేదా మతపరమైన, పవిత్రమైన లేదా దాతృత్వంగా

ఉపయోగించడం మరియు వక్ఫ్ యొక్క ఏ పని కనుగొనబడనప్పుడు, వినియోగదారు ద్వారా వక్ఫ్ను కలిగి ఉంటుంది, మరియు వకీఫ్ అంటే అటువంటి అంకితభావం లేదా విరాళం ఇచ్చే వ్యక్తి అని అర్థం."

47. 1936 చట్టంలోని సెక్షన్ 38 (1) ఈ క్రింది విధంగా చదవండి:

“38(1) ప్రతి వక్ఫ్ ఈ చట్టానికి లోబడి ఉన్నా లేకపోయినా, ఈ చట్టం ప్రారంభానికి ముందు లేదా తరువాత సృష్టించబడినా వక్ఫ్ ఏ శాఖకు చెందిన శాఖకు చెందిన కేంద్ర బోర్డు కార్యాలయంలో నమోదు చేయబడిందో ఆ శాఖలో నమోదు చేయబడుతుంది .

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

48. ఫజ్లుల్ రబ్బీ ప్రధాన్ (సుప్రా)లో , పశ్చిమ బెంగాల్ ఎస్టేట్స్ అక్విజిషన్ యాక్ట్, 1953 ను ఆమోదించడం వల్ల వక్ఫ్లు ప్రభావితమయ్యాయా అనే ప్రశ్న తలెత్తిన సందర్భంలో, ఆ ప్రశ్నలో ఉన్న వక్ఫ్ 'ధార్మిక ప్రయోజనం' మరియు 'మతపరమైన ప్రయోజనం' అనే పదాల నిర్వచనం పరిధిలోకి వస్తుందనడంలో సందేహం లేదు. కోర్టు ఈ విధంగా తీర్పునిచ్చింది:

13. ఈ కేసులు భారతదేశంలో ఆందోళనకు దారితీశాయి మరియు ముసల్మాన్ వక్ఫ్ చట్టం 1913 (6 ఆఫ్ 1913) ఆమోదించబడింది. తమ కుటుంబాలు, పిల్లలు, వారసులకు అనుకూలంగా వక్ఫ్ ద్వారా ఆస్తులు సెటిల్ చేసుకునే హక్కును ముస్లింలకు కల్పించింది . ధృవీకరణ చట్టం యొక్క ప్రయోజనాల కోసం "వక్ఫ్" అనే పదం "ముసల్మాన్ చట్టం ద్వారా మతపరమైన, పవిత్రమైన లేదా దాతృత్వంగా గుర్తించబడిన ఏదైనా ప్రయోజనం కోసం ఏదైనా ఆస్తి యొక్క ముస్లిమ్ విశ్వాసాన్ని పాటించే వ్యక్తి యొక్క శాశ్వత సమర్పణ" అని నిర్వచించబడింది . ఇది వక్ఫ్ అనే పదానికి విస్తృతమైన అర్థాన్ని ఇచ్చింది , కానీ అవి ఉనికిలో ఉన్న మరియు ఇప్పటికే సాధికారికంగా చెప్పబడిన చెల్లుబాటు కాని వాటి నుండి వాటిని బయటకు తీసుకురావాలనే ఉద్దేశ్యంతో మాత్రమే.

14. ఈ రెండు కార్యములు ఆమోదం పొందిన తరువాత, సాధారణ అర్థంలో దానధర్మాలు అనే ముసుగు లేకుండా వకీఫ్ కుటుంబాలను సంఘటితం చేయడమే ధ్యేయంగా ఉన్న వక్ఫ్ లు చెల్లుబాటు అవుతాయి మరియు అమలులోకి వచ్చాయి. అయితే ఈ చట్టం ఉద్దేశం "దాతృత్వం" అనే పదానికి కొత్త అర్థం ఇవ్వడం కాదు, ఇది సాధారణ పరిభాషలో అత్యవసర పరిస్థితుల్లో ఒకరికి ఇవ్వడం మరియు చట్టంలో ప్రజా శ్రేయస్సు కోసం ఇవ్వడం సూచించే పదం. తనకు లేదా బంధుమిత్రులకు ఇచ్చే వ్యక్తిగత బహుమానం యోగ్యమైనది మరియు పవిత్రమైనది కావచ్చు, కానీ చట్టపరమైన అర్థంలో ఇది దాతృత్వం కాదు మరియు భారతదేశంలోని న్యాయస్థానాలు అటువంటి బహుమతులను మహమ్మదీయ చట్టం కింద కూడా మతపరమైన లేదా ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం పరిగణించలేదు. సయ్యద్ మొహియుద్దీన్ అహ్మద్ వర్సెస్ సోఫియా ఖాతూన్ [44 సిడబ్ల్యుఎన్ 974] లో వక్ఫ్ ధృవీకరణ చట్టం 1913 లేదా షరియత్ చట్టం 1937 "ధార్మిక ప్రయోజనం" అనే అర్థంపై ప్రివీ కౌన్సిల్ నిర్ణయాలను రద్దు చేసే ప్రభావాన్ని చూపలేదని తీర్పు ఇచ్చారు".

49. వక్ఫ్ అల్లాద్ కేసును కోర్టు విచారిస్తోందనడంలో సందేహం లేదు.

ఈ తీర్పును ప్రశ్నార్థకమైన చట్టంలో పొందుపరిచిన 'మతపరమైన, ధార్మిక ప్రయోజనం' నిర్వచనం నేపథ్యంలో చూడాలి.

50. ప్రశ్నార్థకమైన వక్ఫ్ తేదీ 26.07.1934. 1936 చట్టం ఈ చట్టం ప్రారంభానికి ముందు లేదా తరువాత సృష్టించబడిన వక్ఫ్ లకు వర్తిస్తుంది.

అయితే సెక్షన్ 2(2) ప్రకారం కొన్ని వక్ఫ్ లకు ఈ చట్టం వర్తించదు. మొత్తం ఆదాయంలో 75 శాతానికి తగ్గకుండా, కొంత మొత్తాన్ని మినహాయించిన తర్వాత ప్రస్తుతానికి వక్ఫ్ లేదా అతని వారసుల ప్రయోజనం కోసం చెల్లించే వక్ఫ్ కూడా ఇందులో ఉంది. అయితే, 1936 చట్టంలోని సెక్షన్ 38(1) ప్రకారం ప్రతి వక్ఫ్, చట్టానికి లోబడి ఉన్నా లేకపోయినా, 1936 చట్టం ప్రారంభమైనా, సృష్టించినా, ప్రారంభించినా రిజిస్టర్ చేయాలని స్పష్టం చేసింది. వక్ఫ్ ఆధారంగా ముందుకు సాగడం

16.07.1934 నాటి వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్, సెక్షన్ 2(2)(1) ప్రకారం, ఇది 1936 చట్టంలోని నిబంధనలకు లోబడి లేదు, సెక్షన్ 38 (1) దృష్ట్యా ఇది తప్పనిసరిగా నమోదు చేయబడింది. 1936 చట్టం కింద రిజిస్టర్ అయిన వక్ఫ్ ను కూడా 1960 చట్టం కింద రిజిస్టర్ చేసినట్లుగా పరిగణిస్తారు. అంటే, 1936 చట్టం కొన్ని వక్ఫ్ లకు వర్తించనప్పటికీ, సెక్షన్ 38 కింద రిజిస్ట్రేషన్ విషయానికి వస్తే, ప్రతి వక్ఫ్ తప్పనిసరిగా నమోదు చేయాలి (1) చట్టానికి లోబడి ఉన్నా లేదా 2) చట్టానికి ముందు సృష్టించబడినా కాకపోయినా. వాస్తవానికి 1936 చట్టంలోని సెక్షన్ 38 ప్రకారం 16.07.1934 నాటి వక్ఫ్ రిజిస్ట్రేషన్ తప్పనిసరి.

51. చట్టప్రకారం వక్ఫ్ లేదని, వక్ఫ్ మొత్తం ఆదాయాన్ని వక్ఫ్ వారసుల ప్రయోజనాల కోసం మాత్రమే పంపిణీ చేయాలని యోచిస్తున్నదని సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ పి.ఎస్.పట్వాలియా వాదించారు. ఈ ప్రశ్న హైకోర్టుతో సహా సివిల్ కోర్టు దృష్టిని ఆకర్షించింది, దీనిలో షియా చట్టం దృక్కోణం నుండి చెల్లుబాటు అయ్యే వక్ఫ్ ఉందని కనుగొనబడింది మరియు కన్సాలిడేషన్ అధికారులు కూడా డిప్యూటీ డైరెక్టర్ వరకు వక్ఫ్ ఉందని కనుగొన్నారు. అన్నదమ్ముల మధ్య కుదిరిన రాజీ ఆధారంగానే ఈ అంశాన్ని పునఃపరిశీలించారు. వక్ఫ్ నిబంధనల ప్రకారం కొంత మొత్తాన్ని ధార్మిక కార్యక్రమాలకు కేటాయించాలని

భావించారు. 2, 4 ప్రతివాదుల సీనియర్ కౌన్సెల్ శ్రీ ఎస్.ఆర్.సింగ్ సరిగ్గా సూచించారు. ఈ విషయంలో, మొహర్రం పవిత్ర మాసంలోని ఇమాంబరా, మజ్లాల్సే అస్రా వంటి ధార్మిక కార్యక్రమాలకు రూ.500/- మొత్తాన్ని మసీదులో ముయాజిన్ మరియు లైటింగ్ వంటి ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం ఖర్చు చేయాలనే నిబంధనను మేము ఈ పత్రంలో గమనించాము. వారసులు ఉనికిని కోల్పోతే, వారసత్వంగా వచ్చిన ఆస్తి నుండి వచ్చే ఆదాయాన్ని ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం ఖర్చు చేయడానికి ఒక కమిటీ నిర్వహిస్తుందని వకీఫ్ పేర్కొన్న మిగిలిన నిబంధన ఉంది.

52. ఉత్తరప్రదేశ్ సున్నీ సెంట్రల్ బోర్డ్ ఆఫ్ వక్ఫ్ కేసులో అలహాబాద్ హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్, 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 3(11)లోని 'వక్ఫ్' అనే పదానికి నిర్వచనానికి సంబంధించి వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్ కేసులో మరో 23 మంది వాదనలు వినిపించారు. సెక్షన్ 3(11)లో పేర్కొన్న విధంగా మొత్తం ఆస్తులు మతపరమైన, పుణ్య లేదా ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం అంకితం చేయబడ్డాయా , 'వక్ఫ్' అనే పదాన్ని నిర్వచించాయా లేదా పరిమిత స్థాయిలో, అంటే అటువంటి ప్రయోజనాల కోసం కేటాయించిన ఆదాయం యొక్క పరిధి వరకు మాత్రమే. దీనికి సంబంధించి, ఈ క్రింది చర్చను మనం గమనించవచ్చు:

"5... ఆదాయం ఆధారంగా ఆస్తి విస్తీర్ణాన్ని నిర్ణయించలేమని మేధావులైన సింగిల్ జడ్జి అభిప్రాయంతో మనం ఏకీభవించలేకపోతున్నాం. మొత్తం ఆస్తిని లౌకిక ప్రయోజనాల కోసం, మతపరమైన, పుణ్య లేదా ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం రెండు ప్రయోజనాల కోసం అంకితం చేస్తే, మొత్తం ఆస్తిని రెండు ప్రయోజనాలకు అంకితం చేసినట్లుగా పరిగణిస్తారు. మతపరమైన, పుణ్య, ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం ఆస్తిని ఎంతవరకు అంకితం చేశారో నిర్ణయించడం సాధ్యం కాకపోతే, మొత్తం ఆస్తిని దేవుడికి మరియు వక్ఫ్ యొక్క వస్తువుకు అంకితం చేసినట్లుగా భావించాల్సి ఉంటుంది. ఆస్తిని

మినహాయించాలంటే ఒక నిర్దిష్ట ఆస్తి లేదా దానిలో కొంత భాగం అంకితం చేయబడలేదని వక్ఫ్ దస్తావేజు నుండి తెలుసుకోవాలి లేదా నిర్ణయించాలి. పిటిషనర్లు-ప్రతివాదుల తరపు న్యాయవాది అంకితభావం యొక్క పరిధిని నిర్ణయించడానికి ఆదాయమే ప్రామాణికమని వాదించారు. కానీ, వక్ఫ్ నిర్వచనం ప్రకారం ఆలోచించేది ఆదాయం కాదు, ఆస్తి అని మనకు తెలుస్తుంది. సంబంధిత పదాలు 'ఆస్తిని ఎంతవరకు అంకితం చేశారో '. ఆస్తి నుండి ఆదాయం వస్తుంది మరియు ఇది కాలానుగుణంగా మారవచ్చు. ఇది మతపరమైన, పుణ్య లేదా ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం నిర్ణయించిన మొత్తం కంటే పెద్దది కావచ్చు లేదా అంతకంటే తక్కువగా ఉండవచ్చు. ఈ మొత్తానికి సంబంధించి ఆస్తిని కేటాయించడం లేదా ఈ మొత్తం ఒక నిర్దిష్ట భాగం లేదా ఆస్తి నుండి లేదా ఆ ఆస్తి యొక్క నిర్దిష్ట నిష్పత్తి నుండి రావాలి అని చెప్పడం కూడా సాధ్యం కాదు. వక్ఫ్ కు సంబంధించిన మొత్తం ఆస్తి మతపరమైన, పుణ్య లేదా ధార్మిక ప్రయోజనాలను తీర్చడానికి బాధ్యత వహిస్తుంది. వక్ఫ్ కు సంబంధించిన మొత్తం ఆస్తి ఖర్చులకు బాధ్యత వహిస్తే, వక్ఫ్ లేదా సమర్పణ అనేది వక్ఫ్ యొక్క విషయం అయిన మొత్తం ఆస్తిలో ఏదో ఒక నిర్ణయించలేని మరియు గుర్తించలేని ఆస్తిని మాత్రమే అని చెప్పలేము. మతపరమైన , ధార్మిక, ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం ఉద్దేశించిన వక్ఫ్-అలాల్-ఔలాద్ యొక్క వస్తువు అయిన ఆస్తి నుండి ఆస్తి పరిధిని నిర్ణయించడం సాధ్యం కాకపోతే, మొత్తం ఆస్తి వక్ఫ్ చట్టం యొక్క అర్థంలో వక్ఫ్ యొక్క వస్తువు అవుతుంది. అనేక ఆస్తులు ఉండి, వాటిలో కొన్నింటిని మతపరమైన, పుణ్య, ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం, మరికొన్ని వకీఫ్ లేదా అతని వారసుల ప్రయోజనాల కోసం కేటాయించిన సందర్భంలో మాత్రమే విస్తీర్ణాన్ని నిర్ణయించే ప్రశ్న తలెత్తుతుంది. ఒక ఆస్తిలో వాటా లేదా ఆస్తిలో కొంత భాగాన్ని రెండు ప్రయోజనాల కోసం కేటాయించిన సందర్భంలో కూడా ఇది తలెత్తవచ్చు. ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో రెండు వక్ఫ్ లలో ఏ ఒక్కటీ అలాంటి దిశను కలిగి లేదు . మొత్తం ఆస్తిని మతపరమైన, పవిత్రమైన మరియు ధార్మిక ప్రయోజనాల

కోసం అంకితం చేశారు. మతపరమైన, పవిత్రమైన లేదా ధార్మిక ప్రయోజనాల కోసం అంకితం చేయబడిన ఆస్తి మొత్తం ఆస్తి అని కూడా చెప్పవచ్చు. కాబట్టి దస్తావేజుల కింద ఉన్న మొత్తం ఆస్తులను వక్ఫ్ చట్టంలోని సెక్షన్ 3(11) ప్రకారం వక్ఫ్ గా పరిగణిస్తారు.

53. పైన పేర్కొన్న దృక్పథం సరైన విధానానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తుందని మనం భావిస్తాము మరియు ఈ ప్రయోజనం కోసం కేటాయించిన ఆదాయం యొక్క పరిధి, మతపరమైనది, పుణ్యం లేదా ధార్మికమైనది, వాస్తవాలలో, మొత్తం ఆస్తి యొక్క సమర్పణను తగ్గించదు.

54. అసలు వక్ఫ్ పుత్రుల వక్ఫ్ ఆస్తులు చాలా వరకు అన్యాక్రాంతమయ్యాయని, మన ముందున్న అప్పీళ్లకు సంబంధించిన 100 బిఘాలు మాత్రమే మిగిలాయని మరో వాదన. ఈ వాదన పాయింట్ పక్కన ఉందని మా అభిప్రాయం. వక్ఫ్ ఆస్తులను చట్టవిరుద్ధంగా, లేదా ప్రశ్నించని రీతిలో వ్యవహరించారన్న వాస్తవం, చెల్లుబాటు అయ్యే వక్ఫ్ ఉందని లేదా వక్ఫ్ కు చెందిన ఆస్తిని చట్టప్రకారం వ్యవహరించాలని కనుగొనడం నుండి మనల్ని పక్కదారి పట్టించలేము. డిప్యూటీ డైరెక్టర్ (కన్సాలిడేషన్) ముందు రాజీ, దాని ఆధారంగా ఉత్తర్వులు 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 69 ప్రకారం ఉన్నాయి కాబట్టి వక్ఫ్ గురించి కన్సాలిడేటెడ్ ఆఫీసర్ అండ్ సెటిల్మెంట్ ఆఫీసర్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వులు పునరుద్ధరించబడతాయి.

55. రెండు ప్రశ్నలు మిగిలాయి. మనం పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన మొదటి ప్రశ్న ఏమిటంటే, వక్ఫ్ యొక్క ఆస్తికి సంబంధించి ప్రతికూల స్వాధీన అభ్యర్థన బలంతో వక్ఫ్ లబ్దిదారుడు విజయం సాధించగలడా అనేది. ముతవల్లికి ప్రతికూల స్వాధీనతతో పట్టా దక్కకపోవచ్చన్న ప్రాతిపదికపై హైకోర్టు ఈ నిర్ణయం తీసుకుంది. అలాగే ట్రస్టీ, సహ యజమాని కూడా ఈ విషయంలో వెనుకంజ వేయడం

గమనార్హం. అయితే వక్ఫ్ కు ట్రస్టీగాని , సహ యజమానిగాని కాకుండా, వక్ఫ్ కు చెందిన ఆస్తిగా గుర్తించినప్పటికీ, ఆ ఆస్తి ద్వారా హక్కును పొందవచ్చు.

56. వక్ఫ్ లబ్దిదారుడిని వక్ఫ్ కు అపరిచితుడిగా వర్ణించలేం. నిస్సందేహంగా, లబ్ధిదారుడు తన స్థానంలో ముతవల్లితో ముడిపెట్టకూడదు. ముతవల్లి వక్ఫ్ నిర్వాహకుడు. చట్టంలో వక్ఫ్ ఆస్తి సర్వశక్తిమంతుడిదే అని గుర్తు చేసుకోవాలి.ముతవల్లి కేవలం మేనేజర్ గా మాత్రమే వ్యవహరిస్తాడు. పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 10 ప్రయోజనాల కోసం, నిస్సందేహంగా, అతను ధర్మకర్తగా పరిగణించబడతాడు. ప్రతికూల స్వాధీన అభ్యర్థనకు నిస్సందేహంగా అవసరమైన ఉద్దేశం అవసరం, అనగా అనిమస్ పోస్సిడెండి. ఇది అవసరమైన కాలానికి వాస్తవ స్వాధీనానికి అదనంగా ఉంటుంది . లబ్ధిదారుడు వక్ఫ్ ఆస్తిలో విశ్వసనీయ సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉన్నాడా, ఇది అతను ప్రతికూల స్వాధీన దావాను ముందుకు తీసుకురాకుండా నిరోధిస్తుందా? ఈ సందర్భంలో 'విశ్వసనీయ సామర్థ్యం' అనే పదాలు ఏమి తెలియజేస్తాయి? లబ్ధిదారుడు వక్ఫ్ డీడ్ పరంగా ప్రయోజనాలను పొందడానికి అర్హులు. వక్ఫ్ ఆస్తులకు సంబంధించి ఆయనకు ఏమైనా బాధ్యత ఉందా? మరో మాటలో చెప్పాలంటే వక్ఫ్ కింద లబ్దిదారుడు అయినందున అతను నిర్వర్తించాల్సిన కర్తవ్యం ఏమైనా ఉందా ? ప్రతికూల స్వాధీనాన్ని కలిగి ఉండటానికి అనివార్యమైన ఆవశ్యకత అయిన శత్రు టైటిల్ యొక్క వాదన రాజీపడలేనిదా మరియు లబ్దిదారుని స్థానానికి పొంతనలేనిదా? ప్రతికూల స్వాధీన సందర్భంలో, ఆస్తి నిజమైన యజమానికి వ్యతిరేకంగా ఉండాలి మరియు నిజమైన యజమాని సర్వశక్తిమంతుడు కాబట్టి, అటువంటి వ్యక్తి దేవుని బిరుదుకు విరుద్ధంగా ఉండటానికి అవసరమైన యానిమస్ కలిగి ఉండాలి. సహ యజమాని విషయంలో కేవలం తనలో హక్కును కలిగి ఉంటే సరిపోదు, ఎందుకంటే సహ యజమాని యొక్క

స్వాధీనం సహ యజమానులందరి తరఫున స్వాధీనం చేసుకోబడుతుంది, విజయవంతంగా తొలగించబడిన కేసు సహ యజమానికి విజయం సాధించడానికి అర్హత కల్పిస్తుంది.

57. "మహమ్మదీయ ధర్మ సూత్రాలు" (22 వ ముద్రణ) పై ముల్లా చేసిన ఈ క్రిందివాక్యాన్ని మనం గమనించవచ్చు:

207. ముతవల్లికి అమ్మడానికి లేదా తాకట్టు పెట్టడానికి అధికారం. కోర్టు అనుమతి లేకుండా వక్ఫ్ ఆస్తులు లేదా అందులోని ఏదైనా భాగాన్ని తాకట్టు పెట్టడానికి, అమ్మడానికి లేదా మార్పిడి చేయడానికి ముతవల్లికి అధికారం లేదు.

58. బోర్డు నుంచి ముందస్తు అనుమతి పొందిన తర్వాత అమ్మకంపై ఎలాంటి సందేహం లేని చట్టంలోని సెక్షన్ 51(1)ను పండిత రచయిత ప్రస్తావించారు. 2013 సవరణ చట్టంలోని సెక్షన్ 51 లో సబ్ సెక్షన్ (1 ఏ)ను చేర్చడం ద్వారా వచ్చిన మార్పును కూడా గమనించవచ్చు. వక్ఫ్ డీడ్ ద్వారా స్పష్టంగా ఆమోదించబడకపోతే అమ్మకానికి వ్యతిరేకంగా నిషేధం "అనధికారిక పరాయీకరణ మరియు పరిమితి" అనే శీర్షిక క్రింద వివరించబడింది మరియు ఇది ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

“వక్ఫ్ ఆస్తులను ముతావల్లి చేతిలో పెట్టడం, ఆ ఆస్తుల అనధికారిక బదిలీలను పక్కనపెట్టడం, బదిలీ అయిన వ్యక్తి నుంచి స్వాధీనం చేసుకోవడం వంటి అంశాలకు సంబంధించిన చట్టాన్ని 1929 చట్టం 1 ద్వారా సవరించి మార్చారు. ఈ సవరణల్లో అసలు చట్టంలోని పేరా 2 నుంచి సెక్షన్ 10 (లిమిటేషన్ యాక్ట్, 1908)ను చేర్చడం, 48 బీ, 134 ఏ, 134 బీ, 134 సీ అనే కొత్త ఆర్టికల్స్ చేర్చడం వంటివి ఉన్నాయి.”

59. పరిమితి చట్టం, 1908 లోని ఆర్టికల్ 134 బి యొక్క ఉద్దేశ్యాన్ని, 1963 పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 96 లో తీసుకువచ్చిన మార్పును మనం ఇప్పటికే గమనించాము.

60. అనిసుర్ రెహమాన్, ఇతరులు వర్సెస్ షేక్ అబుల్ హయత్24 కేసులో హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ మనకు ఎదురవుతున్న ప్రశ్ననే పరిష్కరించే అవకాశం లభించింది. కోర్టు ఇలా వ్యాఖ్యానించింది. ఈ క్రిందివి:

7. హిందూ లా ఆఫ్ రిలీజియస్ అండ్ చారిటబుల్ ట్రస్ట్ పై ముఖర్జీ రాసిన ప్రసిద్ధ పుస్తకం 2 వ ఎడిషన్ లో 274 వ పేజీలో కలకత్తా నిర్ణయాన్ని ప్రస్తావించి, అనధికారికంగా పరాయికరణకు పాల్పడితే ఏదైనా ఆస్తికి సంబంధించి స్వాధీనం చేసుకున్న వెంటనే పరిమితి ప్రారంభమవుతుందని 282 వ పేజీలో పేర్కొన్నారు. 282 వ పేజీలో ఆయన మాటలను ఉటంకిస్తూ.

"ఈ కేసుల నుండి సరైన సూత్రం ఏమిటంటే, ఆస్తిపై ఎటువంటి హక్కు లేకుండా ఉన్న వెంటనే పరాయి వ్యక్తి యొక్క స్వాధీనం ప్రతికూలంగా మారుతుంది. ఒకవేళ బదిలీ చెల్లుబాటు కానట్లయితే, బదిలీ చేసిన తేదీ నుండి బదిలీదారుని స్వాధీనం ప్రతికూలంగా ఉంటుంది. మరోవైపు, అది చెల్లదు, కానీ తరువాత వచ్చిన మేనేజర్ ప్రోద్బలంతో చెల్లదు, బదిలీ చేయబడిన మేనేజర్ కార్యాలయం ఆగిపోయే వరకు స్వాధీనం ప్రతికూలంగా ఉండదు."

8. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, పరిమితి చట్టంలోని ఆర్టికల్ 144 లేదా ఆర్టికల్ 134 బి యొక్క అనువర్తనం బదిలీ చెల్లదా లేదా తరువాతి వ్యక్తి ప్రోద్బలంతో మాత్రమే చెల్లదా అనే దానిపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

నిర్వాహకుడు.

9. చెల్లని బదిలీ చట్టం దృష్టిలో బదిలీ అనేది ఆర్టికల్ 134 బి పరిధిలోకి రాదు. అంతేకాక, ఆ ఆర్టికల్ ఒక ఎండోమెంట్ యొక్క మేనేజర్ ద్వారా చేయబడే బదిలీని సూచిస్తుంది. ఒక వ్యక్తి ఆస్తిని తన స్వంత వ్యక్తిగత ఆస్తిగా భావించి బదిలీ చేస్తే, బదిలీ చేసిన రోజున అతను ఎండోమెంట్ యొక్క మేనేజర్ గా ఉండటం మరియు ఆస్తి ఎండోమెంట్ యొక్క సరైనది కాబట్టి అటువంటి బదిలీ ఆ అధికరణ పరిధిలోకి వస్తుందని భావించడం కష్టం. 1929 సవరణ అమల్లోకి వచ్చిన తర్వాత చేసిన చెల్లని బదిలీలకు సంబంధించి తాను దరఖాస్తు చేసుకోరాదని ఆ నిర్ణయంలో సూత్రం నిర్దేశించిందని తన తీవ్ర వాదనకు మద్దతుగా ఏఐఆర్ 1946 క్యాల్ 473 తర్వాత పిటిషనర్ల తరఫున శ్రీ హుస్సేన్ ఎటువంటి నిర్ణయాన్ని ఉదహరించలేకపోయారు. మరోవైపు గోవింద జీవ్ ఠాకూర్ వర్సెస్ సురేంద్ర జెనా, ఏఐఆర్ 1961 ఒరిస్సా 102 కేసులో ఒరిస్సా హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ ఈ సూత్రాన్ని వర్తింపజేసింది. ఆ నిర్ణయం మరియు బదిలీలు చెల్లుబాటు కావని మరియు ఆర్టికల్ 134 బి పరిధికి వెలుపల ఉన్నాయని పేర్కొంది; అటువంటి సందర్భంలో బదిలీ చేయబడిన వ్యక్తి కేవలం అతిక్రమణదారుడు మరియు అతని బిరుదు పన్నెండేళ్ల ప్రతికూల స్వాధీనం ద్వారా పరిపూర్ణమవుతుంది. గౌరవంగా నేను ఈ అభిప్రాయంతో ఏకీభవిస్తున్నాను. వి.రాజారాం వర్సెస్ రామానుజం అయ్యంగార్, ఏఐఆర్ 1963 మ్యాడ్ 213 పేరాగ్రాఫ్స్ 4, 5 లో కూడా ఇదే విషయమై మద్రాస్ నిర్ణయం ఉంది.

61. అందువలన ఉద్భవించే సూత్రం ఇది. ఒక దావా ఆర్టికల్ 96 కిందకు రావాలంటే, ఒక మేనేజర్ బదిలీ చేయాలి, ఇందులో వక్ఫ్ కు చెందిన ముతావల్లి కూడా ఉండాలి. అది విలువైన పరిశీలన కోసం ఉండాలి. బదిలీ జరగాలంటే అది ఇంకా పుట్టకూడదు. ఇది చెల్లుబాటు కాని లావాదేవీ

కాకూడదు. ఎందుకంటే చెల్లని లావాదేవీ బదిలీకి మారదు. ముల్లా (సుప్ర)లో అర్థం చేసుకున్నట్లుగా అనధికారిక పరాయితనం, అంటే ఒక ముతావల్లి చేసిన బదిలీ, దీనికి వక్ఫ్ దస్తావేజులో ఎటువంటి అధికారం లేదు, దీనికి ఆర్టికల్ 134 బి మరియు ఆర్టికల్ 96 వర్తించే బదిలీ అవుతుంది. ఉత్తర ప్రదేశ్ లో 1960 చట్టంతో సహా వక్ఫ్ లకు సంబంధించిన చట్టాలు రావడంతో, ముతవల్లి సంబంధిత బోర్డు యొక్క మునుపటి అనుమతిని పొందవలసి వచ్చింది. 1960 చట్టం ప్రకారం బోర్డు ముందస్తు అనుమతి లేకుండా బదిలీ చేస్తే ఆ బదిలీ చెల్లదు. మునుపటి అనుమతి యొక్క ఆవశ్యకత ఒక నిర్దిష్ట మరియు ఉదాత్తమైన ఉద్దేశ్యంతో రూపొందించబడిన చట్టబద్ధమైన ఆదేశం మరియు దాని ఉల్లంఘన చెల్లుబాటు కాని లావాదేవీకి మాత్రమే దారితీస్తుంది. అటువంటి అమ్మకాన్ని ధృవీకరించడానికి వీలు కల్పించే నిబంధన ఏదీ లేదు. వాస్తవానికి బదిలీలు చెల్లవని 2, 4 మంది ప్రతివాదుల అభిప్రాయం. అందువల్ల, లావాదేవీ చెల్లదని, అందువల్ల మేము ఆ ప్రాతిపదికన ముందుకు సాగవచ్చని అధికారులు కూడా ముందుకు సాగారు.

62. 1974 లో జరిగిన అమ్మకం చెల్లని లావాదేవీ అని భావించి చింతామణి సాహూ (ఎల్.ఆర్.ద్వారా మరణించాడు) తీసుకున్న అభిప్రాయాన్ని మేము అంగీకరిస్తున్నాము.(సుప్ర) మరియు అనిసుర్ రెహమాన్ (సుప్ర) మేము ప్రస్తావించిన మరియు పేర్కొన్న పరిమితి చట్టం, 1963 లోని ఆర్టికల్ 96 చెల్లుబాటు కాని లావాదేవీ విషయంలో ఉపయోగించబడదు. పైన పేర్కొన్న ప్రాతిపదికన కొనసాగుతున్న ఈ ఉత్తర్వు లోపభూయిష్టంగా ఉందని చెప్పలేము.

63. వక్ఫ్ లబ్దిదారుడు ప్రతికూల స్వాధీనము ద్వారా హక్కును పొందుటపై ఎటువంటి ఆంక్షలు ఉండవని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము. వక్ఫ్ చట్టం 1955 లోని సెక్షన్ 2(కె) ఇలా ఉంది.

"2(కె) "వక్ఫ్ పై ఆసక్తి ఉన్న వ్యక్తి అంటే వక్ఫ్ నుండి ఏదైనా ఆర్థిక లేదా ఇతర ప్రయోజనాలను పొందడానికి అర్హత ఉన్న వ్యక్తి.

1. మసీదు, ఈద్గా, ఇమాంబరా, దర్గా, ఖంఖా, పీర్ఖానా, కర్బాలా, మక్బారా, శ్మశానవాటిక లేదా వక్ఫ్తో సంబంధం ఉన్న మరే ఇతర మత సంస్థలో ప్రార్థనలు చేయడానికి లేదా ఏదైనా మతపరమైన కర్మలు చేయడానికి లేదా వక్ఫ్ కింద ఏదైనా మత లేదా ధార్మిక సంస్థలో పాల్గొనడానికి హక్కు ఉన్న వ్యక్తి;

(2) వక్ఫ్ మరియు వక్ఫ్ మరియు ముత్తవల్లి వారసులు ఎవరైనా;

64. అతను వక్ఫ్ పై "ఆసక్తి" ఉన్న వ్యక్తి కావచ్చు, ఎందుకంటే అతను ఆర్థిక లేదా ఇతర ప్రయోజనాలను పొందే వ్యక్తి కావచ్చు మరియు అతను వకీఫ్ వారసుడు కావచ్చు, కానీ అతన్ని ట్రస్టీగా వర్ణించడానికి చాలా దూరంలో ఉంది. లబ్ధిదారునికి వక్ఫ్ డీడ్ పరంగా ప్రయోజనాలు రావచ్చు. ఈ విషయంలో ఆయనకు హక్కులు కల్పించవచ్చు.

65. వక్ఫ్ లబ్ధిదారుడు విశ్వసనీయుడని లేదా నమ్మకమైన సంబంధం ఉందని, అందువల్ల అతను ప్రతికూల స్వాధీనం ద్వారా వక్ఫ్ ఆస్తిపై హక్కును పొందలేడని చెప్పగలమా? 'విశ్వసనీయం' అనే పదం నిర్వచించబడలేదు, అలాగే 'విశ్వసనీయ సంబంధం' విషయంలో కూడా. వాస్తవానికి, భారతీయ ట్రస్టుల చట్టం, 1882 లోని సెక్షన్ 88 ప్రకారం, ఒక వ్యక్తి విశ్వసనీయ స్వభావంతో నిలబడి, మరొకరి ప్రయోజనాలను కాపాడటానికి కట్టుబడి ఉంటాడు, అటువంటి పాత్రను ఉపయోగించడం ద్వారా, ప్రయోజనాన్ని పొందలేడు మరియు అతను ఎవరి ప్రయోజనాలను రక్షించాలో ఆ వ్యక్తికి ప్రయోజనం చేకూర్చకుండా నిరోధించలేడు. సెంట్రల్ బోర్డ్ ఆఫ్ సెకండరీ ఎడ్యుకేషన్ లోనూ, మరో వి.ఆదిత్య

బందోపాధ్యాయ్, ఇతరులు25 మంది, సమాచార హక్కు చట్టం, 2005 సందర్భంలో, మూల్యాంకనం చేసిన సమాధాన పుస్తకాలను రైట్ లోని సెక్షన్ 8(1)(ఇ) యొక్క అర్థంలో విశ్వసనీయ సంబంధంలో ఒక పరీక్షా సంస్థ కలిగి ఉందా అనే ప్రశ్న తలెత్తింది.

సమాచార చట్టం, 2005 ప్రకారం.. తీర్పు సందర్భంగా ఈ కోర్టు ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొంది:

"38. "విశ్వసనీయ" మరియు "విశ్వసనీయ సంబంధం" అనే పదాలు వేర్వేరు సామర్థ్యాలు మరియు సంబంధాలను సూచిస్తాయి, ఇవి ఉమ్మడి కర్తవ్యం లేదా బాధ్యతను కలిగి ఉంటాయి.

38.1. బ్లాక్స్ లా డిక్షనరీ (7 వ ముద్రణ, పుట 640) "విశ్వసనీయ సంబంధాన్ని" ఈ విధంగా నిర్వచిస్తుంది:

"విశ్వసనీయ సంబంధం: ఒక వ్యక్తి సంబంధం పరిధిలో ఉన్న విషయాలలో మరొకరికి ప్రయోజనం చేకూర్చే బాధ్యతలో ఉన్న సంబంధం. ట్రస్టీ-లబ్ధిదారుడు, సంరక్షకుడు-వార్డు, ఏజెంట్-ప్రిన్సిపాల్ మరియు అటార్నీ-క్లయింట్ వంటి విశ్వసనీయ సంబంధాలకు సంరక్షణ యొక్క అత్యున్నత కర్తవ్యం అవసరం. విశ్వసనీయ సంబంధాలు సాధారణంగా నాలుగు పరిస్థితులలో ఒకదానిలో తలెత్తుతాయి: (1) ఒక వ్యక్తి మరొకరి నమ్మకమైన సమగ్రతపై విశ్వాసం ఉంచినప్పుడు, దాని ఫలితంగా అతను మొదటిదానిపై ఆధిపత్యం లేదా ప్రభావాన్ని పొందుతాడు, (2)

వ్యక్తి మరొకరిపై నియంత్రణ మరియు బాధ్యతను తీసుకుంటాడు, (3) సంబంధం పరిధిలోకి వచ్చే విషయాలపై మరొకరికి వ్యవహరించడం లేదా సలహా ఇవ్వడం ఒక వ్యక్తికి బాధ్యత ఉన్నప్పుడు, లేదా (4)

ఒక న్యాయవాది మరియు క్లయింట్ లేదా స్టాక్ బ్రోకర్ మరియు కస్టమర్ వలె విశ్వసనీయ విధులతో కూడినదిగా సాంప్రదాయకంగా గుర్తించబడిన ఒక నిర్దిష్ట సంబంధం ఉన్నప్పుడు."

XXX XXX XXX XXX

39. "విశ్వసనీయుడు" అనే పదం ఒక వ్యక్తిని సూచిస్తుంది, ఇతరుల ప్రయోజనం కోసం పనిచేయాల్సిన బాధ్యతను కలిగి ఉంటాడు, మంచి విశ్వాసం మరియు చాకచక్యాన్ని ప్రదర్శిస్తాడు, అటువంటి వ్యక్తి విధిని నిర్వర్తించే వ్యక్తిపై నమ్మకాన్ని మరియు ప్రత్యేక నమ్మకాన్ని కలిగి ఉంటాడు. "విశ్వసనీయ సంబంధం" అనే పదం ఒక వ్యక్తి (లబ్ధిదారుడు) తన వ్యవహారాలు, వ్యాపారం లేదా లావాదేవీ(ల)కు సంబంధించి మరొక వ్యక్తి (విశ్వసనీయ) పై పూర్తి విశ్వాసం ఉంచే పరిస్థితి లేదా లావాదేవీని వివరించడానికి ఉపయోగిస్తారు.

ఈ పదం ఒక వస్తువును మరొకరికి (లబ్ధిదారునికి) నమ్మకంగా ఉంచే వ్యక్తిని కూడా సూచిస్తుంది. విశ్వసనీయుడు విశ్వాసంతో మరియు లబ్ధిదారుని యొక్క ప్రయోజనం మరియు ప్రయోజనం కోసం వ్యవహరించాలని ఆశించబడుతుంది మరియు లబ్ధిదారునితో లేదా లబ్ధిదారునికి సంబంధించిన వస్తువులతో వ్యవహరించేటప్పుడు మంచి విశ్వాసం మరియు నిష్పాక్షికతను ఉపయోగించాలని ఆశించబడుతుంది. ఒకవేళ లబ్ధిదారుడు నమ్మకస్తునికి ఏదైనా అప్పగించినట్లయితే, ఆ విషయాన్ని విశ్వసనీయంగా ఉంచడం లేదా అప్పగించిన విషయానికి సంబంధించి లేదా దానికి సంబంధించి కొన్ని చర్యలను అమలు చేయడం, విశ్వసనీయుడు విశ్వాసంతో వ్యవహరించాలి మరియు ఆ విషయం లేదా సమాచారాన్ని ఏ మూడవ పక్షానికి వెల్లడించకూడదని ఆశించబడుతుంది.

40. ఇరు పక్షాలు ఒకరినొకరు లబ్ధిదారుగా భావించి విశ్వసనీయ హోదాలో వ్యవహరించాల్సిన కొన్ని సంబంధాలు కూడా ఉన్నాయి. వీటికి ఉదాహరణలు: ఒక భాగస్వామి మరొక భాగస్వామి మరియు ఉద్యోగితో యజమాని. ఒక ఉద్యోగి తన ఉద్యోగ సమయంలో యజమానికి సంబంధించిన వ్యాపార లేదా వాణిజ్య రహస్యాలు లేదా గోప్యమైన సమాచారాన్ని కలిగి ఉంటే, అతను విశ్వసనీయుడిగా వ్యవహరించాలని ఆశించబడతాడు మరియు దానిని ఇతరులకు వెల్లడించలేడు. అదేవిధంగా యజమాని లేదా అధికారి అభ్యర్థన మేరకు..

ఉన్నతాధికారి లేదా విభాగాధిపతి, ఒక ఉద్యోగి తన వ్యక్తిగత వివరాలు మరియు సమాచారాన్ని సమర్పిస్తాడు, నమ్మకాన్ని నిలుపుకోవటానికి, యజమాని, అధికారిక పై అధికారి లేదా డిపార్ట్ మెంటల్ హెడ్ అటువంటి వ్యక్తిగత సమాచారాన్ని విశ్వసనీయుడిగా విశ్వాసంతో ఉంచాలని ఆశించబడుతుంది, ఉద్యోగి యొక్క ప్రవర్తన లేదా చర్యలు యజమానికి హానికరమని తేలితే మాత్రమే ఉపయోగించాలి లేదా బహిర్గతం చేయాలి."

66. కాబట్టి నమ్మకస్తుడు మరొకరి ప్రయోజనాలను పరిరక్షించాల్సిన బాధ్యత కలిగిన వ్యక్తిగా భావించవచ్చు. విశ్వసనీయ సంబంధం ఒకరిలో ఒకరు విశ్వాసాన్ని పునరుద్ధరించడంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. వక్ఫ్ డీడ్ ప్రకారం లబ్ధిదారుడికి హక్కులు ఉంటాయి. ఎదుటివారి ప్రయోజనాలను పరిరక్షించాల్సిన బాధ్యతను మనం విస్మరించలేకపోతున్నాం. వక్ఫ్ లోని ఆస్తి సర్వశక్తిమంతుడి ఆధీనంలో ఉన్నందున, వక్ఫ్ లక్ష్యాన్ని పెంపొందించే విధంగా వ్యవహరించాల్సిన నైతిక బాధ్యత, ఆందోళన ఉండాలని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు. కానీ లబ్ధిదారుడు ధర్మకర్తగా తన స్వభావాన్ని స్వీకరించి, ధర్మకర్తగా తన పాత్రను విస్మరించి, ఆక్రమణదారు లేదా శత్రు బిరుదును కలిగి ఉన్న వ్యక్తి యొక్క దుస్తులను ధరించే

సంయమనం కిందకు వచ్చే ట్రస్టీ వంటివాడు కాదు. ఇండియన్ ట్రస్టుల చట్టంలోని సెక్షన్ 14 ఇలా ఉంది.

14. ట్రస్టీ లబ్దిదారునికి వ్యతిరేకంగా టైటిల్ ను ఏర్పాటు చేయరాదు- ట్రస్టీ తనకు లేదా మరొకరికి ట్రస్ట్ ఆస్తికి లబ్ధిదారుని ప్రయోజనాలకు విరుద్ధంగా ఏదైనా హక్కును ఏర్పాటు చేయరాదు లేదా సహాయం చేయకూడదు.

67. అమ్మకానికి ముందు లబ్ధిదారుడు ఆస్తిని ఏ హోదాలోనూ కలిగి ఉన్నట్లు కాదు.

68. వాస్తవానికి, ఈ సందర్భంలో, రెండవ అమ్మకంలో, మాజీ ముతవల్లి, ఖాసిం అలీ ఖాన్, రాజీ మరియు కన్సాలిడేషన్ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ ఆదేశాల ఆధారంగా సేల్ డీడ్ లోకి ప్రవేశించాడని మనం గమనించవచ్చు, దీని ప్రకారం, అతను తన స్వంత హక్కులో మూడింట ఒక వంతు హక్కును కలిగి ఉన్న వ్యక్తిగా వ్యవహరించాడు. వక్ఫ్ ఆస్తిని బదలాయించే వ్యక్తి శ్రీనివాస (సుప్ర)లో ఈ కోర్టు నిర్దేశించిన అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటే అది తన ఆస్తిగా భావించడం ఆర్టికల్ 96 యొక్క వర్తింపుకు పెద్దగా ప్రాముఖ్యత ఇవ్వదనడంలో సందేహం లేదు. అయితే వక్ఫ్ ఆస్తులుగా గుర్తించిన వాటిని చట్టబద్ధమైన ఆదేశానికి విరుద్ధంగా విడదీయడం వల్ల ఈ శూన్యత తలెత్తిన సందర్భం ఇది. 1960 చట్టంలోని సెక్షన్ 69, దాని ప్రభావాన్ని కూడా మనం గమనించాం.

69. ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 107 అప్పీలుదారుడికి పరిమితిని నిర్ణయించడంలో సహాయపడుతుందనే వాదన మనకు నచ్చదు. ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 107 ప్రకారం ఏదైనా వక్ఫ్ లో ఉన్న

స్థిరాస్తులను స్వాధీనం చేసుకోవడానికి లేదా అటువంటి ఆస్తిపై ఏదైనా వడ్డీని కలిగి ఉండటానికి ఏ దావాకైనా పరిమితి చట్టం-1963 లోని ఏదీ వర్తించదు.

70. ఈ చట్టం 01.01.1996 నుంచి అమల్లోకి వచ్చింది. మొదటి సేల్ 14.10.1960 న జరిగింది. రెండవ సేల్ 26.09.1974 న జరిగింది. మొదటి అమ్మకానికి సంబంధించినంత వరకు, మేము ఇప్పటికే ఆ ఆర్టికల్ ను కనుగొన్నాము

96 బదిలీ ముత్తవల్లి చేసినది కానందున సర్వీసులోకి తీసుకురాలేం. ఆర్టికల్ 65 అమలుకు తలుపులు తెరుచుకున్నాయి. రెండవ అమ్మకానికి సంబంధించినంతవరకు, ఆర్టికల్ 96 వర్తించదని మేము కనుగొన్న దృష్ట్యా 1974 లో అమలు చేయబడిన రెండవ అమ్మకానికి సంబంధించినంతవరకు, ఆమోదానికి పోటీపడుతున్న ఏకైక పోటీ ఆర్టికల్ ఆర్టికల్ 65. ఆర్టికల్ 65 ను వర్తింపజేయడం వల్ల, బదిలీ అయిన తేదీ నుంచి ప్రతికూల స్వాధీనం ప్రారంభమవుతుంది కాబట్టి, పన్నెండేళ్ల గడువు ముగిసిన తర్వాత, అంటే 1986 లో, పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 ను వర్తింపజేయడం వల్ల సెక్షన్ 65 యొక్క అర్థంలో ఉన్న ఏ శీర్షిక అయినా రద్దవుతుంది. ఈ చట్టం 01.01.1996 నుండి మాత్రమే అమలులోకి వచ్చింది. సెక్షన్ 107 యొక్క ఉద్దేశ్యం ఏమిటంటే, చట్టం ప్రకారం రెండవ అమ్మకం జరిగిన తేదీ నుండి సమయం నడపడానికి ఏదీ అడ్డంకి కానందున అది రద్దయిన టైటిల్ ను పునరుద్ధరిస్తుందని మేము అర్థం చేసుకోలేము.

71. నిస్సందేహంగా, పరిమితి నియమం దావా వేసిన తేదీ ప్రకారం అమలులో ఉంది (సి. బీపతుమ్మ మరియు ఇతరులు వి. వెలసరి శంకరనారాయణ కదంబొలితయ్య మరియు ఇతరులు26 చూడండి). దావా వేసిన తేదీగా 1997 ను తీసుకొని, పరిమితి చట్టాన్ని విస్మరించడానికి పిటిషనర్ కు

వీలు కల్పించే చట్టాన్ని వర్తింపజేయడం వల్ల మునుపటి చట్టం కింద నిలిచిపోయినవి పునరుద్ధరించబడతాయని అర్థం కాదు. ఈ విషయంలో టి.కాళిమూర్తి (సుప్ర)లో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును గమనిస్తున్నాం.

40. ఈ నేపథ్యంలో ఈ సెక్షన్ రెట్రోస్పెక్టివ్ ప్రభావాన్ని చూపిస్తుందో లేదో ఇప్పుడు చూద్దాం. అటువంటి ముగింపు అవసరమయ్యే భాష ఉన్నంత వరకు ఏ శాసనమూ పునఃపరిశీలనను కలిగి ఉండదని బాగా నిర్ణయించబడింది. ఈ నియమానికి మినహాయింపు ప్రక్రియకు సంబంధించిన చట్టాలు. అంటే, కొత్త నిబంధనలు అమల్లోకి రాకముందే కార్యాచరణకు కారణం తలెత్తినప్పటికీ, చట్టం సమయంలో పెండింగ్లో ఉన్న ప్రొసీడింగ్స్కు, ఆ తర్వాత ప్రారంభమైన ప్రొసీడింగ్స్కు కూడా ఇది వర్తిస్తుందనే అర్థంలో పరిమితి చట్టం అమలులో ఉంది. అయితే, ఈ నియమానికి ఒక ముఖ్యమైన మినహాయింపు కూడా ఉందని గమనించాలి. కొత్త నిబంధన అమల్లోకి రాకముందే అమల్లో ఉన్న పరిమితి చట్టం ప్రకారం దావా హక్కును నిషేధించి, మరొకరికి స్వార్థ హక్కు కల్పించినప్పుడు, కొత్త నిబంధనను పునరుద్ధరించడానికి వీల్లేదు.

హక్కును నిషేధించడం లేదా సంపాదించిన హక్కును తొలగించడం."

72. ఒక దావాను కోర్టు విచారించడం లేదని, చట్టంలోని సెక్షన్ 52 కింద విచారణ ద్వారా ఈ విషయం ఉత్పన్నమవుతుందని వాదిస్తున్నారు. సెక్షన్ 52 కు సంబంధించి దావాకు పరిమితి విధించడం సరికాదని వాదించారు. ఆర్టికల్ 96 వర్తిస్తుందా లేదా అనే ప్రశ్న చుట్టూ హైకోర్టులో చర్చ కేంద్రీకృతమై ఉందని, దీనిని వర్తింపజేస్తే, చట్టంలోని సెక్షన్ 27 తో పాటు ఆర్టికల్ 65 యొక్క ప్రభావాన్ని పిటిషనర్ పొందవచ్చని మేము గమనించాము. ఆర్టికల్ 96 వర్తించదని గుర్తించాం. సెక్షన్ 52 ప్రకారం ప్రొసీడింగ్

కు సంబంధించి కూడా చర్య తీసుకున్న తేదీ నాటికి, పరిమితి చట్టంలోని సెక్షన్ 27 ప్రకారం ఆస్తిలో హక్కును స్వాధీనం చేసుకున్న వ్యక్తికి అప్పగించినట్లయితే, పొందిన హక్కును విస్మరించడం అనుమతించబడదు. టి.కలియమూర్తి (సుప్ర)లో తీసుకున్న నిర్ణయం వాస్తవాలకు వర్తిస్తుంది మరియు చర్య నిషేధించబడుతుంది.

73. పై చర్చ యొక్క ఫలితం ఏమిటంటే, అప్పీళ్లు మెరిట్ లేకుండా కనుగొనబడతాయి మరియు అవి కొట్టివేయబడతాయి. వారి సంబంధిత ఖర్చులను పార్టీలు భరించాలి.

నిధి జైన్ అప్పీల్స్ కొట్టివేయబడినవి.

(సహాయకారిగా : తమనా, ఎల్.సి.ఆర్.ఎ)

---

1 AIR 1995 SC 605
2 AIR 1940 PC 116
3 AIR 1956 SC 713
4 AIR 1970 Allahabad 509
5 (1985) 1 SCC 28
6 1987 All LJ 1282
7 (2007) 4 SCC 632
8 1994 Suppl. (2) SCC 109
9 AIR 1999 SC 1136
10 1965 3 SCR 307 / AIR 1965 SC 1722
11 (1994) 6 SCC 360
12 (1967) 2 SCR 318
13 (2020) 1 SCC 1
14 (2004) 10 SCC 779
15 AIR 1962 SC 1722
16 AIR 1971 SC 1691
17(2007) 4 SCC 632
18 (2008) 9 SCC 306
19 AIR 1983 Orissa 205
20 AIR 1974 AP 175

21 AIR 1977 Madras 79
22 22 Indian Appeals 76
23 AIR 1977 All 18
24 AIR 1965 Patna 390
25 (2011) 8 SCC 497
26 AIR 1965 SC 241